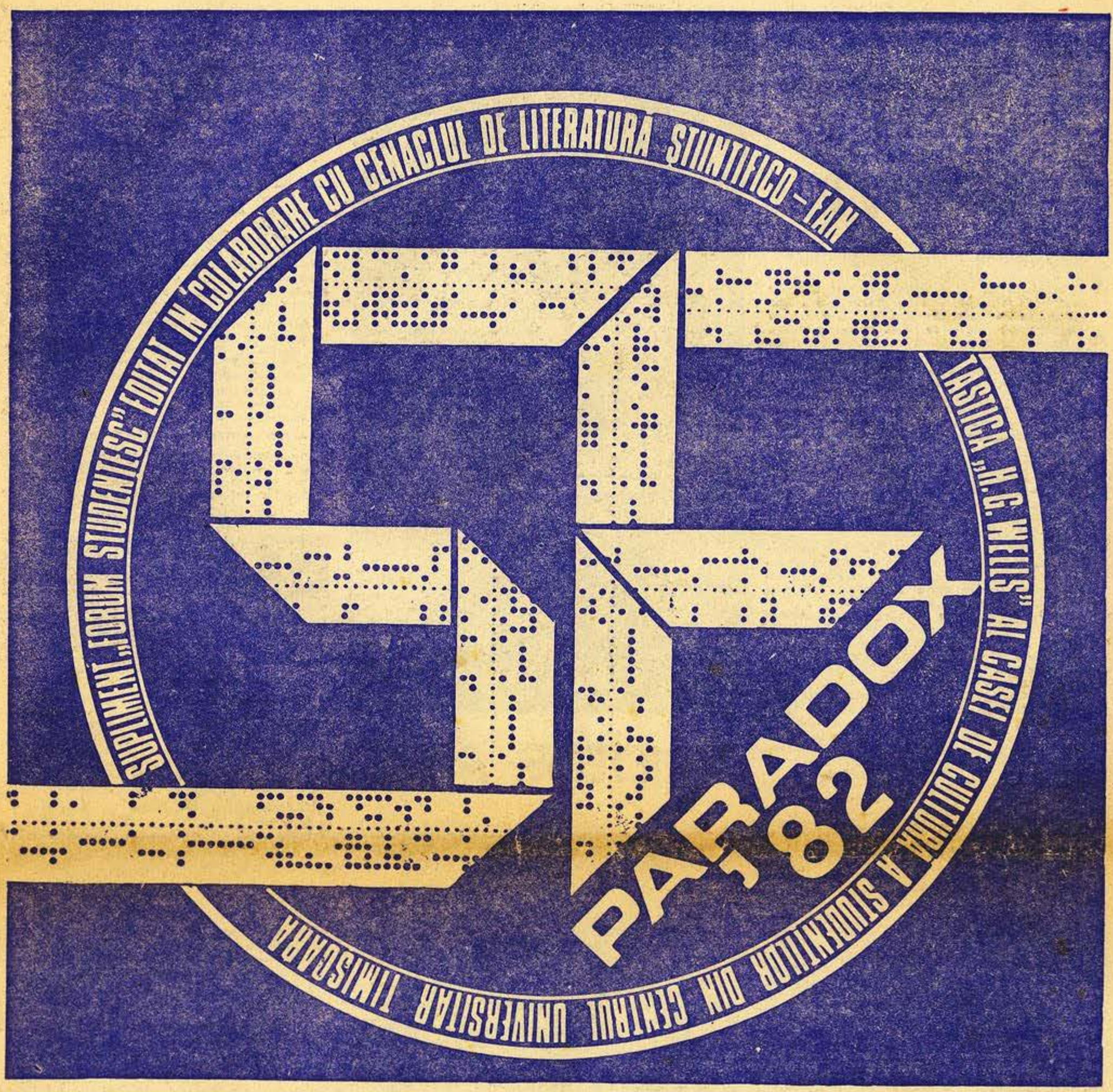
CENACLUL DE LITERATURĂ ȘTIINȚIFICO-FAN
SUPLIMENT „FORUM STUD
„H. G. WELLS" AL CASEI DE CULTURA A STUDENȚILOR DIN CENTRUL UNIVERSITAR TIMIȘOARA
PARADOX
82

SCIENCE-FICTION, ÎNTRE COPILĂRIE ȘI ADEVĂR

Ne aflăm acum în al zecelea an de cînd cenaclul de literatură și artă științifico-fantastică „H. G. Wells" — curiozitate în stare de magmă și neistovită însetare de „vis științific" — își găsește „ieșirea la mare" prin școala de presă studențească, talent și îndărătnicie ce se cheamă „Forum studențesc". Zece ani de publicare a celor mai bune creații și studii de science-fiction, dar nu numai atît, zece ani în care omenirea a inventat cubul Rubik și racheta de croazieră, în care țările bogate s-au mai îmbogățit și cele sărace au mai sărăcit puțin (cîte puțin), în care — monstruoasă ironie — înfometării i se adaugă militarismul, iar subdezvoltării — experiențele nucleare.

Avînd în vedere umanitatea ca posibil cifru al unei reacții abisale, literatura S.F. a „Paradoxului" timișorean emite ipoteze asupra zilei de mîine, îmbogățind-o — pînă atunci — pe cea de azi, cu o speranță, cu un vis.

La rădăcina oricărei incursiuni în spațiul — și timpul — ipotetic, stăruie ideea de umanizare, sensibilizare, îmbogățire a necunoscutului cu o anume istorie a sa, istorie ce nu înseamnă — uneori — doar faptă, ci și ieșire din neființă, întru întîmpinarea ființei, adică a înțelegerii și trăirii. Nimic nu se întîmplă — nu se poate întîmpla — în afara umanului și prin aceasta literatura științifico-fantastică primește nuanța unei — parafrazînd — lupte cu absurdul, cu incertul, cu amenințarea distrugerii, în cele din urmă cu însăși moartea. În acest sens, caracteristica fundamentală a ultimelor decenii de creație S.F. o constituie îndepărtarea de ficțiunea pură și abordarea viitorului prin prisma întîmplărilor prezente. Holocaustul universal, surparea ființării pînă la starea de rocă, sau înlăturarea ei din calea „mecanicizării", „robotizării" absolute, sînt teme ce părăsesc definitiv simpla narațiune (basmul cosmic al secolului XX), ridicînd semne de întrebare, devansînd — plauzibil — o situație reală.

S-a spus, nu de puține ori, că science-fiction înseamnă copilărie. Aventură imaginată. Rupere de real. Pură fantezie. Așa cum s-a spus despre Galilei că e un mincinos și despre Saint-Exupéry că e un aventurier fără căpătîi. În mijlocul lumii maturizate pînă la exces, cenaclul „H. G. Wells" își revendică dreptul la copilărie, dar la copilăria privită ca primă — și adevărată — înțelegere a contingentului, ca naivitate voltaireană de constatare a strîmbătăților de toate felurile, neîncredere, uimire aparentă și supremă candoare, ca dorință de a opune realului — imaginarul ce-l cuprinde și-l anulează; copilăria, deci, ca netămăduită jinduire spre cunoaștere.

Prin ce este, totuși, „Paradoxul" o publicație demnă de „a fi luată în serios" — se vor fi întrebînd unii, cu o nuanță retorică.

Prin aceea că, deși scrisă de tineri, se adresează tuturor, deși „fantezistă", ne propune să gîndim cu luare-aminte asupra propriului nostru chip — în viitor, deși „copilărească", refuză atît contemplarea wolffiană a celei mai bune dintre lumile posibile, cît și palida evadare în spațiul esteticului, promovînd principiul — unicul întemeiat — al luptei necontenite, pentru pace, pentru lumină, pentru libertate, pentru ideea — stăruitoare, adîncă, demnă — de OM.

RADU CIOBOTEA

MESAJ UMANIST

Vechiul dicton „Cînd tunurile vorbesc, muzele tac", perimat mai de mult, își pierde încă o dată valabilitatea acum cînd popoarele — și o dată cu ele poporul român — se ridică impetuos pentru dreptul umanității la viață, împotriva înrăitului în rele zeu Marte, înnoit substanțial și sofisticat cu modern armament nuclear. Sensibile la pașii zăngănitori ai armurilor din ce în ce mai primejdioase, muzele nu-și caută deloc refugiu în peșterile tăcerii ca în atîtea războaie trecute, către care apoi priveau în urmă, ci capătă glas de mînie care le contopește organic cu lupta celor mulți și de pretutindeni pentru pace și înțelegere pașnică în orice împrejurare. Colocviul național „Scriitorii și pacea" din primăvara timișoreană a acestui an a afirmat răspicat că muzele nu tac și nu vor tăcea, că ele vor ocupa locul pe care-l merită pe baricadele apărării vieții, a însești ființei planetei, umanității.

Literatura nu a ocolit niciodată tema războiului. Fie ea orală și anonimă, sau scrisă și constituită în opere culte memorabile, ea a luat atitudine, schimbîndu-și optica în funcție de epocă, de orînduiri sociale, de tehnică a războaielor. De la exaltarea eroismului, a bărbăției, a jertfei de sine (Odiseea, baladele populare), și de la patriotismul fierbinte cu care erau privite „războaiele drepte" (Scrisoarea III de Mihai Eminescu, Război și pace" de Lev Tolstoi) s-a ajuns la o atitudine critică, demascatoare, mai cu seamă după primul război mondial. Muzele au început să privească înapoi cu mînie și așa s-au născut scrieri cutremurătoare, precum Focul de Barbusse sau Nimic nou pe frontul de vest de Erich Maria Remarque și enumerarea ar putea continua.

Tema războiului nu a fost ocolită nici de cei mai de seamă scriitori români. Distanțele față de literatura dedicată războiului din 1877 sînt vizibile în operele inspirate din evenimentele celor două mari războaie ale secolului XX, în atingere directă cu istoria poporului român. Liviu Rebreanu, Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu, Eusebiu Camilar, Cezar Petrescu — și am amintit doar cîteva nume reprezentative — manifestă luciditate critică și atitudine radicală în conexiunile naționale și sociale ale acestor conflagrații. Ca popor care a pus mîna pe arme îndeosebi pentru a-și apăra ființa, unitatea, istoria și devenirea, poporul român și-a cristalizat față de război și pace o anumită concepție, admirabil cristalizată de Eminescu în Scrisoarea III, în întîlnirea dinaintea de bătălie a lui Mircea cel Bătrîn cu Baiazid: «Orice gînd ai, împărate, și oricum vei fi venit / Cît sîntem încă pe pace, eu îți spun: „Bine-ai venit !"» (s.n.)

Abia după această nobilă și demnă invitație urmează bătălia magistral descrisă: „Mii de coifuri lucitoare ies din umbra-ntunecoasă / Călăreții împlu cîmpul și roiesc după un semn": „Lănci scînteie lungi în soare, arcuri se întind în vînt, / Și ca nouri de aramă, și ca ropotul de grindeni / Orizontu-ntunecîndu-l, vin săgeți de pretutindeni".

Cît sîntem „încă pe pace", vorba poetului, avem datoria să prevenim războiul, să eradicăm pornirile tenebroase ale amenințărilor și proliferării demențiale a sinistrelor arsenale nucleare. Marșul amenințător al zeului Marte trebuie stopat mai înainte ca acumulările de armament atomic să fie puse în situația de a distruge planeta. Este un fapt cunoscut că stocurile de pînă acum în acest domeniu pot spulbera Pămîntul de mai multe ori; temă majoră pe care literatura de anticipație a pus-o și nu de azi, de ieri — în centrul ei de interes. Încă de la Jules Verne, cînd era numai previzibil că mari cuceriri științifice vor încăpea și pe mîna unor războinici și dușmani ai umanității, această literatură și-a propus **să avertizeze și să prevină.** H.G. Wells, Aldous Huxley, Robert Merle și mulți alți autori din diferite literaturi ale lumii n-au ostenit să facă aceasta, chiar cu primejdia de a apărea fanatici sau trecuți în zone paraliterare.

Semnul umanist al literaturii de pretutindeni se numește **PACE!**

MIRCEA ȘERBANESCU

REVISTA ESTE ILUSTRATĂ CU FOTOGRAFII DE JOSEF BERWANGER ȘI REPRODUCERI DE IOAN SOMOGYI, DUPĂ PICTURILE LUI SERGIU NICOLA

PRIETENIE, PACE

(Fragmente dintr-un interviu acordat Ariadnei Ivanovskaia, corespondenta revistei „Sovetskaia literatura", de către scriitorul francez de literatură SF Claude Avice, coordonatorul Comitetului european SF).

— Interesul pentru SF este în continuare la fel de mare în țara dv.?

C. A. — Literatura SF există de mai multe secole și e mereu la fel de căutată. Franța a cunoscut de curînd o adevărată explozie de interes pentru SF, astfel încît în prezent 35 de edituri publică SF. Acest interes dovedindu-se constant, numeroase edituri publică lucrări de SF cu regularitate.

— Cum e privită la dumneavoastră literatura SF sovietică și care sînt autorii, problemele care vă interesează pe dumneavoastră personal?

C. A. — Considerăm că SF-ul sovietic este cel mai optimist. Operele lui Ivan Efremov, Alexandr Kazanțev, Arkadi și Boris Strugațki, o dovedesc fără putință de tăgadă. Sînt lucrări optimiste prin însăși esența lor, căci ele toate afirmă că omenirea va avea un viitor și va ști să evite un război nimicitor.

De remarcat că mulți scriitori de SF pornesc de la ideea că știința, cu ritmul ei de dezvoltare și cu progresul el, va putea rezolva problemele cele mai arzătoare ale timpurilor moderne.

Din păcate, nu același lucru se poate spune despre scriitorii francezi, îndeosebi cei tineri, dintre care cei mai mulți sînt pesimiști atunci cînd abordează problemele viitorului.

Personal, cred că trebuie, fără îndoială, să vorbim despre primejdia și ororile unei eventuale catastrofe nucleare și să o zugrăvim în culori convingătoare, dar arătînd totodată cum să fie evitată.

— După părerea dumneavoastră, în ce sens ar putea SF-ul modern să vorbească despre viitor?

C. A. — Gîndindu-mă la viitor vreau să fiu, în mod rezonabil, optimist. Sper că omenirea va ști să evite pierzania, că oamenii vor avea destul curaj, prudență și înțelepciune. Ceea ce mă îngrijorează în primul rînd e că în Franța sentimentul pericolului unui război începe să se estompeze vizibil, în vreme ce catastrofa mondială nu e înlăturată și se poate produce în orice moment. Nu trebuie să uităm asta, căci nimeni nu-i va scăpa.

— Sînteți coordonatorul Comitetului European de Science Fiction. Vorbiți-ne despre această organizație și despre scopurile ei.

C. A. — E o organizație care reunește scriitorii europeni de SF, de la Atlantic la Urali. Comitetul nostru există cam de șapte ani. Sediul lui e în Elveția. Am fost ales coordonator acum trei ani. Președintele comisiei de est a Comitetului este, așa cum știți, scriitorul sovietic Alim Keșokov, iar cel al comisiei de vest, scriitorul britanic John Brunner. Un congres al scriitorilor europeni de SF se reunește la fiecare doi ani; în 1982, va avea loc în Elveția.

Scopul nostru e de a întreține în Europa relații de pace și înțelegere, grație în primul rînd Congresului și întîlnirilor personale ale oamenilor de litere.

Considerăm că scriitorii de SF trebuie să răspîndească ideile păcii și prieteniei. După opinia mea, literatura SF se integrează din plin în arena mondială a literaturii și, prin mijloacele sale specifice, acționează hotărît pentru pace.

BUDDY ELSE ÎNTÎLNEȘTE...

(Urmare din pag. 16)

lă și castel, unde va fi inundat de valul frumuseților feminine. Erau acolo destule fete pentru a servi o duzină de clienți deodată. Chiar dacă se va mulțumi cu un singur drum pe zi, o mie două sute de dolari nu erau de lepădat. Înmulțind cu cinci venea șase mii pe săptămînă, cu simbete și duminici libere pentru a se duce la curse sau în alte locuri unde bogații se duc să se relaxeze.

Suspinul vîntului printre frunzele de palmier îi aminti de respirația credincioasei molii. Natural, decise în silă, trebuia s-o ia în afacere. În afară de cazul în care molia cu un ochi nu dorea să fie amestecată — atunci Buddy va trebui s-o lege de radiator și s-o convingă să colaboreze. Pipăi în buzunar conturul metalic al armei care va face molia să se supună la orice-i va cere.

— Mă voi întoarce, se adresă haremului.

Se grăbi să traverseze curtea castelului, ieși pe poarta deschisă spre plaja inundată de soare și ajunse la gura peșterii. Cînd ieși din tunelul prin ochiul bun al moliei în apartamentul său murdar, Buddy găsi molia în exact aceeași poziție în care o lăsase.

— Te-ai distrat bine? — întrebă molia cu un ochi, politicos.

— N-a fost rău deloc, admise Buddy. Dar ascultă, molie, am să-ți fac o propunere. Îi expuse moliei care asculta răbdătoare, planul său: grupuri de vizitatori care contra unei taxe vor putea face un tur al insulei, vor vizita castelul bucurîndu-se de farmecele fetelor, și adăugă: Vei primi un procent frumușel de zece la sută.

— Nu, zise ferm molia cu un ochi.

Buddy răsuflă adînc.

— Ești dură molie: știi să te tocmești. Îți ofer cincisprezece.

— Niciodată.

— Douăzeci, atunci.

— Nici o șansă.

— Mă ruinezi, zise Buddy cu exasperare crescîndă, dar fie: douăzeci și cinci este ultima mea ofertă.

— Las-o moartă, îl sfătui molia.

Era evident că încerca să-l tragă pe sfoară, iar Buddy n-avea să îngăduie așa ceva. „Nu primesc bobîrnace în nas de la nimeni — își reaminti — și asta include moliile cu un ochi.

— Mai e un lucru, începu Buddy, dînd glas gîndului ce încolțise în adîncurile minții sale. Nu cred o iotă din povestea cu ochiul bolnav. Sînt sigur că-l ascunzi de mine.

— Celălalt ochi al meu e rău, insistă molia. E foarte rău.

Buddy era acum convins: molia își ținea ochiul pentru ea.

— Deschide-l, îi ceru. Vreau să-l văd.

— Nu.

Buddy scoase bricheta, o aprinse și îndreptă spre ea degetul de flacără. Molia se trase repede înapoi, dar Buddy o încolți.

— Îți pot da foc înainte să atingi zidul, o preveni. Deschide ochiul!

Molia suspină înfrîntă. Pleoapa care acoperea ochiul rău, clipi și se deschise. În același timp, pleoapa ochiului sănătos se închise pentru totdeauna. Ochiul rău era verde și urît. O forță nevăzută îl supse înăuntru cu o putere crescîndă. Până să-și vină în fire Buddy se pomeni în interiorul ochiului, pleoapa închizîndu-se în spatele său. Întunericul din jur era total, iar aerul mirosea ciudat. Se ridică nesigur pe picioare și bătu cu pumnii în pleoapă cerîndu-i moliei să deschidă. Însă molia cu un ochi îl ignoră.

Cum ochii i se obișnuiseră cu bezna, observă un cerc palid de lumină la capătul coridorului. Merse hotărît într-acolo.

Era ca și cum ar fi ieșit dintr-o peșteră întunecoasă, dar soarele era de-abia vizibil pe cerul acoperit cu nori vineți. Un miros dezagreabil venea dinspre oceanul de culoarea urinei. Luptînd cu panica ce amenința să-l cuprindă, alergă spre castelul de pe deal. Bolovanii de pe plajă îi răneau picioarele.

Poarta castelului era încuiată. Cum bătea cerînd să fie lăsat înăuntru auzi gemete de durere, suspine și oftaturi — și brusc nu mai fu sigur că dorea să intre. Buddy Else se lăsă să alunece în genunchi. O făcuse din nou.

— Ajută-mă! — țipă către Cruda Soartă.

Soarta cea Crudă, bineînțeles, nu-l auzi. Molia cu un ochi avea de gînd să-l țină în acest teribil loc pînă la capătul zilelor. Ochiul ei rău era îngrozitor: era iadul.

„...Ei sînt pătrunşi de sentimentul DEVENIRII. civilizaţiile nu mai sînt pentru dinşii cadre stabile, cvasi-imuabile, la scara unei vieţi omeneşti, ci organisme vii, primejduite şi perisabile... ameninţarea ce apasă asupra condiţiei umane nu lipseşte niciodată din meditaţia lor."

PIERRE DE BOISDEFFRE

PLEDOARIE PENTRU UN OM INZESTRAT CU RATIUNE

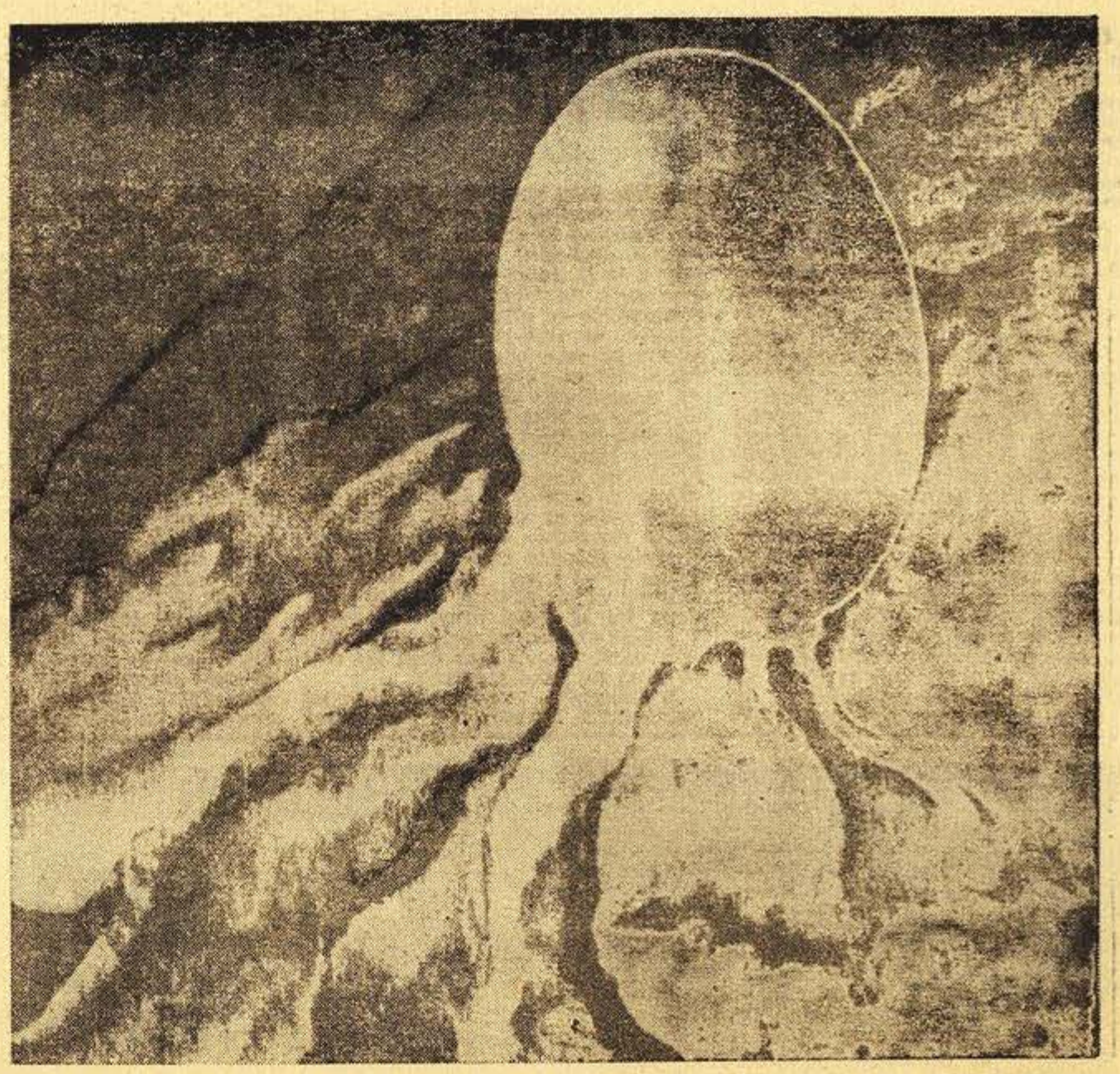

Robert Merle este un scriitor **aparte** de anticipaţie. Aparte şi fiindcă el însuşi îşi contestă apartenenţa la acest gen. Sau, mai exact, îşi neagă apartenenţa la science fiction, aşa cum este acest gen înţeles în mod curent. Dar el **este** un scriitor de anticipaţie, chiar dacă nu scrie „space opera", cu războaie intergalactice, roboţei şi mutanţi. Argumentul său — acela că romanele lui anticipează doar cu trei pînă la şase ani şi nu cu 100 sau 1000 — nu este decisiv. Dimpotrivă. Căci interesul nostru (interesul nostru **pasionat**, cel puţin) se diluează proporţional cu situarea mai îndepărtată, în spaţiu şi timp, a acţiunii unei proze SF. Cu excepţia, destul de rară, cînd scriitorul este un Lem, un Bradbury sau un Asimov. Acesta din urmă, deşi a scris destule romane şi povestiri cu războaie intergalactice etc (trilogia „Fcundation" de ex.) este tocmai cel care a lansat o formulă care ar putea include şi literatura de anticipaţie practicată de Merle. Astfel, Asimov vorbea de „Ficţiunea de mîine" (=ficţiunea care a doua zi ar putea fi ştire de ziar). Ceea ce nu este decît alt fel de a numi **anticipaţia politică.**

În locul SF-ului evazionist, cu acţiunea plasată în alte galaxii, în alte civilizaţii şi în alte vremuri, Merle îşi ia misiunea — deloc uşoară — de a anticipa cu 3 pînă la 6 ani, sau, cum spune el, „Imaginaţia şi-a asumat dreptul de a prelua relcul faptelor şi de a proiecta viitorul în prezent." „Ficţiunea de mîine", anticipaţia pe termen scurt pe care o practică Merle, impresionează mai ales prin **veracitate.** Tocmai în acest „realism" rezidă unul dintre motivele impactului neîndoielnic pe care-l resimţim citindu-i cărţile. **Verosimilul** — un adevărat coşmar pentru unii scriitori de anticipaţie, atît este de greu realizat — Merle îl obţine firesc fiindcă el nu scrie decît despre lucruri cunoscute în profunzime, care-i sînt familiare.

„Week-end la Zudykote", romanul cu care Merle a luat Premiul Goncourt 1949 şi pe care Boisdeffre îl consideră „cea mai emoţionantă mărturie" a evacuării Dunkerque-ului în mai—iunie 1940, îşi trage substanţa tragică din propria lui experienţă de soldat. Acţiunea „Animalului înzestrat cu raţiune" se petrece în Statele Unite, pe care Merle le cunoaşte bine, atît din experienţă directă, ca fost asistent la Universitatea din Cleveland, cît şi indirect, ca traducător al lui Erskine Caldwell. Buna cunoaştere a oamenilor şi locurilor din „Malevil" nu are nevoie de argumentare — e vorba de sudul Franţei şi de francezii anilor '80.

Această onestitate scrupuloasă a documentării, chiar cînd e vorba de lucruri care nu s-au întîmplat încă, veridicitatea, realismul lor psihologic, intriga adesea spectaculoasă (fără excese sau căutare voită a spectaculosului) şi condusă cu abilitatea unui Raymond Chandler sau Simenon, ar putea explica plăcerea lecturii. Dar este vorba de mai mult. De mult mai mult. Miza cărţilor lui Merle este — discret, neostentativ — deosebit de ridicată. El ne vorbeşte despre posibila declanşare a celui de-al treilea război mondial, cu implicarea acelor „submarine vii" care sînt delfinii, şi, parcă urmînd o anumită linie de gîndire, despre viaţa unor grupuri de supravieţuitori ai războiului atomic. Sentimentul **devenirii**, despre care vorbea Boisdeffre, sentimentul fragilităţii lumii noastre, sînt mereu prezente, insidios, în romanele sale, aşa cum o dovedesc şi rîndurile următoare — „OMUL se obişnuieşte cu ceea ce îl face să trăiască şi sfîrşeşte prin a crede că totul vine de la sine. Dar nu-i adevărat, nimic nu este dat pentru totdeauna, orice poate să dispară." („Malevil", p. 270) Pesimism? Mai curînd luciditate. Luciditate cu atît mai preţioasă şi mai convingătoare cu cît este neostentativă. Nimic grosolan-tezist, nimic schematic şi didacticist în cărţile lui. Lucru destul de rar — în general — şi cu atît mai mult la un licenţiat în filozofie şi profesor de literatură.

Din toate aceste calităţi vine calitatea stimulatoare a literaturii scrise de Merle, ceea ce-l apropie mult de felul de a vedea literatura de anticipaţie al lui Asimov, care, întrebat dacă crede în efectele literaturii de anticipaţie a răspuns — „Într-unul singur. Cel de a-i face pe oameni nu numai să gîndească ci să le şi placă să gîndească." Din acest punct de vedere romanele lui Merle corespund pe deplin.

Vorbindu-ne despre lucruri care ni se pot întîmpla şi nouă, celor de azi, şi nu numai strănepoţilor noştri (dacă vor mai exista), Merle ne implică într-un viitor care nu mai este **utopic, îndepărtat şi vag**, ci **posibil, apropiat** şi **precis.** Aşa cum se întîmplă cu cei mai buni scriitori de anticipaţie, datorită lui Merle **ne gîndim pe noi în viitor.**

Ironia lui vitală, sau vitalitatea lui ironică, cum vrem să-i spunem, nu poate decît să-l ajute să ne plaseze mai sugestiv în dimensiunea viitorului, mai ales că această ironie se mişcă într-un registru vast, de la ironia tandră la ironia crudă, la sarcasm. (Merle l-a tradus pe Swift, desigur, nu fără a avea afinităţi spirituale cu el). Subtilitatea, înclinarea spre paradox, pe cît se pare caracteristică celor mai buni scriitori de anticipaţie, adaugă un farmec în plus prozei lui. Merle este un iubitor de paradoxuri. Sau, dacă acceptăm caracterul paradoxal al adevărului, un iubitor de adevăr.

Fiecare dintre romanele lui are un **nucleu paradoxal**, care, descifrat, explică mai bine farmecul lui Merle, ceea ce Şerban Cioculescu numea undeva „stigmatul inefabil al talentului". Ce-ai spune de un om conştiincios, perseverent, disciplinat, ingenios, ferm, plin de iniţiativă? Acesta este Rudolf Lang, eroul cărţii „Moartea este meseria mea". Şi moartea era într-adevăr meseria lui, şi în exercitarea acestei meserii a dat el dovadă de toate calităţile amintite mai sus. Rezultatul — cîteva milioane (nu se ştie exact) de evrei şi nearieni mai puţin. Fără ca lumea să devină mai „pură".

Sau, ce părere v-ar face un bărbat cinstit, blînd, bun la suflet, având oroare de violenţă şi de vărsarea de sînge şi care, tocmai datorită acestei „bunătăţi" şi a acestei orori de a vărsa sînge (orice sînge) se face responsabil de un adevărat măcel? E cazul lui Purcell, eroul de o dezgustătoare bunătate (amintind de Rocco al lui Visconti) al „Insulei".

Nu mai puţin paradoxale sînt nucleele romanelor anticipative ale lui Merle. Paradoxală este lumea „Animalului dotat cu raţiune". O lume divizată, care şi-a pierdut în mare parte bunul simţ şi care, în timpenia ei hiperinteligentă şi supratehnologică, nu face decît să invoce vorbe mari, ca libertate şi democraţie pentru a-şi masca tentativele pe care le face de a se autonimici (din moment ce un război atomic nu poate avea cîştigător; aici trebuie să menţionez că Merle a fost destul de complezent în „Malevil" — nu e deloc sigur că, în cazul unui război atomic, s-ar utiliza doar bombe „curate", cu litiu.) Paradox întregit de faptul că — exceptînd minoritatea oamenilor rămaşi lucizi — animalele (delfinii) sînt cele care devin depozitarele unor valori altădată umane — bun simţ natural, bunătate şi dragoste de adevăr. (Şi oare nu aceasta înseamnă să fii raţional?) În ce priveşte „Malevil" — supravieţuitorii proaspătului război atomic reiau, poate cu mai puţină entuziasm dar nu cu mai puţină eficacitate, ciclul războinic, singurul motiv pentru care nu-şi fac mai mult rău fiind nivelul tehnologic încă modest. Dar nu trebuie să ne îngrijorăm din pricina aceasta, pare că ne spune Merle, oamenii, tenaci şi ingenioşi cum îi ştim, vor reuşi să „progreseze" din nou pînă la nivelul tehnologic care le va permite să se autodistrugă.

Există desigur şi paradoxuri mai puţin tragice, umorul lui Merle amintind de acela al lui Romain Rolland (din „Colas Breugnon") şi Anatole France. Ceva din vitalitatea, pitorescul, rafinamentul şi suculenţa limbajului acestor scriitori atît de francezi există fără îndoială şi la eroii lui Merle. Aceştia, îndeosebi figurile de lideri, Sevilla din „Un animal..." şi Emmanuel Comte din „Malevil", sînt nişte epicurei care iubesc viaţa şi ştiu s-o trăiască plenar, oameni de acţiune şi intelectuali totodată, în felul aventurierilor lui Malraux care nu numai că trăiesc deplin experienţe, dar şi reflectează asupra lor. Abilitatea lor de conducători îi face uneori să pară cinici, deşi sînt doar eficienţi. Dacă figurile acestor lideri sînt cu deosebire viguroase, nu mai puţin interesante sînt eroinele, cum este firesc — fermecătoarea Arlette din „Un animal..." şi Evelyne, adolescenta asmatică care-şi trăieşte fără melodramatism destinul de Julietă, în „Malevil".

Romanele lui Merle, aproape fără excepţie, au caracterul unor robinsonade colective. În fiecare dintre ele un grup mic de oameni, funcţionînd ca reprezentativ pentru o întreagă societate, dacă nu cumva pentru întreaga umanitate, se află într-o situaţie limită. Aşa este grupul de cercetători cetologi din „Un animal...", aşa grupul rebelilor de pe Bounty, refugiaţi pe insula Pitcairn, din „Insula", aşa supravieţuitorii războiului atomic de la Malevil, conduşi de Emmanuel Comte. Pentru toate aceste grupuri, ceea ce Comte numea „plăcerile sociale", solidaritatea de grup, coeziunea şi colaborarea înăuntrul grupului, sînt vitale. Tocmai aceste relaţii din interiorul grupurilor — dinamice, deseori imprevizibile — sînt pasionant de urmărit în romanele lui.

Merle a reuşit, totodată, un fericit aliaj stilistic de tradiţie şi modernitate. Pe structura solidă, tradiţională, predominant epică, a intrigii romanelor sale, se suprapune scriitura modernă, alertă, cinematografică (aproape toate romanele lui au fost ecranizate). Implicaţiile psihanalitice, cam ironice uneori, fluxul gîndirii, cu schimbări frecvente de unghiuri de vedere — amintind pregnant modalitatea romanescă a lui Faulkner, de ex. — nu ajung însă niciodată să fie, alt paradox, obscure, psihologizante şi absconse. Merle mai crede în virtuţile clarităţii...

Aceasta este — creionat sumar — portretul lui Robert Merle, scriitorul care reuşeşte să fie fermecător fără să fie superficial şi profund, fără să devină pisălog şi pilcticos. Autorul de anticipaţii veridice şi de ficţiuni istorice pline de imaginaţie şi sevă, sarcastic fără să devină mizantrop şi lucid fără să fie lipsit de orişice speranţă. Calea lui este numai una din multele posibile, prin care literatura de anticipaţie reuşeşte să ne implice în viitor, făcîndu-ne să gîndim şi să ne placă să gîndim cu seriozitate la „spaimele ce ameninţă existenţa omenească pe subreda noastră planetă".

DAN IORDACHE

CATEGORII LITERARE

O problemă care continuă să dea de gîndit teoreticienilor genului este locul literaturii SF printre celelalte tipuri de literatură. Aparent simplă operație de clasificare, problema este mult mai importantă, căci implică operațiuni ce pot ajuta și la definirea mai adecvată și mai completă a SF-ului.

SF-ul este, după părerea mea, o categorie literară. În acest sens, locul său este alături de celelalte categorii, ca: fantasticul, graniul, miraculosul, magicul. Ca oricare dintre aceste categorii literare, SF-ul se vede pus în situația de a se raporta, de a se situa între cei doi poli: realitate și ficțiune, care conferă valoare ontologică specifică fiecărei categorii din domeniul literaturii. Relația în care se află față de aceștia apare pregnant dacă o situăm în contextul celorlalte categorii literare — cele enumerate mai sus — care pot da o imagine aproximativă în privința genului proxim SF-ului. În al doilea rînd, abordarea acestora, ca și a SF-ului, dintr-o dublă perspectivă — anume: ca „privire" pe care o implică din partea lectorului, ca mod de lectură și ca un conținut specific — va permite deslușirea diferențelor specifice, de la o categorie la alta, cu garanții de aplicare mai corectă.

1. Categoriile literare ca mod de lectură. *Din acest punct de vedere, putem defini fantasticul (pe urmele lui Tzvetan Todorov) ca ezitare a cititorului între o explicație rațională și una prin apel la supra-natural, a unui eveniment. Graniul apare atunci cînd evenimentul — necbișnuit — ce s-a petrecut, nu știrbește legile realității (idem). Miraculosul este opțiunea pentru o explicație supranaturală. În sfîrșit, magicul este obținerea unui univers coerent prin repetarea supranaturalului la toate nivelele. SF-ul își găsește locul în contextul categoriilor literare în apropierea magicului. Despre SF ca mod de lectură specific s-a putea spune că el se află în descendența magicului, moștenindu-l. Dacă magicul aparține unei mentalități arhaice, SF-ul e un magic al zilelor noastre, al mentalității de tip modern. Ca și acela, SF-ul ne apare o privire netulburată asupra unui univers coerent, altul însă decît cel real (la baza lui stînd alte legi).*

2. Categoriile literare sub raportul conținutului. *La nivelul conținutului, fantasticul ne apare ca spargere a coerenței realului și intruziunea inexplicabilului; Graniul e neobișnuitul care se produce fără să ducă la lărgirea granițelor realului. Miraculosul e intruziunea supra-naturalului în real, fără spargerea coerenței acestuia. Cît despre magic, el se arată a fi alcătuirea unui univers coerent din elemente miraculoase. (Se cere aici, pentru o mai mare claritate, să se insiste asupra deosebirii dintre graniu și miraculos. Dacă graniul se referă la un eveniment* neobișnuit, *dar venind din real, miraculosul se referă la un eveniment neobișnuit ce vine însă din sfera supra-naturalului.) SF-ul apare, de astă dată, mult deosebit de magic. El își constituie coerența din elemente ce ar putea părea magice dacă n-ar fi științifice Prin explicația științifică sau tehnică dată evenimentelor din universul SF-ului, acestea sînt scoase din cîmpul de acțiune al magicului și anexate cîmpului unui real posibil. Cucerirea e mare, căci se operează o trecere de la irațional la rațional. Putem numi — din această perspectivă — SF-ul* magic rationalizat.

II. Categoriile literare între realitate și ficțiune. *Din modul în care le-am alăturat rezultă felul în care am înțeles realitatea și ficțiunea. Ficțiunea apare aici ca opusă (de fapt complementară) realității. Ea e privită ca supra-realitate și nu ca un mod de a face literatura, căci în acest caz perechea trebuia să fi fie realismul sau, mai larg, mimesis-ul. Or așa, vom ajunge la concluzia că: Fantasticul apare ca o continuă pendulare între realitate și ficțiune, nelăsîndu-se polarizat de nici unul din poli. Graniul sare din real către ficțiune, dar rămînînd în cîmpul de gravitație al primului, recade pe o orbită de pe care, precum un satelit, circumscrie realitatea. Miraculosul pornește de pe planeta ficțiunii, păstrînd izul acesteia chiar și după ce realitatea l-a înghițit; rămîne nedezintegrat. Magicul e satelitul ficțiunii care se reflectă în oglinda realității. În sfîrșit, SF-ul rămîne la egală distanță între cele două corpuri din constelația ontologică a literaturii, îmbinîndu-le în chip unic, într-un echilibru desăvîrșit.*

OVIDIU PECICAN

LUCIAN IONICA

SCHIȚA UNEI POSIBILE STRUCTURI

a. **„IDEE SF" — „IDEE LITERARĂ SF"**

Sub denumirea generică de **literatură științifico-fantastică (SF)** sau de anticipație se ascunde un fenomen literar și sociologic foarte divers în manifestări, fapt ce a pus adeseori dificultăți fie prin căutarea unui nume mai adecvat, fie prin formularea unei definiții cît mai complete, fie prin stabilirea unor tipologii unificatoare. Discuțiile pe aceste teme au fost atît de frecvente și de acaparatoare, încît astăzi a apărut reacția contrară: evitarea lor cu orice preț.

Pentru a ne apropia de structurile primare, cu valoare paradigmatică în literatura SF, ni se pare util a se face mai întîi deosebirea între două entități: „ideea SF" și „ideea literară SF". Fără a încerca să dăm o definiție, prin „ideea SF" se poate înțelege un obiect, un fenomen sau un proces, bazate pe legi neobișnuite. Acestea din urmă pot fi **posibile** — cu diferite grade de probabilitate — sau **imposibile** în raport cu nivelul actual al cunoștințelor noastre despre lume, ori **miraculoase** (vezi Tzvetan Todorov, **Introducere în literatura fantastică**), adică fără nici o raportare directă la universul cunoscut, ale cărui granițe le depășește deschizînd o breșă spre zonele nesondate nici măcar de imaginație. „Ideile SF" constituie materia din care, alături de cuvinte, este alcătuită proza SF, după cum piatra este materia sculptorului. Pentru scriitor, ele reprezintă o adevărată probă de inventivitate. Stanislaw Lem, de exemplu, ca să protejeze o planetă, o înconjoară asemeni unei cetăți medievale cu „un sistem de turbioane magnetice și șanțuri gravitaționale în care timpul zbura atît de repede, că numai ce vreun dușman nimerea din nebăgare de seamă pe acolo, îndată se și scurgeau o sută de milioane de ani sau mai mult și, de atîta bătrînețe, se făcea praf și pulbere".

Spunînd doar atît despre „ideea SF" ea nu se va deosebi de „ideea F" (adică, ideea fantastică) deși, prin tradiție, există motive ce aparțin unui gen sau altul, cum ar fi vampirii, fantomele ori vrăjitoarele pentru fantastic, navele cosmice, roboții sau extratereștrii pentru SF. Dar, după cum observa Kingsley Amis, aceste elemente au migrat dintr-un domeniu în altul, ne mai putînd fi folosite drept criteriu de identificare. Fantasticul a fost influențat de SF, după cum și SF-ul a fost influențat de fantastic.

Distincția dintre cele două idei, SF și F, apare în momentul utilizării lor, în momentul valorificării, cînd îmbracă formele de „idee literară SF" și „idee literară F". La acest nivel superior, SF-ul apare ca **real**, deoarece se sugerează, cel puțin, existența unei explicații coerente, raționale — chiar dacă fantezistă — a unor situații inexplicabile, bizare. Fantasticul este **ne-real** (Florin Manolescu, **Literatura SF**) deoarece nu se interesează de cauze, ci de consecințe. Cu toate acestea, în mod paradoxal, convenția acționează mult mai puțin în cazul literaturii fantastice; aceasta pare mult mai „adevărată", mult mai „probabilă", de aici sentimentele de groază, de teamă etc.

Trecerea de la „ideea SF" la „ideea literară SF" se realizează prin legarea primei de un **înțeles**, de o **semnificație**, deci printr-un proces de semnificare. Dintr-o existență amorfă, neutră și gratuită „ideea SF" devine o existență cu sens, trecînd astfel în axiologic. Fără această **semnificație** „ideea SF" nu are drept de ședere în cetatea literaturii și a esteticului, rămînînd doar o simplă dorință științifică-tehnologică sau o bizarerie. Distincția „idee SF" — „idee literară SF" se constituie și într-un criteriu de valoare, ce permite identificarea structurală a subliteraturii SF, prin faptul că aceasta conține doar „idei SF" nu și „idei literare SF". Dacă teoretic lucrurile par destul de simple, practic însă ele sînt ceva mai complicate, valoarea operațională a criteriului axiologic depinzînd de modul mai larg sau mai îngust în care este înțeleasă natura **semnificației** ce trebuie să i se atașeze „ideii SF": de la învățături exprimate pe un ton didactic, pînă la idei și structuri de mare profunzime.

În povestirea „Detunătura" de Ray Bradbury, o expediție temporală ucide din greșeală un fluture ce a trăit cu șaizeci de milioane de ani în urmă, ceea ce va avea drept consecință schimbarea rezultatului alegerilor prezidențiale din anul plecării, precum și modificări în ortografie și exprimare. Dacă în povestirea amintită ar exista doar această „idee SF", nu și o „idee literară SF", ea ar fi cel puțin ridicolă. Nu este vina scriitorului dacă unii cititori nu văd decît atît.

b) **O TIPOLOGIE A LITERATURII SF**

Bazîndu-ne pe cele arătate mai înainte, putem încerca să distingem trei categorii fundamentale ale prozei SF.

1. SF-ul pur. Se prezintă într-o modalitate cît mai atractivă și pregnantă „ideea literară SF" în sine, neexistînd preocupare pentru eventualele ei implicații în planul realității cotidiene, așa cum o cunoaștem. Conflictul rămîne prizonier în noile universuri create mirifice și stranii, fără a avea vreo legătură directă cu realitatea; doar una indirectă, nu mai puțin importantă — cea mediată de către cititor.

Valoarea lucrărilor din această categorie rezidă în primul rînd în frumusețea, originalitatea și profunzimea „ideii literare SF" și în al doilea rînd în calitatea scriiturii. Există fără îndoială o mare asemănare cu „estetica" matematicienilor care apreciază drept frumoasă sau nu o anumită cale de rezolvare a unei ecuații.

Este mai mult o invenție și autorul filosofează discret în spatele unor întîmplări a căror menire este doar de a face mai accesibilă ideea neobișnuită. „Proza științifico-fantastică, spune Silvian Iosifescu, în **Literatura de frontieră**, (...) rămîne totuși o formă de literatură contemporană direct filozofică". Un alt Pămînt, identic pînă în cele mai mici amănunte cu al nostru, unde fiecare dintre noi avem un alter ego, constituie cadrul povestirii „Cellalți" de Ovid. S. Crohmălniceanu. Un cosmonaut este trimis spre celălalt Pămînt fără a se cunoaște existența acestei uluitoare identități. În același timp dublura sa extraterestră refac drumul în sens invers. Ajuns la destinație, cosmonautul are mai întîi convingerea că se află din nou pe Pămînt. Este uimit, nu înțelege cum de s-a întors fără să se fi abătut de la traseul inițial ce îl îndepărta de sistemul nostru solar. Apoi înțelege. „Îi privi pe toți cu sentimentul cert că sînt **alții**. Realiza însă instantaneu la fel de vie convingerea că nu va izbuti să dovedească aceasta și-l cuprinse o imensă groază".

2. Axiomatica SF. Sub acest nume sînt cuprinse acele opere în care „ideile SF", chiar și neoriginale, sînt privite prin prisma consecințelor pe care le-ar genera dacă ar apărea la un moment dat în ordinea obișnuită a lumii. **Axiomatica SF** se naște din întrepătrunderea universului științifico-fantastic cu cel terestru, la intersecția lor. Prototipul clasic al acestei categorii (nu de puține ori de senzație) este romanul lui H. G. Wells „Omul invizibil".

Acceptînd drept axiomă un fapt ce contrazice legile naturale cunoscute se poate dezvolta cu rigoare și coerență logică un nou univers, diferit, dar pe care îl simțim al nostru. Prin comparație înțelegem mai bine. Procedînd astfel, scriitorul are la îndemînă un instrument inedit, remarcabil, specific, în ampioarea sa, literaturii științifico-fantastice, cu ajutorul căruia radiografiază o zonă sau alta a lumii noastre.

3. Parabola SF. O parte din lucrările încadrate science-fictionului și receptate ca atare de cititor sînt de fapt pseudo-SF, acest lucru neinfluențînd prin el însuși valoarea artistică. Sînt folosite elemente, motive și chiar clișee SF pentru a dezbate probleme ale realității contemporane. „Ni se vorbește de un uriaș război între civilizații galactice, dar ne dăm foarte repede seama că liga planetelor democratice seamănă în mod straniu cu Organizația Națiunilor Unite". Și mai departe, cu valoare de concluzie: „Anticipația a creat un limbaj cu ajutorul căruia se poate exprima în principiu orice" (Michel Butor, **Repertoriu**). Este categoria de lucrări parabolă în care se vorbește despre extratereștri văzîndu-se pămîntenii, conform principiului cuprins în zicala: vezi mai ușor paiul din ochiul altuia, decît bîrna din ochiul tău.

Povestirea „Puțin mai devreme" de Gheorghe Săsărman reunește calitățile a două categorii, **Axiomatica SF** și **Parabola SF**. În anul 1983, un fizician de renume mondial descoperă un procedeu prin care ar putea instantaneu face inertă întreaga cantitate de material fisionabil de pe planetă. În consecință scade marile puteri să încheie, în termen de un an, un tratat privind interzicerea oricăror arme nucleare și distrugerea celor existente; în caz contrar va inactiva materialul fisionabil, inclusiv cel folosit în scopuri pașnice. Cu acest ultimatum plin de consecințe începe povestirea. Bineînțeles, totul se petrece pe altă planetă și orice asemănare ...

În concluzie, putem spune că literatura SF apare, structural vorbind, ca o sumă a celor trei categorii de mai sus, **SF-ul pur, Axiomatica SF și Parabola SF**, a căror înțelegere se bazează pe „ideea SF" în cele trei forme ale sale: posibil, imposibil, și miraculos. Înțeleasă astfel, literatura SF nu se mai definește nici prin știință și nici prin anticipație, ceea ce, pentru fani și nu numai pentru ei, ar putea reprezenta un sacrilegiu.

MARIAN MELINTE

FEMEIA CU SĂRURILE

Meda intrase într-un somn din acela adînc de douăzeci de ore din care se trezea epuizată, cerea de mîncare și cerea de citit, mult, foarte mult. Urcam atunci în pod, dădeam pînza aceea la o parte și scoteam din lada mare de răchită un braț de cărți vechi, prăfuite Unele, aruncate acolo deschise, erau acum țepene ca niște mumii. Prin praful ridicat, o lance se înfigea în vrafuI de cărți și ochii ghiceau sub pata ovală de lumină o majusculă aurită, spiralată, fastuoasă, scumpă. Le alegeam pe cele mai frumoase sau luam la întîmplare, dar cărțile păreau că nu se mai termină.

Demult, taică-său o trimisese la Viena să studieze. Ea se întoarse de acolo obosită, plictisită de viață și-și puse otravă în două rînduri. Era cam sucită, așa zicea lumea. Bătrînii gîndiră că ar fi o afacere bună să ne căsătorească. / devărul e că ne înțelegeam bine, cu toate că eu eram cam necopt, nu legam două idei, dar ei asta îi plăcea. De aceea poate, pe mine nici nu m-au trimis la școli. Începusem să mergem la teatru. La teatru toată lumea ne saluta. Meda mă ținea de braț și zîmbea plictisită, aștepta stingerea luminilor și uita de toate, de întrebările stupide ale cunoscuților, puse pe un evident ton de bătaie de joc, așa cum ai întreba un prunc care abia începe să înțeleagă : „Ce mai faceți, domnule ?"

De la o vreme, am simțit o schimbare în purtarea ei : îmi cerea să rămînem acasă, citea, începusem să ne simțim bine amîndoi. Din acea perioadă, cea mai frumoasă a vieții noastre împreună, avem și fotografiile de la mare. Meda era foarte frumoasă. Am redescoperit fotografiile acum cîțiva ani, una din ele o port mereu în buzunar : deasupra apei puțin peste genunchi, mîna dreaptă îi atîrnă leneș, din vîrful degetelor începe pata albă, un nor curgînd spre suprafața apei.

Tata ne-a dat nouă casa cea veche. O avea și el de la bunicul meu, despre care știți poate mai multe decît mine, fiindcă despre așa zisul său talent s-a scris destul. Și cred că s-a și exagerat. În afară de mobile, pensule, lada cu cărți și pînza care o acoperă, prima lui încercare la „Femeia cu sărurile", bunicul nu a lăsat nimic. A vîndut sau a donat totul și a plecat în lume. Se temea parcă de ceva. Fusese un om de treabă, iubea grădinăritul și reușise cîteva altoiri interesante.

Uneori, sus, culegeam cu penseta din jurul lăzii oscioare albe pe jumătate îngropate în praf, dar mîna nu ajungea totdeauna deasupra paharului. Atunci cînd un maxilar sau o vertebră cădeau totuși în pahar, îmi făcea mare plăcere să le privesc. Așezam paharul pe mijlocul pînzei, deasupra frunții Femeii, scoteam din ladă o carte și o deschideam lîngă măsuța pe care, într-o farfurioară de porțelan albastru, sclipeau sărurile și rămîneam asemeni ei, sprijinindu-mi fruntea în palma stîngă, albă și rece. Vraja se risipea atunci cînd, auzind ușa deschizîndu-se jos, semn că Meda se trezise, mă ridicam și așezam paharul la locul lui, într-o firidă, trăgeam pînza peste cărți și coboram din semiîntuneric cu brațul încărcat.

Alteori o așteptam în grădină și îi întindeam mîna a chemare de-ndată ce apărea, o duceam pe brațe spre masa pregătită, alături de care, în iarbă, așteptau blestematele de cărți. Începusem să le urăsc, mi-o răpiseră, o stingeau...

Observ cu surprindere că de cîteva luni Meda doarme tot mai mult. Sînt hotărît să vînd casa și să plecăm undeva, departe. Încep să mă tem. casele vechi mă sperie, mi-e dor de libertate, de întins. Vizita de ieri m-a pus pe gînduri : de ce o sumă atît de mare ? Azi i-am dus și sus, el dorea să vadă starea acoperișului. Ea a d scoperit într-o clipă firida și a dorit să afle ceva. Nu i-am mai răspuns pentru că degetele ei atinseră paharul și aveau aura cunoscută. Frînturi din ce s-a întîmplat cîndva sau din ce s-ar fi putut întîmpla, imagini statice cunoscute sau nemaivăzute, sunete grave, armonii ireale, toate se învălmășeau și porneau spre degetele acelea. Mîna femeii îmi atinse umărul : „Nu vă simțiți bine ? Sînteți palid..." Mîna era grea și am știut că mă voi prăbuși. Meda se stinse în aceeași clipă, aflam cu toată ființa... Buzele mi se afundară în praf, întunericul gros sclipi de cîteva ori, apoi se liniști.

VOICU DAVID

INVERS

Pierdut 7 pagini dactilografiate la un rînd reprezentînd „Cuvînt înainte" al ISTORIEI în curs de elaborare. Găsitorul este rugat să treacă pe la redacție, frumoasă recompensă.

☆

Tranformările suferite de cultură în procesul de edificare a noii ere, Era noastră, au imprimat un nou și firesc dinamism activității științifice, astfel că și istoriografia a reușit într-un timp relativ scurt să elaboreze studii și lucrări științifice asupra diferitelor etape din trecut, lămurind astfel o serie de fenomene insuficient studiate.

Succesele obținute au făcut posibilă trecerea la realizarea unei sinteze care să reflecte toate metodele noi de studiere a evoluției noastre, dar în același timp să și preia critic ceea ce a realizat vechea istoriografie.

De asemenea, Noua Concepție asupra istoriei a pus la îndemîna cercetătorilor legi noi, obiective, necesare studiului și interpretării întregii evoluții.

Astfel, legea dezvoltării paralele a civilizațiilor arată posibilitatea coexistenței pe aceeași planetă a mai multor specii înzestrate cu bagajul genetic necesar unei evoluții spre gîndire. Dintre acestea, la un moment dat, doar una singură se poate adapta perfect evoluției fizico-chimice a planetei, ajungînd pe parcursul milioanelor de ani să atingă un anumit grad de civilizație, nu maxim căci pentru a atinge pragul trecerii spre cosmicizare e necesară înlăturarea speciilor în latență care, în așteptarea clipei Lor acumulează un potențial imens. De cele mai multe ori, o civilizație înfloritoare ignoră total acest teribil potențial, prea preocupată cu propriile-i probleme complexe. Exemplificăm aici cu civilizația umană paralelă și într-un fel precedentă nouă.

În acest mod se explică numărul mic de civilizații cosmice, datorită faptului că pasul peste pragul cosmicizării este adeseori împiedicat de către explozia unei civilizații subterane, ignorate, și aici se cere precizat rolul important pe care îl acordăm noi acțiunii conștiente, susținute, practice de exterminare a oricărei specii posibil concurente, reușind totuși a păstra echilibrul ecologic.

Pe de altă parte, trebuie arătat că procesul de răsturnare a unei civilizații ce începe să îmbătrînească de către alta viguroasă nu are loc decît atunci cînd prima intră într-o criză ireversibilă iar dacă înlocuirea este bruscă, aceasta trebuie înțeleasă ca o grăbire pozitivă a mersului firesc al lucrurilor, saltul în sine reprezentînd continuitatea a două civilizații, a două specii cu origine comună, procesul desfășurîndu-se pe aceeași planetă. În acest sens, prezentele 5 volume se ocupă nu doar de istoria noastră, a amoebelor, ci și de istoria umanității — de la pithecantrop pînă în momentul preluării puterii de către noi.

A doua lege este legea transmiterii și preluării valorilor de la o civilizație la alta, proces cu desfășurare temporală greu apreciabilă, a cărui întrerupere întîmplătoare este determinată de condiții locale, accidentale. Conform ei, nu trebuie niciodată uitat rolul enorm jucat de civilizația umană premergătoare de la care am preluat totul, saltul nostru datorîndu-se tot ei, „mai precis greșelilor umane caracteristice, eliminate de noi cu ușurință datorită concepției noastre superioare despre existență.

Spre deosebire de ISTORIA sintetizată de oameni care nu nega, dar nici măcar nu îndrăznea să enunțe posibilitatea existenței unor civilizații pre- și post-umane, prezenta „ISTORIE A CIVILIZAȚIILOR TERESTRE", în conformitate cu legea conservării valorilor arată rolul ei important, subliniind faptul că una din cauzele decăderii ei a fost ritmu-i necontrolat sau greșit controlat de creștere.

Am fost acuzate de „primitivismul construcției", dar faptul de a fi ființe monocelulare nu simplifică ci complică lucrurile. În timp ce unitățile specializate ale unui multicelular au de îndeplinit fiecare un număr restrîns de funcții speciale, corpul sau în terminologie umană celula noastră este nevoită să facă față SINGURĂ multiplelor probleme puse de mediul înconjurător. Pe de altă parte, dacă la multicelulare apare necesitatea unui sistem central de coordonare a activităților tuturor acestor unități, la noi această coordonare nu este atît de complexă, iar sistemul nostru central devine astfel mult mai liber pentru gîndire, dezvoltarea lui fiind condiționată genetic — prin apartenența noastră la cele cîteva specii potențiale de pe glob.

Odată cu această eliberare și odată cu multilateralitatea noastră asigurată prin variate, simple, dar extrem de eficiente diferențieri (organitele, corespunzînd prin activitatea lor unor organe specializate ale pluricelularelor), noi am păstrat în plus o capacitate rară: „capacitatea de a fi „nemuritoare" căci noi nu ne „sfîrșim viața" prin „moarte".

S-a încercat să se arate că viața noastră s-ar întinde între o diviziune și alta, că de fapt continuă ar fi doar materia vie nu și individul, căci rezultă doi indivizi noi. Sînt însă trei argumente foarte împotriva acestei teorii și anume:

— primul: se ignoră faptul că randamentul diviziunii este maxim, NU SE PIERDE NIMIC, un individ își împarte ÎNTREAGA celulă în două.

— al doilea: există cercetările și experiențele lui Moelli, care a dovedit că deși prin diviziune rezultă doi indivizi noi, FIECARE păstrează ÎNTREG bagajul informațional al PREDECESORULUI;

— al treilea: s-ar putea susține că moartea efectivă tot ar surveni și anume în momentul modificărilor proprietăților mediului, dar problema e pusă greșit, căci se ignoră capacitatea noastră de INCHISTARE și de revenire la activitate după un timp oricît de lung petrecut într-un mediu aproape oricît de ostil.

Am considerat necesar să reamintim aceste puncte de vedere pentru a se putea înțelege în continuare premisele de la care s-a pornit atunci cînd s-au tras anumite concluzii generalizatoare.

Revenind la imensul nostru potențial acumulat în timp, utilizarea lui s-a desăvîrșit în mod întîmplător și ar mai fi trecut mult timp pînă am fi reușit cu proprii mijloace să înțelegem întregul uriaș mecanism coordonat de om dacă acesta nu ar fi făcut o greșeală și anume legarea experimentală a unor concetățeni de-ai noștri la marile ordinatoare. A urmat substituirea lor cu unii dintre eminenții noștri gînditori, savanți, psihologi și strategi ajungînd astfel în scurt timp să înțelegem modul de funcționare a civilizației umane. Am putut astfel elabora Marele Plan de Substituire și grupe de voluntari au împînzit în curînd Pămîntul.

Au urmat: I. Marele Conflict; II. Perioada Armistițiului; III. A Doua Conflagrație; IV. Victoria; V. Redresarea; VI. Tranziția — și în sfîrșit, noua eră, Era Noastră, toate aceste etape fiind tratate pe larg, separat, în capitolele respective ale volumelor 3—5.

Lucrarea de față, realizată ca o sarcină de onoare trasată istoricilor noștri de către Consiliu a putut fi înfăptuită mulțumită îndrumării permanente și sprijinului efectiv acordat de Academie, Institutul de Istorie, Bibliotecă și Arhivă. Istoricii noștri se simt datori să-și exprime și cu acest prilej întreaga recunoștință:

Sîntem conștienți că în ciuda eforturilor depuse, au mai rămas unele probleme insuficient lămurite, care necesită noi cercetări, cum ar fi de exemplu înțelegerea sensului și scopului artei — formă a conștiinței sociale existentă doar în cadrul societății umane — ultimele cercetări înclină să creadă că ar fi rezultatul existenței la acest nivel a două sexe opuse.

Străduindu-ne să scriem o istorie adevărată, riguros științifică, am urmărit totodată ca expunerea să fie accesibilă și plăcută celor mai largi cercuri de cititori, ținîndu-se în mod deosebit seama de cerințele tinerei generații.

Dorim, în încheiere, să aducem și pe această cale cele mai vii mulțumiri celor care prin observațiile lor critice, prin sugestii și precizări judicioase au contribuit efectiv la îmbunătățirea și definitivarea lucrării de față.

Autorii

☆

Șanțul fusese săpat cu mult timp înainte și marginile începuseră să cedeze, prăbușindu-se fărîmițate peste frunzele, hîrtiile și ambalajele sintetice înghesuite în el de vînturi indiferente.

Undeva sus o plapumă amenințătoare cenușie — închis de nimbostratos se frămînta nehotărîtă pe loc. O masă mai grăbită de vapori își găsi particulele de praf necesare condensării, micile picături se uniră și primii stropi învinseră curenții ascendenți.

Aerul le modela încă forma optimă cînd cîțiva se striviră de prima din cele 7 foi dactilografiate, pe jumătate acoperite cu bulgări de pămînt. În timp ce umezeala le pătrundea pe rînd pe cele de dedesubt, prima se bombă neregulat, deveni treptat cenușie, apoi albastră, violetă, neagră și cărămiziu, un firicel de fum încearcă să se strecoare neobservat.

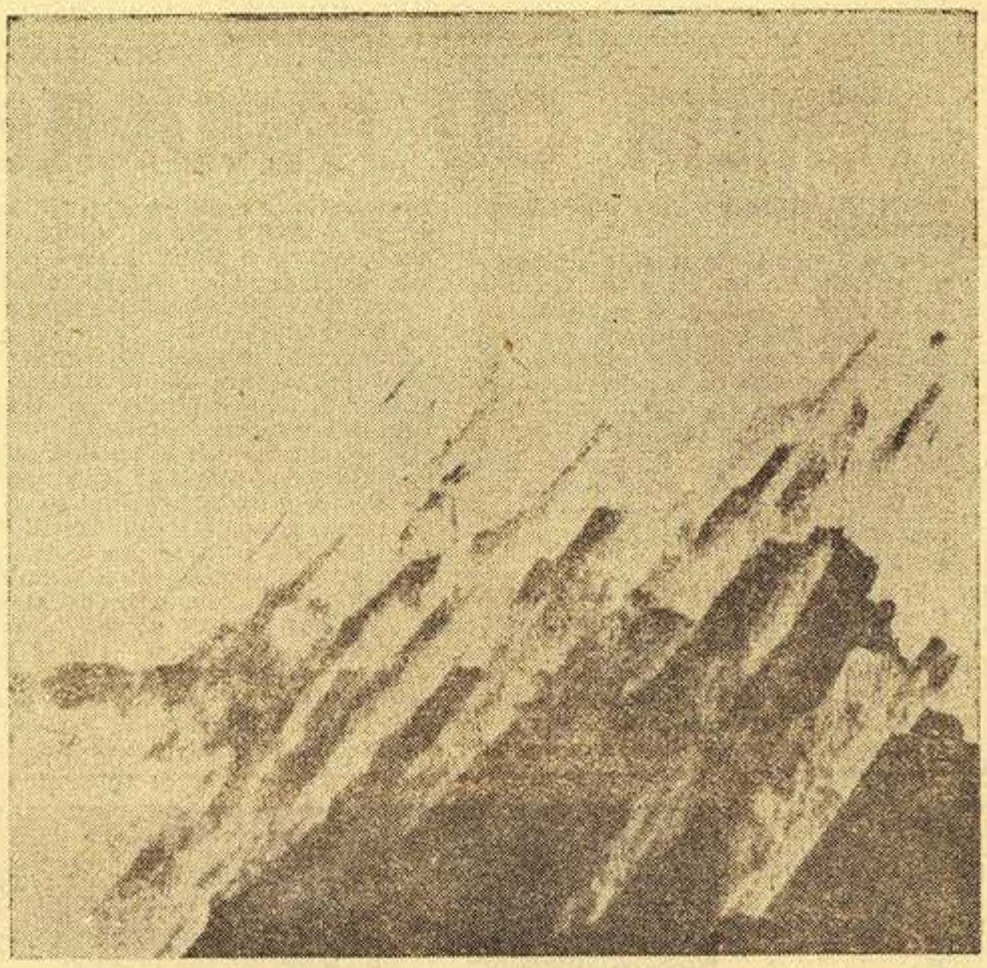

DORIN GOGĂLEA

CAPCANA ALBĂ

Acum nu mai are nici o scăpare. El știe, dar nu vrea să accepte. Încearcă noi planuri de salvare și se afundă într-o rătăcire infinită. Capcana e bine strînsă și fiecare tentativă de a o distruge o întărește. E o capcană ce se autoperfecționează și el nu poate scăpa.

— Nu îți putem ascunde nimic. Nava deviază într-un necunoscut pe care mintea omenească nu l-a conceput nici măcar ca existență. Nu e o porțiune de spațiu cu furtuni de radiație cosmică și cîmpuri de forță incalculabile, adică una din acele zone pe care piloții le încercuiesc pe hartă și le ocolesc.

Nu știm ce e. Se pare că ai declanșat forțe obscure, din străfundurile universului. O reacție ce nu mai poate fi oprită și tu ești prins în ea.

„Frînturi. Resturi de amintiri... Ce mărunte sînt, cînd totul stă să se prăbușească... Mi-e frică".

★

Împrejurul lui, nimic. Ceva alb, fără sfîrșit în sus sau în zare, fără o linie de demarcație sau îmbinare.

„Nu au ei puterea de a modifica astfel spațiul. Nu cred. Mai degrabă acționează asupra percepțiilor mele; mă sugestionează. Vor fi voind să mă pună la încercare: cît rezistă un om pînă a nu înnebuni".

Albul dimprejur, fără contur și fără nimic, dizolvă tot. Da, cam așa ceva. O pictură în acuarelă e frumoasă, dar nu dacă pui apă prea multă. Dacă o faci, culorile se dizolvă și se învîrt pe planșă, fiindcă pe ea nu mai sînt nuanțe sau siluete. Important e ca totul să rămînă pe coală. Dar dacă apa curge și pe dinafară, de deslușit e imposibil ce a fost doar hîrtia și ce e în jur. Apa fiind cea care a dizolvat culoarea, e transparentă. Dar acum dacă adaugi și alb, totul devine opac și uniform.

...Tot acum, din spatele colii de hîrtie încep să chițcăie tapetarii. Acolo sînt, precis, în spatele foii și vor să-și bată joc de mine. I-am chemat să-mi pună tapetul alb pe pereți, dar nu de dinafară, adică din spatele tapetului, fiindcă atunci eu nu-i văd pe ei și nu pricep cum fac toată treaba, fără a rămîne lipiți între tapet și zid. Oricum, treaba au început-o bine, încă din camera în care sînt. Foile se multiplică și albesc petele de culori. Ar fi fost preferabil să-mi lase totuși ferestrele neacoperite, pentru lumină. Deși nu e nevoie de lumină, cînd totul e alb.

Bineînțeles că sînt idiot: ce amintiri sînt acestea? Nu le recunosc nicicum. Vătraiul cui răscolește cenușa din capul meu, ca să scoată la suprafață amintiri ale altor vremuri, ale altor oameni, ce au trăit în mine?

Doar e așa de liniște. Bondar afurisit!

Doar e așa de calm.

De ce îmi tot bîzîie: Ceva nu trebuie... Nu trebuie să... Spuneam că?...

...Sînt meșteri pricepuți: au scos toate colțurile. Ce cameră va fi fiind și asta, unde muchiile podelei și tavanului cu pereții nu există? E rotundă, sau cum?...

Uite, din nou scot nasul la suprafață. Din cînd în cînd sînt împins în sus. Îmi pocnesc și urechile, probabil se desfundă. Sau e bondarul care bîzîie. Ceva nu trebuie să se întîmple... să las să se întîmple... trebuie să-mi amintesc ceva... Oare ce?... Gata acum, trag aer în piept și mă cufund. În oceanul alb.

O culoare minunată e împrejur. Te îmbie să-ți aduni gîndurile, să le scoți din cap și să le înșirui în decorul alb. Apoi să le dai cîte un bobîrnac, fiindcă au altă culoare și sînt niște pete, niște impurități. Alunecînd ca pe zăpadă, ele vor dispărea în zările de dincolo. Apoi să te speli cu peria de dinți prin meandrele creierului, gol acum, pentru a face loc albului să pătrundă și să uniformizeze. O pată trebuie să dispară, să se integreze în tot, asta nefiind prea greu, suptă de... de...

Vor să îmi pierd mințile. Albul e ca o pompă de vid, care îmi absoarbe gîndurile și conștiința de sine pe de-a-ntregul. Cum se întîmplă? Sînt drogat ori visez?

Am fost antrenat totuși și împotriva atacurilor psihologice. Atunci, să nu fie o simplă cursă aceasta? Să fie mai mult decît atît: o încercare, un test, o șansă unică? Ce ființe mă confruntă cu această barieră?

Spre absolut se poate tinde din orice direcție. Toate căile sînt echivalente.

Să judec. Capcana de alb s-a închis asupra mea în momentul în care am început să zgîndăr necunoscutul. Nu e ceva apărut întîmplător, așa cum apare în calea navei o cometă. A apărut în mod necesar. O armă de apărare, așa cum sînt anticorpii în organism. Amenințînd să pătrund pe un domeniu interzis, am fost primit și izolat ca un intrus. Primele receptacule ale unei alte lumi.

Să recapitulez: Am înaintat mereu în salturi. Primele au fost mici, cele obișnuit umane. Matur apoi, într-un moment neștiut, s-a produs un declin. Am început să refuz orice limitare care mi se impunea. Viața mi-a devenit o suită de sărituri peste barierele întîlnite.

Primul mare salt a fost peste relativitate. Relativitatea e doar un mod de a privi fenomenele, mult prea din interiorul lor și de aceea sfîrșește prin a te limita. Limitarea aici e a vitezei. În cazul corpurilor a căror mișcare ține de dilatarea universului, bariera celor 300.000 de km pe secundă nu se mai pune. Contradicția era explicată cu ajutorul a două unghiuri diferite de vedere: a părții și a întregului.

Dar era deja sugerată absența unicității. Toate unghiurile de vedere de pe aceeași treaptă sînt echivalente. Deci două unghiuri, dar la fel de bine încă o infinitate. Cînd descoperi posibilitatea multiplicității poți încerca sinteza multiplelor într-o viziune unică, valabilă pînă va înceta a fi unică.

Și așa, depășind noțiunea de viteză, m-am trezit străinătorat în cea de distanță. Dispunînd de viteza absolută pot îngloba distanțe nelimitate, dar nu și distanța absolută. Am început să întrezăresc al doilea mare Salt. Dar aveam nevoie de conceptul situat pe următoarea treaptă. Spațiu material; infinitate de puncte materiale între care se definește distanța. Mai lungă sau mai scurtă, după coordonatele alese. Pentru a ajunge dintr-un punct în altul nu e de ajuns a reduce distanța la infim; trebuie parcursă distanța absolută. Piedică.

Și totuși. Deși suficientă sieși, față de conținutul structurii spațiului material, noțiunea de distanță e teribil de discontinuă. Am intuit transdeplasarea. Spațiul material e un continuum: o excitație produsă într-un punct al său se propagă în întreaga structură. Nu are importanță în cît timp, fiindcă aparține deja structurii. Percepția timpului ține de deplasarea efectivă, cea exterioară. Timpul e cel care umple golurile dintre punctele materiale, astfel încît în ansamblu din suprapunerea a două structuri discontinue rezultă una continuă. O ființă, codificată în semnale, dacă excită spațiul material într-un punct, va fi reprodusă în orice alt punct. Adică se va transdeplasa.

Iar capcana de alb? Pentru a o sparge, ce noțiune trebuie să depășesc?

Ce îmi produce dispersia? De unde provine efectul distructiv al albului? Nu percep distanța. Albul izvorăște de pretutindeni dimprejur și la fiecare centimetru parcurs privirea receptează o nouă cantitate de culoare. Și totuși, continuă să înainteze la infinit. Și deși se produce un impact cu infinitul, împotmolirea nu are loc propriu-zis fiindcă locul ciocnirii poate fi oricît de departe. În ceață, un corp, de la o anumită distanță nu l-aș mai vedea, privirea nemairăzbătînd. Aici, aș vedea un corp plasat oricît de departe cu condiția să fie suficient de mare. Un corp...

...Aici nu sînt corpuri. Nu îmi pot imagina corpuri în spațiul acesta. Nu admite introducerea a nimic prin închipuire, și creierul meu lucrează în gol, fără a se putea baza pe nimic.

Obiectele sînt atributele spațiului material. Să-mi ceară capcana să depășesc însăși noțiunea de spațiu?

GABRIEL MATE

OCEANUL

Încerc să plec mereu. Dar Oceanul mă oprește. Știe că vreau să mă întorc. Îmi cunoaște povestea și încearcă să facă un pămînt aidoma amintirilor mele. Mereu insula este alta. El face orașe aidoma celor de pe Pămînt, dar nu sînt decît slabe copii. Nu poți locui în ele.

Încearcă să facă oameni, dar nu reușește decît figuri vagi și palide. Îmi copiază mereu memoria. Amintirile încep să se șteargă.

Sînt prea de mult plecat dintre ai mei.

Văzînd că nu reușește, Oceanul mînios își asmute valurile, își distruge creația și începe să facă alta. Mereu alta. Mereu o nouă lume pentru mine. Vrea să mă amăgească. Să rămîn cu el. Dorul de oameni mă chinuie. Asta nu vrea să înțeleagă.

Îmi spune poveștile timpului, îmi deapănă istorii străvechi, dar de plecat nu vrea să mă lase. De cîte ori mă gîndesc la întoarcere, valurile Oceanului încep să cînte. O muzică suavă și înceată încearcă să-mi învăluie voința.

Reușește să uit aproape totul. Pentru moment, sînt vesel. Asta mă reține zi de zi, an de an. Și, de cîte ori îi aud muzica, uit, uit tot trecutul, uit toate amintirile.

DANUT UNGUREANU

MOARTEA UNUI PILOT

Cred că s-a stricat ceva, aici, înăuntru, mă doare cumplit și nu știu de unde vine și ceea ce mă scoate din minți e gîndul că abia acum a răbufnit ceva care dospea de multă vreme în mine fără ca vreunul din eurile mele să bănuiască. Da, cred că am fost lovit undeva, mai demult, și rana minusculă a refuzat să se cicatrizeze crescînd răbdătoare și perfidă pînă astăzi, cînd s-a hotărît să-mi dea de veste că există, că o să mă doboare. Mă doare, mă doare acum, aici, și nu știu ce este. Îmi amintesc cum am zăcut sub mîinile experte ale medicilor aproape o săptămînă, cum vraciul acela bun și naiv, cu patru perechi de mîini și patru perechi de ochi, s-a luptat cu disperare, timp de șapte zile, să mă smulgă neființei, să redea corpului meu, în aparență nevătămat, scînteia de viață pe care un univers întreg a aprins-o la capătul miliardelor de ani de zbucium.

Îmi amintesc cum am redevenit eu însumi la capătul a șapte zile infernale, cum am reintrat pur și simplu în propriul meu înveliș după ce îmi stătusem zi și noapte la căpătîi, privind cu resemnare și indiferență eforturile celorlalți. Apoi, toate au fost iarăși bune și vraciul bun și naiv a descoperit hiba, adică rana ascunsă, căpătată în timpul raidului de pe Beta, a învins-o și și-a recăpătat el însuși înfățișarea adevărată a celor patru oameni minunați pe care mintea mea bolnavă îi adunase timp de șapte zile pe toți în spatele unei singure măști. Da, toate au fost din nou bune și lumea și viața și Beta care m-a întîmpinat din nou ursuză, vinovată.

Cu timpul am uitat, am uitat totul și am redevenit eu, același dinaintea raidului și timpul a redevenit același și spațiul a redevenit același. Pînă astăzi cînd s-a rupt ceva aici înăuntru, nu știu, poate una din corzile mai subțiri ale sufletului, poate un vers neesențial al ființei mele, dar mă doare cumplit și nu știu ce este. Mă doare și gîndul că mă doare, pe mine, cel care nu a știut ce-i aceea durere, că mica mea legendă se prăbușește copleșitor, că nu voi mai fi omul care și-a înfrînt rînd pe rînd spaima, mila, dragostea, frumosul cuibărit în adîncul inimii ca un apendice inutil pe care miile de ore de antrenament în simulatoare și miile de ore autentice petrecute în zbor fulgerător, neștiut, prin lumile misiunilor mele de grad zero l-au extras cu o precizie chirurgicală. Mă doare și gîndul că voi ajunge să-mi rememorez cu nostalgie dulceagă și grețoasă episoadele glorioase ale unei vieți cu un epilog atît de stupid. Că voi retrăi într-o pijama comodă luptele de pe Vores, înfricoșătoarele carnagii peste care treceam asemenea unui magnific zeu al morții, misiunile de cercetare în puzderia feerică de planete M, clipele în care îmi ucideam, da, îmi ucideam cu voluptate, încă înainte de a se fi născut, orice fior, orice emoție, orice sîncet. Da, mă doare cumplit acum, nu știu ce este, mă aflu de partea aceasta a zidului, percep numai efectele și cauza mă va obseda multă vreme de acum înainte. Știu că ea sau el mă va dobori în curînd și îmi voi veghea din nou la căpătîi privind cum vraciul naiv și bun cu patru perechi de mîini și patru perechi de ochi îmi va scormoni din nou trupul căutînd inevitabila minusculă rană căpătată aiurea, în timpul unui raid oarecare, de la o armă laser sau o capsulă dezintegratoare. Și mai știu, presimt, că n-o va găsi de data asta. Ceva s-a rupt acolo înăuntru

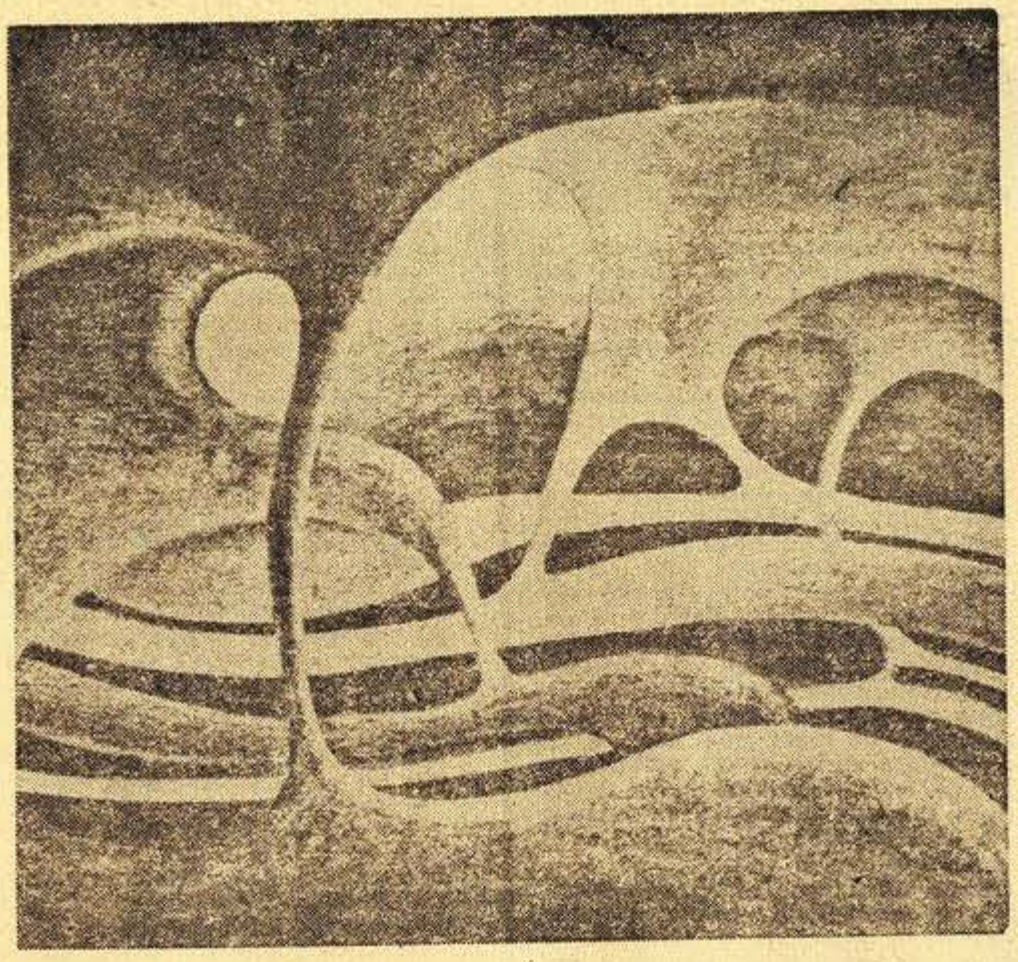

MESAJ DE PACE

ANCHETĂ REALIZATĂ DE MARIUS MORARIU

Literatura s.f. își propune sarcini mult mai importante decît divertismentul. Fiind o „literatură în echipament de explorator", nu se limitează la „convertirea" conștiinței artistice. Prin natura sa, ea este capabilă să acționeze asupra tuturor „etajelor" conștiinței umane. Introspectînd viitorul în numele întregii umanități, ea poate, prin intermediul esteticului, să determine cu pertinență și responsabilitate coordonatele benefice ale NOULUI social-politic, precum și potențialitățile sale malefice.

În măsura în care această literatură-avertisment reușește să treacă examenele competenței și valorii, ea devine un foarte prețios aliat în lupta pentru edificarea unei lumi mai bune, a păcii și destinderii internaționale, la acest sfîrșit de secol sfîșiat de crize și conflicte.

Iată, în acest sens, cîteva opinii consemnate cu ocazia celei de-a XI-a Consfătuiri Naționale a Cenacurilor de Anticipație — Iași, 6—8 noiembrie 1981.

SORIN ANTOHI (student Filologie cenaclul „Quasar" — Iași): Una din perfidiile clasice ale delatorilor s.f.-ului este acuzația de evazionism, de ocolire programatică a problematicii pămîntești, într-un fel de elan inconștient către improbabilele peripeții cosmice. Respingerea unei atari obiecții este imediată, deoarece literatura de anticipație are un mesaj umanist foarte transparent. Indiferent dacă o proză s.f. sfîrșește bucolic sau amar, toate textele acestei literaturi întocmesc un apel coerent la prețuirea valorilor umane. Sigur că eficiența chemării la frăție universală este discutabilă — depinzînd mai ales de receptare, aș zice — dar ea este tot atît de onorabilă ca și un apel redactat „în clar". Iubitorii literaturii de anticipație se numără în mod evident printre aceștia, militînd, în forme specifice și în ansamblul creației lor pentru un timp viitor în care proporția amintită să fi dat rezultatele dorite astăzi.

AUREL CĂRĂȘEL (student, președintele cenaclului „Henri Coandă" — Craiova): Sfîrșitul acestui frămîntat veac XX, în care zorii erei cosmice se împletesc violent cu cei ai unui posibil război atomic, în care oamenii au învățat să se joace cu sensibilele mecanisme ale materiei ca niște copii nestitutori ce rîd **după** ce au făcut o poznă, trebuie să ne implice profund în rezolvarea crizei de conștiință actuale.

Literatura de anticipație are foarte importantul rol nu numai de a face locuitorii acestui sferoid albastru să intuiască ororile pe care le pot dezlănțui prin ignoranță, ci și de a oferi căi potențiale de evitare a holocaustului.

Nu trebuie numai să ne închipuim secvențe ciudate, populate de mutanți cu figuri cumplite, care duc interminabile războaie stelare, sau de comandanți de armate cu mîna pe maneta declanșatoare a dezintegrării unei planete... Nu e suficient..

Literatura s.f. are datoria primordială de a analiza traiectele posibile ale viitorului, punînd la dispoziția Omului „cheia" dezvoltării pașnice a civilizației sale.

FELIX-MAXIM COSTESCU (student Drept, cenalul „Aergistal" — Cluj-Napoca, redactor la revista „Napoca Universitară"): Nici măcar pomii nu-și pot permite să înflorească liniștiți, nici măcar somnul nu reușește să improvizeze temple de meditație cît timp „seniorii războiului" au dreptul să se joace cu soarta planetei. În aceste condiții, literatura s.f. nu are altă cale decît aceea de a se coaliza cu toate forțele rațiunii, pentru a elimina din cursa pentru Viitor „demonul" războiului. Toate creațiile noastre, prin limbajul lor specific, trebuie să tragă în modul cel mai convingător semnalul de alarmă al Ființei ce refuză să devină neființă doar pentru că unii oameni au uitat să fie Oameni..

AUGUSTIN CORNELIU GIAGIM (asistent medical, președintele clubului „Helion" — Timișoara): Mi-a plăcut dintotdeauna să privesc viitorul cu ochii limpeziți de liniștea prezentului. Dar nu de o liniște cum este aceea a unui lac de munte, încremenit între cer și piatră, ci mai degrabă liniștea fagurelui, ascunzînd amintirea cupei de floare și a muncii. Mi-a plăcut dintotdeauna să privesc viitorul cu ochii limpeziți de liniștea prezentului, pentru că așa ne-am obișnuit să-l privim noi, românii. Noi nu am privit niciodată cu ochi flămînd bucuria altuia, iar cînd a fost vorba s-o apărăm pe a noastră, ne-am bizuit pe umerii noștri și pe brațele noastre.

Nu cred într-un război atomic. Nu cred în imposibilitatea rezolvării pașnice a conflictelor. Asta nu înseamnă că în textele s.f pe care le scriu există un optimism nefondat. Îmi dau seama de forța atomului destinat distrugerii, dar în fața acestui pericol, nu nutresc numai speranță, ci trăiesc cu convingerea că Omul, această superbă măsură a lucrurilor va reuși încă o dată să-și demonstreze existența sub semnul lui „cogito". Și mai trăiesc cu convingerea că într-o bună zi, prin acest „cogito" va converti micul ucigaș al bombei în lumină, căldură și viață.

Nu cred că o minoritate de minți inconștiente, criminale, va reuși să treacă peste voința unei omeniri pașnice, sătulă de confruntarea cu moartea. A fi stăpînul Bombei nu înseamnă a fi stăpînul lumii. Iată de ce cred că Simfonia a IX-a a lui Beethoven este urmarea logică a celei de-a V-a. Iată de ce cred că Stăpînul Lumii, singurul stăpîn etern al lumii, este țipătul copilului nou născut.

LUCIAN IONICĂ (sociolog, Universitatea din Timișoara): Gîndindune la neobișnuitele întîmplări, personaje și idei ce ființează în operele literaturii s.f. — despre care există judecata nedreaptă că nu ar avea în vedere problemele lumii contemporane — mi se pare posibil să desprindem o idee generală cu o frumoasă semnificație antropologică: în acest univers fictional oamenii au ca țel doar **învingerea** necunoscutului, el fiind singurul **dușman** ce le amenință securitatea; **temerile** lor au doar această sursă: singura lor **luptă** se desfășoară în planul cunoașterii; **armele** lor nu ucid, ele nasc dezvăluire.

Iată o minunată lecție pe care creatorii de literatură s.f. români o pot oferi lumii de azi.

DAN IORDACHE (student, grupul s.f. „Nova" — Sibiu): Pentru un cît de superficial cunoscător al genului, funcția de avertisment pe care literatura s.f. a îndeplinit-o încă de la începuturile sale este un truism. Este suficient să ne amintim de Wells, de Orwell, de toți acei scriitori care, cu mult înaintea oamenilor de știință sau a politicienilor, au pledat împotriva a tot ceea ce constituia o încălcare a rațiunii. Căci nici unul din cei care au contat într-o eventuală istorie a literaturii de anticipație nu au abdicat de la lupta împotriva „somnului rațiunii".

Pentru a putea beneficia de un viitor „sănătos", el trebuie mai întîi construit la nivelul conștiințelor, prin întrebări elocvente, dacă nu chiar tulburătoare, atunci cînd este cazul, și cine altcineva este mai în măsură s-o facă decît literatura s.f.?

Dr. doc. SERGIU LEVIN (șeful Laboratorului de epidemiologie al Centrului de cercetări științifice Timișoara): Literatura s.f. apare astăzi ca o biată ucenică în coșmarul informativ cu sinistre rezonanțe pentru biata noastră judecată carteziană. Totuși, această groaznică realitate o obligă la atitudine angajată, de prevenire, de construire de scenarii potențiale, în dorința fierbinte de a opri, cu forța rațiunii, alunecarea teribilă de la plauzibil la posibil, căci de la posibil la real nu mai e treaba s.f.-ului, ci a dușmanilor omenirii.

Angajată, încă de la apariția ei, odată cu licărirea inițială a visului și a dorinței de mai bine în primele mari opere ale culturii mondiale, tendința anticipativă, utopică, s.f., sau indiferent cum o numim (nu eticheta contează), este definitorie pentru opțiunea umanistă, de încredere în victoria raționalului, a omenescului, a civilizației asupra tendințelor frenatoare ale progresului social. În acest sens, cred că literaturii s.f. de la noi îi revine, în cadrul actualului climat de mobilizare morală și materială a întregului nostru popor pentru apărarea celor mai înalte principii de solidaritate și pace, un rol de primă importanță, în exercitarea funcției de avertizare îngemănată cu dorința fierbinte de prevenire a cataclismului planetar.

LIVIU MALIȚA (economist, președintele cenaclului „Alphaville" — Arad): Literatura s.f. luptă pentru menținerea valențelor umane ale viitorului. Iată de ce asemănarea cu basmul nu este întru totul întîmplătoare: confruntarea dintre bine și rău se transpune în lupta individului împotriva unor structuri ce tind să-l anihileze, sau, în plan mai general, prin conflictul dintre forțele malefice totalitare și „centrifuga" benefică a celor mulți.

Dat fiind caracterul formativ-educativ al literaturii s.f., consider că, în măsura în care îi este permis, aceasta își poate aduce un substanțial aport în campania pentru pace și destindere.

ADRIAN ROGOZ (scriitor): Pacea tinde să devină comandamentul suprem al literaturii, fiindcă omenirea a parvenit la o asemenea forță distrugătoare, încît, în cazul unui război planetar, riscăm să coborîm la un stadiu de sălbăticie în care literatura să nu mai însemne nimic. Totuși, prin natura mijloacelor sale de investigare a evoluției (sau involuției!) umane, literatura de anticipație este cea mai în măsură să decanteze viitorul. Nu cred că glumesc atunci cînd afirm că orice scenariu s.f. poate deveni realitate prin redistribuirea unei infime părți din cele 500 de miliarde de dolari risipiți pentru înarmare. Am putea, adică, să fertilizăm deșerturile am putea cuceri adîncurile oceanelor, am putea, în ultimă instanță (și de ce n-am face-o?), să populăm alte corpuri cerești.

Iată de ce consider că literatura s.f. este singura modalitate de sondare a extremelor existențiale dintr-o perspectivă literar-artistică, capabilă să înavoce în termeni cît se poate de credibili și de zguduitori eventualitatea apocaliptică.

Dezvăluind mutra hidoasă a războiului, literatura s.f. își proclamă adeziunea necondiționată la principiile păcii mondiale.

GHEORGHE SĂSĂRMAN (scriitor, redactor „Contemporanul"): Rapiditatea înspăimîntătoare cu care evoluează arsenalele militare — principalele beneficiare, din nenorocire, ale progresului științific și tehnic — fac astăzi caduce și ineficiente formele clasice ale literaturii antirăzboinice, cum ar fi reportajul și jurnalul de front, memoriile foștilor combatanți sau romanul realist, fie el roman-document sau roman frescă. Și aceasta nu atît din cauza ritmului și intensității cu care s-ar desfășura operațiunile unei viitoare conflagrații (în definitiv, pentru fiecare individ luat în parte, perspectiva morții violente nu și-a schimbat esența, doar prin perfecționarea instrumentelor menite a o provoca), cît datorită globalității destinului omenirii, în confruntare cu pericolul iminent al stingerii civilizației, al dispariției totale a speciei umane.

Aflată în rîndul celor mai percutante mijloace de trezire a conștiințelor, de avertizare asupra unor dezastre ce amenință mersul ascendent al umanității, literatura s.f. pune în slujba incriminării holocaustului nuclear un potențial artistic de mare expresivitate, îmbinînd precizia celei mai riguroase analize cu forța inegalabilă a imaginației. Tragismul răscolitor al unor capodopere închinate acestei teme ilustrează o înaltă accepție asupra responsabilității umane din partea celor mai reprezentativi autori de anticipație: cu cît mai mult va crește audiența unor asemenea scrieri, cu atît mai jalnic vor suna cinicele declarații ale „strategilor" sinuciderii colective, ale fanaticilor inventatori de arme tot mai perfecționale. Pacea nu este, nu trebuie să devină utopie.

MIRCEA ȘERBĂNESCU (scriitor): Contrar celor ce minimalizează genul literaturii s.f., trebuie să afirm că aceasta este profund angajată și responsabilă față de umanitate și față de viitor. Implicată în frămîntările eroice și dramatice ale lumii contemporane, ea nu face speculații gratuite, în afara timpului și spațiului riguros reale, ci-și asumă misiunea gravă de a avertiza permanent asupra primejdiei de moarte a folosirii unor descoperiri științifice în scopuri războinice, de distrugere în masă, împotriva OMULUI, în ultimă instanță.

Sintetizînd, se poate afirma că tema fundamentală a literaturii s.f. este lupta împotriva războiului, a violenței, pentru un viitor fericit, pentru triumful civilizației umane.

ASUMAREA LUMII INTERIOARE ÎNTRE FANTEZIE ȘI CALM

Proza lui Alexandru Ungureanu devine un mijloc de introspecție, de investigare a zonelor obscure din conștiința umană și aș defini-o ca pe o proză profund existențială. Nesedus total de frumusețea magică a cifrelor, a distanțelor și a vitezelor, Alexandru Ungureanu la imbinează, ordonîndu-le în structuri textuale de mare forță ; atît forța narativă, căci autorul demonstrează că nu există de fapt literatură și literatură SF, ci numai literatură sau non-literatură, cît și o mare forță de penetrație. Problematica sa este majoră și aproape descurajantă. Dar tocmai abordarea unei astfel de problematici, cu mijloacele inerente literaturii de anticipație, permițînd transgresarea unor limite, este actual literaturii pe care acesta o practică. Și asta cu multi firese, fără a forța în mod periculos habitudinile noastre de a recepta viața prin literatură.

O constantă obsesivă devine aceea a sufletului, a lumii interioare. „Ultimul mesaj" se situează la granița dintre esențul filosofic, literatura de confesiune și cea de anticipație. La vremea la care unii autori de anticipație își proiectează lumile în exterioare atît de îndepărtate (spațial și uman), Alexandru Ungureanu provează implozia lumii interioare a ființei dintre noi.

Problema dichotomizării eului, a dedublării sale, a alter-egoului, apare, în „Mașina de visat șerpi", ca o neputință în regăsirea de sine, neputință generalizată de la starea de individ la aceea de umanitate, sortită să mănînce întuneric și Univers, mii de ani, aidoma unei uriașe rime cosmice, fără a reuși să se regăsească pe sine.

Un joc borgesian al iluziilor în maniera SF ne propune „Mașina iluziilor". O realitate de o concretețe tehnicizată, afectivă și materială, tonifiantă, se destramă aidoma fumului unui elixir magic ce a creat, din iluzii, o lume. Iar aceasta e lumea noastră.

Proiecte „Norocosul", „Alarmă în sistemele cibernetice", „Mașina absurdului" se înscriu în aceeași arie tematică, a riscului pe care inteligența umană, prelungită în mașină, îl prezintă, transformîndu-se într-o forță arbitrară, au astîlă întotdeauna, dar adeseori opozitivă lumii ce l-a dat naștere.

Proza SF a lui Alexandru Ungureanu oferă bucuria întîlnirii cu tensionalul, problematicul, firescul și captivantul. O literatură care, în cel mai fericit sens al cuvîntului, creează probleme.

GHEORGHE SECHEȘAN

Proza științifico-fantastică pe care o scrie Lucian Petrescu este oarecum altă decît cea clasică și clasicizată, deoarece mizează pe jungla (ritualică apreape) a frazei în folosul construcției imaginistice, a ocolișurilor epice dictate de imaginație. Nu susțin (n-am susținut vreodată) că incîlceala frazeologică și ideatică, bombastica sincopată a dialogurilor cu tematică majoră, asigură prozei modernitate și eficiență estetică, după cum nu-i asigură nici măcar statutul de tradiție cuminte în modernitate. În fapt, procesul creator adevărat (cum este și cel al lui Lucian Petrescu) este mai complicat, mai subtil și mai ironic decît oricare (și oricît de docte) înregimentări pripite, și asta pentru că, mai întotdeauna, creația literară își asumă și devansează raporturile învechite de uzanțe discursive. De aceea între tradiție și modernitate nu există cu adevărat o graniță. Scrierea bună nu rămîne la formule, perpetua ei căutare se hrănește din alt aliaj decît cel al ambițiilor de inscriere într-un ce tulbure.

Apropînd știința de tradițiile fantastice ale imaginarului, Lucian Petrescu forțează să descopere, nu formula, ci drumul de urmat către siguranța expresiei, într-o posibilă situare transmodernistă. Fie că povestește despre mutilările conștiinței, despre coșmarurile debile și grotești ale unui oraș din care nu poți decît să evadezi în zadar („Drum greșit") sau despre ipotetice insule ale fericirii — arhetip al nostalgiilor strămoșești — transpuse în practică de știință („Despre morți numai bine"), autorul scrie (voit) atamblicat, labirintic, greu asimilabil. Discursul meandric reușește însă (începînd întotdeauna cu a doua parte a povestirii) să instaureze o stare de tensiune în fața căreia rămîi uimit descoperind-o în clătinările conjuncțiilor, a subordonărilor proporționale, a conflictelor dialogate întrerupte de suspensii punctate. Extrema disponibilitate imaginativă, ca și extrema capacitate inventivă, verbioasă, protectează, dincolo de fierberea bolborositoare din creuzetul povestirilor, indivizi îndelung schingiuiți, preocupați, enervați și sătui să toi poarte poverile „marilor" etape culturale, meditative, științifice și erotice.

Ar mai trebui poate efectuate mici timperiri, evitarea conceptualizărilor prea aride pentru ca proza pe care o încearcă Lucian Petrescu să fie apță de a se înscrie printre numele marcante ale genului.

DANIEL VIGHI

Aproape de colțul străzii 4 ASALT 53, virit în spațiul dintre Barul „Mașina Iluziilor" și Hotelul APRONX. Bătrînul Înțelept Automat 453 (B.I.A. 453) privea nepăsător luminile halucinante ale orașului. Lumea pesiriță se scurgea pe lîngă el ; din cînd în cînd, cineva se întreba de ce se aprind, la răstimpuri imprevizibile, dire fluminiscente pe corpul său cilindric. Eu personal n-am cunoscut pe nimeni în Hipercubul 14 care să-și dea seama dacă erau reflexe ale gîndirii sale, un mijloc de comunicare cu B.I.A. 484, așezat pe colțul celălalt al străzii, sau o modalitate de a stîrni curiozitatea trecătorilor. Dacă era vorba de o reclamă, se dovedea ineficace, căci toți se obișnuiseră cu el și nu-i mai acordau nici o atenție ; dacă semnalele reprezentau simboluri ale comunicării cu B.I.A. 453 nimeni n-avea chef și timp să le descifreze, iar dacă aveau vreo semnificație în legătură cu propriile sale gînduri nu se putea afla, întrucît Bătrînul Înțelept, deși cugeta tot timpul la marile adevăruri, evita să răspundă la întrebări simple.

Deci Gaepa, dacă era el, căci l-am văzut cam de departe, s-a dus să-l întrebe altceva, cu siguranță, ceva important, la care nu găsea răspunsul singur. S-a despărțit pur și simplu din șuvoiul de oameni care-i fîra pe strada 4 ASALT 53 și s-a oprit cîteva clipe. Așteptarea n-a durat mult, necunoscuții erau prea ocupați să se scurgă în apele drumurilor, totul era să nu-i vadă vreun prieten, pe urmă trece vremea pînă-l întîlnește din nou și acela-l întrebă : „Îți mai aduci aminte, acum o zi, o săptămînă, o lună, un an, în nivelul plus-minus Ics, vezi să consulți-întrebi un automat din alea, stupid de bătrîn și înțelept, cum naiba le zice ?. În fine, n-are importanță, nu te supăra, știu că e ceva intim, delicat, extrem de personal și n-aș vrea să mă consideri prea curios, indiscret, băgăreț și nesimțit, dar dacă ai putea să-mi spui măcar atît : de ce, cum cît, pentru ce, pentru cît, pînă cînd, de la cît la cît sau la ce, unde și cu ce seamănă, în sfîrșit, n-ai înregistrat cumva convorbirea, spovedania, rugăciunea, soli-monodialogul, ar fi mai simplu și nu ți-aș răpi-irosi-consuma din timpul tău liber-prețios-scump drămuit...? Ah, bine, nu mă mai rog-insist de tine, scuză-mă, iartă-mă, n-am știut-cunoscut-înțeles că e vorba de o femeie-dragoste-sentimente, dar zău, dragă, scumpe amic-prieten-munostință, dacă mă întrebai pe mine îți spuneam eu imensul adevăr despre femeie-dragoste-sentimente, trei lucruri-chestii care nu există, sînt complet diferite, pentru care nu merită să suferi-ambalezi-pui la inimă, dacă vrei amănunte, detalii, fă o cinste și-ți explic-lămuresc deslușit, pe îndelete, în liniște și complet, puah, automatele astea, ce pot ele și ce e omul-viața-femeia-dragoste-sentimentele...?! A, n-ai timp, îți pare rău, te scusi, mă rogi să te iert, bine, nu face nimic, sînt ocupat, îmi pare rău, mă scuz și eu, dar să știi că de mine nu poți să scapi-ascunzi-feregești, tot trebuie, e obligatoriu să-mi povestești cîndva-odată, o să le spun și lui X., Y., Z., Q., W., la nimeni altcineva, poți să conteze pe discreția mea, că naiba !, te-am lăsat acum, ne vedem cu-cînd, la revedere, te-am salutat-pupat-sărutat, sănătate și la amicii-prietenii-cunoștințele noastre comune, să nu mă uiți, poate totuși ai o înregistrare, pa, iubitule !. "

Vo te depărtezi, el se depărtează, te întrebi cu teamă dacă într-o zi, de spaima batjocurii, nu va trebui să le spui într-adevăr sau să-i mint, dar cum să-i mint, ce să le zici ca să te creadă, el se bucură, satisfăcut că acum știe ceva intim despre tine, va putea pătrunde în sufletul tău prin spărtura crestă. Unde să-ți atîrn calea ca să-i spui minciuni pe care să ți le demaște, să te vadă roșind-transpirînd-dezgolindu-ți intimitatea ?

Așa că Gaepa, dacă s-a uitat atent împrejur, a știut el ce face, și cred că devenise mai înțelept, timbătrînise.

Cunoștea dinainte ce avea să urmeze, doar se gîndise de multă vreme ; o îngenuncheat

— *Mai ții minte, de pildă, Magul acela, Dutrone...*

— *A murit.*

— *Vorbești prostii, cum e posibil să...*

— *A murit, ce mai ! A izbit un evadat, a murit urît, dintr-un hematom cerebral în doi timpi, și-a revenit, iar a căzut într-o săptămînă... nu credeau că o să moară... au încercat tot felul de chestii cu el...*

— *Și biblioteca?*

— *Ce bibliotecă?*

— *A lui, ce bibliotecă!*

— *Nu știu despre ce vorbești.*

— *Tu cînd l-ai cunoscut?*

— *În a treia perioadă, firește...*

— *Firește pentru voi.*

— *Ai dreptate.*

Primul, cel cu ochi albaștri și corpul prelung și incolăcește în jurul azulul mare, clipește rar, este născut în perioada a doua. Copiii de generație unu metamorfozează în rozete vișinii cu ochii celui de Al doilea, uscat și trunchios, din perioada trei, cu picioarele impungînd de uscăciunea camerei. Cînd se desface spirala celei mai apropiate metamorfoze, trei indivizi fini, mărunt fațetați, părăsesc cîmpul.

— *Nu privi drept, nu e o metamorfoză adevărată, nu e ca în cărțile Torr, e numai o rotație impotriva azulul. Generația zero nu ne va putea ajunge.*

— *Mai bine.*

— *De ce mai bine?! Nu e de loc mai bine. Gîndește-te la noi. Tu ai avut noroc de o orbită în plus, dar nici asta nu e totul. Gîndește-te la textele cu Androgin, la hîrțiile Alamageste, la Dutrone, dacă ovei*

Știi de ce a ieșit în stradă? Atunci, atunci cînd l-a lovit evadatul, un tip de altfel terminat... A studiat cele două ieșiri din Masa Samkhya, ha-ha-ha, renunțase la Limbajele secrete, la Spicele lui Saturn, la Libera Bahya-yoga, tu n-ai de unde să-l fi văzut biblioteca, cei din generația lui bănuiau că în debilitatea lui mintală stă Gîta. El l-a condus pe Al treilea în generația zero, doar el o putea face, de asta sînt sigur, și în hîrțiile Kosmas de la Al treilea am găsit însemnarea aceea...

— *De ce a ieșit?*

— *După jumătatea din Androgin a ieșit... își imaginezi, el Magul, în mijlocul unei străzi ca toate străzile, după ziua în care Vespucci cerea naturalizarea... înțîlnirea cu femeia din generația a doua nu s-a produs poate atunci, doar în anul terminării scrierii Collectanea Rerum Memorabilium, scrierea lui Solinus care se adeverea prin Las Casas, în anul prin care ar fi trecut moartea lui Dutrone dacă nu și-ar fi părăsit anul pentru generația a doua...*

— *Dar de ce mi-ai vorbit de Solinus?*

Chipul Primului, retractil și pregătit pentru o apărare de altfel fără pasă în fața rutinatului Al doilea, pîlpîie la unirea axului său cu o rază venită din cîmpul exterior camerei.

— *Nu-ți fie frică... am vorbit de Solinus... puteam să vorbesc și de Pomponius Mela. Lucrurile estea le-ai învățat doar, și în modul cel mai mecanic, mai fără utilitate posibil. Dar nu știi nici să dau sfaturi. Da, Magul a fost înainte de generația trei. Nu știu ce vrea să însemne asta. Nu știu dacă există asta. Nici nu mă interesă nimeni pe mine.*

Se întoarce către cîmpul din care raza părăsea axul Primului.

— *Și poți fi liniștit, nici pe tine. După o pauză urma: Spunea că nu se poate altfel, că asta e o mare posibilitate să se găsească, el și acea femeie necunoscută, dată ora privilegiul lui, știn că tu și acum crezi că el putea orice, dacă depășești vre-odată perioada încearcă să-l întrebi...*

— *Dar înainte de... înainte de a muri de ce nu?...*

— *De ce n-a părăsit generația? O generație și așa imprumutată cum s-ar zice, așa a spus înfiatuitul ălă scîrbos, Al treilea, „ce dacă m-a călărit, a fost doar un impresar".*

— *De ce, nu se poate să nu fi...*

— *Nu știu. Cred că i-a fost frică.*

Primul se foiește încet, fragil, desfășurînd un zgomot tandru din descolăcire și trecere de-a lungul geamului pentru absorbția încetă a luminii rămase; nerăbdător, există totuși să întrebe.

— *Frică de... ce?...*

— *De moarte. Frică de moarte.*

Primul tresare. Părăsește geamul scuturînd-o abia atunci răceala.

— *A fost Mag, a fost un Mag adevărat. Știi ce a vrut, așa-i? A vrut lumina. Întregirea întregului și procrearea Noului*

Se întoarce către cîmpul din care raza părăsea axul Primului.

— *Și poți fi liniștit, nici pe tine. După o pauză urma: Spunea că nu se poate altfel, că asta e o mare posibilitate să se găsească, el și acea femeie necunoscută, dată ora privilegiul lui, știn că tu și acum crezi că el putea orice, dacă depășești vre-odată perioada încearcă să-l întrebi...*

— *Dar înainte de... înainte de a muri de ce nu?...*

— *De ce n-a părăsit generația? O generație și așa imprumutată cum s-ar zice, așa a spus înfiatuitul ălă scîrbos, Al treilea, „ce dacă m-a călărit, a fost doar un impresar".*

— *De ce, nu se poate să nu fi...*

— *Nu știu. Cred că i-a fost frică.*

Primul se foiește încet, fragil, desfășurînd un zgomot tandru din descolăcire și trecere de-a lungul geamului pentru absorbția încetă a luminii rămase; nerăbdător, există totuși să întrebe.

— *Frică de... ce?...*

— *De moarte. Frică de moarte.*

Primul tresare. Părăsește geamul scuturînd-o abia atunci răceala.

— *A fost Mag, a fost un Mag adevărat. Știi ce a vrut, așa-i? A vrut lumina. Întregirea întregului și procrearea Noului*

LUCIAN PETRESCU

DIALOG CU CARACTER PARTICULAR

părăsea axul Primului.

— *Și poți fi liniștit, nici pe tine. După o pauză urma: Spunea că nu se poate altfel, că asta e o mare posibilitate să se găsească, el și acea femeie necunoscută, dată ora privilegiul lui, știn că tu și acum crezi că el putea orice, dacă depășești vre-odată perioada încearcă să-l întrebi...*

— *Dar înainte de... înainte de a muri de ce nu?...*

— *De ce n-a părăsit generația? O generație și așa imprumutată cum s-ar zice, așa a spus înfiatuitul ălă scîrbos, Al treilea, „ce dacă m-a călărit, a fost doar un impresar".*

— *De ce, nu se poate să nu fi...*

— *Nu știu. Cred că i-a fost frică.*

Primul se foiește încet, fragil, desfășurînd un zgomot tandru din descolăcire și trecere de-a lungul geamului pentru absorbția încetă a luminii rămase; nerăbdător, există totuși să întrebe.

— *Frică de... ce?...*

— *De moarte. Frică de moarte.*

Primul tresare. Părăsește geamul scuturînd-o abia atunci răceala.

— *A fost Mag, a fost un Mag adevărat. Știi ce a vrut, așa-i? A vrut lumina. Întregirea întregului și procrearea Noului*

RĂZVAN GEORGESCU

CIMITIRUL

Soneria țiuă scurt și pătrunzător; un sunat care îți provoacă aproape întotdeauna un oftat. Era Paul.

— Bună, Gill!

— Bună. Ia loc!

Se așeză și privi camera în care se afla, cu un aer familiar. Canapeaua de lîngă perete, masa de lîngă el, nu-i mai spuneau nimic, așa cum se întîmplă de obicei cu obiectele pe care ești obligat să le privești mult timp și cu care convietuiești. Deși nu erau ale lui, Paul avea deja acest sentiment. Își petrecea mai tot timpul liber la Gill. Privi în oglinda din fața lui și văzu figura suptă a unui bărbat de vreo 25 de ani, slab și care îmbătrînise mult înainte de a fi cazul. Umerii săi gîrbovi îi provocară un ciudat dezgust, ca la vederea unor unghii roase.

Gill ieși din bucătărie cu o tavă pe care se aflau două cafele. O puse pe masă, se așeză și-l privi întrebător pe Paul.

— E foarte grav! — începu acesta — cred că am găsit cheia la problema noastră. Știi că la centrul de testări de computere... am lucrat la unul care poate prezice viitorul. Am turnat în el toate datele despre pămînt și viață, potrivit teoriei lui Oparin, pentru a afla cînd, cum și de ce va dispare Pămîntul. Alaltăieri aparatul mi-a răspuns și am citit pe banda de hîrtie că Pămîntul nu va mai exista peste exact două luni, iar unicul loc de pe glob în care se pare că vor rămîne condițiile necesare vieții este o suprafață de 1 km² pe țărmul Mării Baffin, lîngă localitatea Thule (undeva prin Groenlanda).

Gill se încruntă, păli și rămase nemișcat, într-o poziție apolinică. Știa că Paul vorbește serios dar cu greu pricepu tragica situație. Cu o clipă înainte avusese imaginea panoramică a unei lumi liniștite și fecunde; subit, Pămîntul îi apăreа ca un adevărat imperiu stihial.

— De ce? — fu prima lui întrebare.

— Poate va exploda, va îngheța sau se va topi. Nu știu să-ți spun. După o clipă de gîndire:

— Va trebui să cerem sprijinul presei și al televiziunii! Paul rîse forțat și vădit nervos, aproape isteric.

— Tu chiar crezi că o lume întreagă o să creadă un mecanic și un funcționar? Și chiar dacă ar crede, cum îți închipui tu că 4 miliarde de oameni or să încapă pe 1 km²?

— Nu știu, eu trebuie să încerc.

— Te voi ajuta, dar nu văd nici o ieșire.

A doua zi mergeau cu pași mari spre centrul Radioteleviziunii. Paul privea în jos și bombănea cîte ceva, iar Gill, cu o privire încrîncenată, se uita drept înainte. De vreo cinci minute ieșiseră din redacția ziarului „Terra voces", care nu dovedise pic de înțelegere pentru problema celor doi „excentrici". Dealtfel se așteptaseră la asta după insuccesele anterioare din diverse redacții. Ultima speranță era Radioteleviziunea.

O zi mohorîtă, o zi în care suferi de depresiuni nervoase, o zi cu cele mai multe sinucideri. Așteptară. Un sfert de oră mai tîrziu se aflau în fața unui enorm birou din lemn de nuc care sprijinea coatele unui munte de om. În spatele ochelarilor cu ramă de corn atîrnau niște pleoape grele. Cu un efort de voință, directorul și le ridică și privi la cei doi din fața sa. Înghiți și mărul lui Adam își făcu turul.

Paul îi măsură scurt:

— O să trec direct la problemă. Este deosebit de gravă și dorim să aflăm în ce măsură ne puteți ajuta. Pămîntul nu va mai exista peste două luni. Se pare însă că în Groenlanda se află o porțiune de 1 km² pe care viața se va păstra nealterată. Avem nevoie de multe emisiuni pentru a aduce la cunoștința maselor acest fapt. Spuneți-ne dacă ne puteți ajuta și cum. Vă asigur că afirmația noastră se bazează pe calcule logice și exacte.

O șuviță îi căzuse pe ochi în timpul rostirii. Și-o dădu la o parte cu un gest reflex. Privi figura directorului. Acesta își ridică ochelarii cu două degete și spuse un singur cuvînt:

— Afară!

— Domnule director, cred că n-ați înțeles ce...

— Afară!

— Dar este vorba de...

— Afară!

— Însă...

— E pentru ultimă oară că vă rog să ieșiți!

— Nu se...

— AFARĂ!

Acest ultim „afară"... Ieșiră din birou. „Afară" o luară pe niște străduțe mici, înguste și puchinoase, care îi duseră într-un parc. Sfîrșite străpungea norii, în jurul lor o lumină caldă ireală. Copacii cu coroană bogată și stropită în toate culorile. O fată de vreo 18 ani venind pe o alee. Pantaloni roz și vestă galbenă.

— Dacă i-as spune că peste două luni va muri, m-ar crede nebun.

Oftă, grăbi pasul și strigă după Gill. Ajuns lîngă el spuse

— Gill, măcar noi trebuie să trăim!

Acesta murmură ceva, se îndepărtă puțin, se întoarse spre Paul:

— Da Paul, vom trăi!

Problema nu era însă atît de ușor de rezolvat. Aveau nevoie de bani, iar tot ce puseseră ei de-a lungul anilor la ciorap nu acoperea integral suma necesară. Hotărîră să trișeze. Anume — să-și vîndă apartamentele.

Șapte zile înainte.

În timp ce se urca în avion, pipăind bara rece a scărilor, avu o presimțire, nu știa de ce, că nu va ajunge niciodată lîngă Gill.

În Godthab, o violentă furtună era în toi. Însăși aterizarea devenea problematică. Într-un tîrziu primiră aprobarea.

— Bună ziua — spuse Paul, adresîndu-se funcționarei de la ghișeul de informații. — Îmi puteți spune dacă există vreo sanie disponibilă pentru a ajunge lîngă Thule în maximum de 30 de ore?

— La ora aceasta și pe vremea asta nu pleacă nimeni din Godthab!

Suna ca o sentință, dar Paul se aplecă, își luă servieta și plecă din oraș. Trei ore mai tîrziu se dovedise că situația era reală și că nimeni nu era dispus să-și rişte pielea pe o vreme ca asta. Paul era disperat. Epuizase totul. Doar nu-și bătuse atîta timp capul cu toate acele probleme ca să moară la doi pași de țărmul salvării. În mod ciudat gîndul acesta avu darul să-l liniștească. Se destinse. Dacă n-ar fi introdus toate datele în computer, tot ar fi murit. Diferența era că în cazul dat avea conștiința morții sale și a orelor pe care le mai avea de trăit. Se bucura pentru Gill, dar într-un fel îi și părea rău, căci îl obliga la singurătate. Toate noaptea umblă prin Godthab. La un colț se opri. Mai era un minut. În clipa aceea văzu farurile unei mașini la celălalt colț. Se apropia. Avea viteză mare. Derapă. Paul întui că mașina îl va lovi, dar nu făcu nici cel mai mic gest pentru a se feri. Mașina se răstogoli și lovi cu aripa din față trupul lui Paul. Căzu pe gheață. Sîngele șiroia din tîmplă și topea zăpada. Un singur bec luminase scena. Paul murise cu o jumătate de minut înainte de termen.

În acest timp un vas de mic tonaj se învîrtea prin apele Oceanului Indian, în bazinul australian de vest. Huruitul monoton al motoarelor conteni. Un marinar cînta, spălînd puntea. Deodată, hîrșîitul lanțului de la ancora care se freca de bordajul navei întrerupse melodia simplă și cîntată fals a marinarului. Ancora cobora, cobora încet prin apa densă și tulbure din cauza planctonului. La 15.000 km depărtare, o fetiță de 9 ani sufla în luminările tortului.

Lanțul cobora. 10 m, 12 m... O fată și un băiat aflați la vîrsta mirabilelor preschimbări stăteau pe o bancă și simpla lor apropiere le grăbea pulsul.

15 m, 16, 20 m. Într-o sală de concerte toată înalta societate a respectivului oraș asculta „Mathäuspassion" de Bach.

Lanțul nu se oprea. Mica gaură de la tribordul navei vărsa necontenit metri de lanț 22 m, 24, 25 m. Un bătrîn citea în parc și cu o mînă legăna cărucioru cu nepotul său. Din cînd în cînd punea cartea jos și îndepărta cîte o frunză galbenă sau roșie căzută pe cărucior.

26 m, 28m, 30 m. În clipa aceasta ancora atinse fundul oceanului plin de corali. Se lovi de o mică sferă cu o mulțime de ramificații care porneau în pămînt. În clipa impactului începu infernul. Vasul dispăru pur și simplu. În metropole, blocurile și casele se prăbușeau, nelăsînd însă nici o urmă, nici un pic de moloz. Vegetația crescu brusc și dispăru. Marile deșerturi erau subit fertilizate. Omul continua să existe. El vedea totul. Undeva departe se auzeau sunetele unui pian dezacordat. În curînd nu se mai auziră decît bătăile ritmice ale unei tobe, după care omul dispăru luînd cu el tot ce-i fusese dat să vadă. Liniște, liniște grandioasă. Apa inundă uscatul. Totul dispăruse poate în decurs de două minute. Sfera cu ramificații, celula vieții, miez cu o energie din care se dezvoltase totul, fauna și flora, care făcea posibilă viața, regenerarea țesuturile. Prin distrugerea ei se distrusese forma primordială a vieții, așa că totul fiind lipsit de energia celulei revenise la stadiul inițial, inert. Pămîntul decedase dintr-o simplă întîmplare.

În timpul catastrofei, Gill dormea. Cînd se trezi nu-i veni să creadă că a putut adormi. În locul zăpezii crescuse cea mai grasă iarbă; în locul norilor — cel mai curat cer. Brazii erau neschimbați, însă la umbra lor crescuse feriga.

Gill înțelese că dezastrul era un fapt consumat. Primul gînd îi zbură la Paul. Începu să caute. Căuta. Fugea. Înțelese că era condamnat să devină un pustnic.

Pe drumul de întoarcere observă că dincolo de granițele kilometrului dispărea pur și simplu orizontul. Încercă o dată să treacă și se lovi de ceva. Acel ceva, nimic material care totuși îl oprea.

Ajuns aproape de casă, se gîndi la Robinson Crusoe. Citise și răscitise această carte. În copilărie o găsise minunată și deseori se închipuia trăind pe o insulă uitată de dumnezeu. Visul devenise realitate. Singura diferență era că Robinson sperase tot timpul.

Gill se găsea în imposibilitatea de a prolifera rasa umană. Trăia pentru nimeni. Totuși, era hotărît să nu se dea învins.

Primele nopți au fost groaznice. Pînă s-a obișnuit. Făcea zilnic plimbări pe teritoriul pe care nimeni nu i-l putea contesta. Animalele trăiau libere.

Într-o bună zi descoperi niște urme. Nu erau de om. Semănau mai degrabă cu urmele lăsate de laba unui cîine. Primele fire albe îi apărură în acele zile în care trăia conștient că lîngă el există o bestie. Trebuia să ia o hotărîre. În mod ciudat nu se hotărî să prindă fiara și s-o îmblînzească. Nu. Dorea doar să o omoare. Urmară zile de hăituială.

Într-o noapte se întîlniră. Avea un bot mare cu colți lungi și ascuțiți. Semăna cu un lup.

Probabil că bestia nu mai văzuse picior de om. Începu să-l miroase. Gill ridică un bolovan și l-l trînti în cap. Se aplecă, ridică piatra și o mai azvîrli o dată. Pînă dimineața făcu același lucru din ce în ce mai îndîrjit și cu mai multă ură. Spre zori ajunsese la delir. Se apleca, ridica și, fulgerător, azvîrlea bolovanul. Dimineața nu mai rămăsese decît o fîșie subțire de carne, oase, piele. Sîngele intrase în pămînt.

Două zile dormi Gill. Cînd se sculă, se simți curat, frumos la suflet ușor și chiar vesel. O asemenea zi nu avusese pînă acum. Dădu drumul la animale și porni și el, cu umbrela deasupra capului, la plimbare. Umbrela o ourta din simțul imitației. Se complăcea în situația de naufragiat al omenirii.

Cunoștea fiecare pietricică, dar observă ceva nou. Se întoarse și la umbra unui brad zări o sferă mică cu cîteva ramificații care se pierdeau în pămînt. În clipa aceea avu revelația. Știa tot. Descoperise, Poate e o a doua celulă a vieții, încă nelnsemnată. Ea îi asigura existența pe acest kilometru meschin. Poate că viața pe Pămînt era un ciclu. Această celulă s-ar fi putut reproduce prin împărțire. Urmașa sa creștea, iar odată cu ea se mărea și suprafața pe care genera viață.

În acea zi Gill vorbi pentru prima oară de la catastrofă. Își înălță capul și spuse cu o voce șoptită:

— Mîine am să...

MARCEL CHELBA

O CĂLĂTORIE ÎN TIMP

Civilizația este măsura în care, prin inteligență, omul reușește să învingă spațiul.

Există undeva o supercivilizație care în ultima fază a stăpînirii condiției sale cosmice și-a propus să-și reducă componentele fizice la minimum și a reușit. Viața biologică e grea: boli, accidente, îmbătrînire, toate acestea au fost evitate, civilizația prosperînd de atunci necontenit într-un așa-zis sector de spațiu, mai mult abstract pentru noi, însă oricum fizic.

Putere nemărginită. Imunitate. Și totuși ..

Să ne imaginăm că aceia nu sînt alții decît noi înșine.

E imposibil să cuprinzi vreun orizont. Pulberea asta se întinde plan și se pare că nu o să se întîlnească niciodată cu cerul; nici cerul nu e prea bine definit: opac, difuz, habar nu am ce e de fapt, e mai mult ipotetic. Cîmpia aduce mai degrabă a deșert nivelat și se arată hotărîtă să nu se termine niciodată. Pulberea e puțin străvezie, lumina care pătrunde destul de adînc în ea o face pufoasă și îmi dă o senzație de ceață, de nor, calc încet să nu mă scufund, însă de fiecare dată mă oprește pe primul strat, de la suprafață. E cu desăvîrșire rigid. Nu e adevărat, dar pe aici trebuie să fi trecut ceva greu care să fi pășit o singură dată pentru ca pulberea asta să se ridice și să împietrească apoi așa cum am găsit-o, și eu merg, cred că e cel mai bun lucru atît timp cît mai am energie, deși nu am înspre ce, dar... în fine, peisajul ăsta îmi stimulează imaginația sau în orice caz metaforele pămîntești îmi inhibă orice secvență de gîndire și așa mă simt ca în vis. Dacă nu m-ar durea gleznele aș zice că într-adevăr visez, dar nici așa nu e prea rău, poate că e al doilea lucru bun pe care pot să-l fac acum și aici, și dacă mă gîndesc bine, niciodată nu am mai avut ocazia să trăiesc pur și simplu numai din amintiri. Dacă sînt condamnat la trezie, atunci atît timp cît mă vor ține rezervele am să trăiesc din ele, apoi am să le reiau încă o dată și încă o dată pînă... Altceva: de exemplu dacă ar fi pe aici o pădure, un lac, verdeață, aș fi vrut să găsesc multă verdeață, răcoare, niște portocali — și atît, pustiul ăsta.

Nu știu cît să fi trecut de cînd am plecat, să fi fost ieri — posibil, nu vreau să cred că trăiesc fatalitatea vreunui accident. Acum aș vrea să mă exprim spunînd „ieri" dar... fie și așa, ieri cînd urcasem la tribună, toate fuseseră clare ca și atunci cînd ți-ai fi anticipat un program de Duminică după amiază cu probabilități infime de a ți-l schimba, însă întîmplarea a făcut să fie așa cum se vede. Întotdeauna am avut un fel de repulsie pentru toată teoria probabilităților pentru că de fiecare dată, după ce acea infimă probabilitate se produce, ești în stare să o accepți ca și cum ea ar fi fost cea mai mare — te face să te gîndești la destin și e riscant. Dacă aș fi știut dinainte... de ce este atît de pustiu și atît de liniște, măcar dacă aerul și deșertul ăsta nu ar fi atît de absorbante, nu îmi aud nici pașii, doar gîndurile și ăsta e singurul reper că exist, „cuget, deci exist".

Sînt treaz, sînt lucid, dar cred că în curînd îmi voi da palme. Ce ziceam, ieri la tribună pentru ultima oară simțeam puterea, dar în același timp și deznădejdea noastră prin cuvintele profesorului, atît de bătrîn și atît de lucid încît de cîte ori mă întîlneam cu el, în laboratoare, la conferințe, aveam impresia că văd însăși istoria, deși întrucîtva întruchipa viitorul, — desigur tot o istorie, însă alta decît aceea la care mă gîndeam eu. Am acceptat o expediție în timp, am lăsat totul, mi-am luat doar amintirile și apoi, în sfîrșit, iată-mă aici. Ce caut aici singur, unde mi-e vehiculul spațial, parcă fusesem într-un conteiner de conservare, iar acum sînt pur și simplu viu, de fapt nu sînt sigur, nu am nici un argument, ar trebui să mai fie „cineva" care să mă simtă, era totuși preferabil să nimeresc într-o pădure chiar și ecuatorială dar neapărat cu un rîu, curat, cu pești, și să nu-mi fie foame, atunci ar fi altfel. Totuși, cel mai important ar fi fost să găsesc oameni, oameni așa ca mine, hm, ce zici, ăsta e singurul lucru care a fost omis din proiect, eu trebuie să fiu în doi, în mod absolut, eu trebuia să fi plecat cu o femeie dar, asta e, pe Pămînt morala e încă rigidă, colegii mei încă se mai ceartă dacă să se facă copii ideali în laborator sau să se joace mai departe zaruri în pîntecele femeilor — să facem copii la noroc, la buna selecție naturală, să mai așteptăm un vînt cosmic radioactiv care să mai provoace mutații, acelea vor fi desigur mai bune, vom fi în mod sigur mai inteligenți și mai robuști, ne vom culca pe asfaltul măcinat în ploaie, nu vom mai avea nevoie decît de biblioteci și gata, natură, cerul liber. Nu știu, nu prea am încredere în cei pe care i-am lăsat acasă, mi-e teamă să nu fi făcut vreo prostie. Sînt convins că trăiesc un eșec, expediția trebuia să fi fost o scurtă prospectare în zona patru din galaxie, unde s-a localizat inteligență, după care trebuia să mă fi întors în sistemul solar unde să gravitez pînă sînt găsit, însă după liniștea asta... dacă într-adevăr m-am și întors atunci am fost găsit de Nimeni, cred, sînt găsit totuși pentru că nu mai am navă, pentru că nu mă simt inert și mai ales pentru că sînt prea sigur că sînt treaz. Și totuși, dacă visez...

Să încerc să dorm, pentru că nu se poate visa efectiv într-un vis efectiv și dacă într-adevăr aș putea să dorm înseamnă că acum nu visez, am să mă întind pe jos, cred că ești de acord, da, n-ai încotro, ai mers destul astăzi și nici nu îți mai simți picioarele. Da, e cam tare solul ăsta, e bizar și tare iar tactil imperceptibil, nici rece, nici cald, nici aspru, e doar un „ceva" rigid. Să-mi fi lăsat mîna în iarbă acum. Chiar dacă aș fi fost condamnat să nu mă mai întîlnesc niciodată cu cineva, nu m-aș mai fi simțit așa de singur, din ce în ce mai singur, și liniște, e prea multă liniște, un gol, pustiu...

Adormise ușor după cei cîțiva kilometri parcurși prin pustiul înecat într-o tăcere de necuprins. În spațiul acesta mat de reflexii și reverberații acustice sau de orice altă natură se întinsese pe jos cu o mînă sub cap și adormise aproape trăsnit de oboseală, ca pe podeaua unui laborator unde lucrase pînă la epuizare, nu era nimic rău, totul avea să-i aducă ulterior o serie de lămuriri dar și ambiguități insuportabile. De exemplu cînd se trezi — de fapt se trezi dînd cu mîna tocmai în iarba aceea pe care și-o dorise atît de mult dar șocul scurt și rece nu fusese decît o introducere în suita reacțiilor următoare pentru că imediat după aceea, după ce deschise ochii și sări în genunchi (dormise cu fruntea în mîini) descoperi pădurea exact așa cum și-o imaginase: un pic tropicală dar cu un aer tonic de munte.

E imposibil, trăiesc un vis efectiv. Avea în sfîrșit o imagine reală care i se reda complet prin toate simțurile și-i persista în minte cu încăpățînare, nu voia să dispară, desigur că iarba și pădurea alunecaseră de departe, de după Orizonturile Presupuse pînă aici, în timp ce dormise, pentru că iarba se termina în deșert cu un contur exact și pedant ca și cum ar fi crescut într-o seră pe o folie de plastic translucid. Ideea cu sera mi se pare interesantă. Pornise fără întîrziere spre pădure abordînd-o cu curaj, cu sete, iarba era cît se poate de reală, se simțea perfect, foșnea fragedă și răcoroasă sub tălpi, era cît se poate de reală, totul părea că este ultrareal, se afundase deja destul de adînc în pădure și era hotărît să meargă cît mai mult, înghițind totul din ochi, fiind atent însă și asupra propriilor timple din cauza pulsului care îi crescuse alarmant, trebuie neapărat să fac niște analize, se aplecă și rupse un fir de iarbă în capătul căruia se adunase deja o picătură de suc lipicios, trebuie să verific toate astea, trebuie să fac niște experiențe și am nevoie de apă, cît mai repede. Se auzea un zgomot difuz și ciudat în perspectiva pădurii, asemănător, după el, cu cel al unei cascade, zgomotul era foarte slab însă suficient ca să-l poată percepe. Pornise reflex într-acolo. Era imposibil să se orienteze aici pentru că nu era nici Soare, nici mușchi pe copacii atît de haotic crescuți însă atît de curați, și iarba era parcă gazonată, totul era atît de pedant încît se simțea ca într-o farmacie iar senzația aceea de seră îi reveni și se intensifica din ce în ce mai mult Mărșăluise și se strecurase printre liane cîteva ore care pentru el trecuseră pe nesimțite pentru că tot timpul făcuse chimie, cred că trecuse în revistă o întreagă bibliotecă de specialitate, ajunse în cele din urmă la presupusa cascadă care era de fapt un prag stîncos în albia unui rîu de debit mijlociu, foarte clar, aparent verde datorită vegetației acvatice.

Mediul: deosebit de abundent în substanțe organice, am găsit în sol numeroase minerale, humus aproape perfect, par să lipsească cîteva uleiuri vegetale, am nevoie de eprubete, e comic, nu?, vrea să verifice ceva în clorofilă și tot ce ar fi dorit să facă în eprubete improvizează pe niște frunze cu aspect tropical, se pare că nu iese nimic și totuși insistă, hm, trebuie să insist ca să văd ce e cu cel de-al doilea vis, îmi lipsesc multe, aș avea nevoie de o flacără în primul rînd, dar nici cu lumina asta ceva nu e în regulă, trebuie să fac un foc.

Zilele aici sînt dimensionate biologic adică după gradul de oboseală a organismului, mai pe scurt: își încheie ziua atunci cînd crede de cuviință. Ziua aceea s-a prelungit foarte mult, la fel și cea care a urmat, treptat însă au început să scadă și să se uniformizeze, în fiecare zi descoperea ceva nou, uscăturile pe care trebuie să le caute atît de mult în prima zi se găseau acum din abundență, își făcuse foc, găsise niște roci foarte bogate în fosfor pe malul rîului și într-o zi chiar descoperise stupefiat un copac uriaș îngălbenit, cu coaja plesnită ca pielea unui lepros, devorat pur și simplu pe dinăuntru de sulf, peste tot se petrecea ceva interesant, în general tot ce își dorea în timpul zilei și uneori chiar în somn, a doua zi sau peste mai multe zile descoperea cu surprindere aproape așa cum le știa pe Pămînt, de parcă dinadins îi ieșeau înainte. Așa descoperise portocalii, bălțile de acid, grota cu ghețar, cartofii, toate plantele terestre de care își amintea, neapărat urmau să-i iasă în cale, odată descoperise un cactus înflorit — prima oară după o sută de ani. Un alt fenomen curios era că aparițiile erau numai din regnul vegetal, tot ce apărea nou la început era fragil sau flasc, prinzînd viteză treptat, cu fiecare zi se stabiliza din ce în ce mai mult încărcîndu-se de cel mai pămîntesc parfum și asta îi provoca o derută totală, căzuse parcă în transă, feeria vegetală se pare că-i sporea din ce în ce mai mult îndoiala asupra propriei existențe. Într-o zi își dăduse o palmă. De ce nu apăreau în rîu peștii pe care căuta să îi surprindă de fiecare dată pe sub pietre, nu apărea nici cea mai simplă vietate de care își amintise, totul era fantastic, mecanic, reflex în fiecare zi se apuca de așa-zisele experiențe, bănuia că fibra vegetală avea în constituția ei un element necunoscut hm, își exprima din ce în ce mai des gîndurile cu glas tare și vorbea cu el însuși la persoana a doua, și mergea singur, ce se întîmplă cu el, se gîndea uneori contemplativ și atunci sintetiza tot felul de adevăruri generale, ce se petrece aici, nu sînt decît două situații: sînt treaz sau visez, și încă nu știu care e cea reală, hei, știi că aici este totuși o seră și tare mă tem că cineva face glume cu mine.

Hei, terminați odată cu fanteziile astea, m-am plictisit, sau cel puțin trimiteți-mi un om, sau ceva care să mă privească, dați-mi un răspuns odată, hei, hei, hei... Strigă din răsputeri dar nu-i răspunse nimeni. Alergă disperat prin pădure, sau umblă hai-hui fără să scoată un sunet, îi simt pretutindeni cu privirile pierdute înspre înălțimea pădurii căutînd un cer, o ieșire — o dată ajunse iarăși la marginea pădurii. Același pustiu. Același contur precis al ierbii. Rămase un timp acolo, la margine, stînd în genunchi și contemplînd în pustiu acele orizonturi ca pe un mal de mare moartă, apoi se întoarse, mi se pare că experimentele lui au început să se rărească, cred că trăiește „pur și simplu", vegetează, hm, ce se întîmplă cu el, hai să mergem pînă acolo, de ce nu mai face experiențe de cîteva zile nu mai face nimic și încearcă să doarmă cît mai mult, eu n-am făcut niciodată asta și nici nu m-am străduit, încă nu pot să-l înțeleg, el de ce o face, tu cum dormi, cam o jumătate din cît doarme el într-o zi, cam mult, cînd sînt foarte obosit, mă rog, mi s-a făcut milă de el.

Astăzi mă simt mai bine și parcă, parcă am în mine o doză de umor. Am să mă plimb toată ziua și am să fac o baie de pomină, ar fi absurd să mă înec, ar fi cea mai simplă experiență și măcar aș ști ceva exact, dar e totuși absurd, mai bine hai la o plimbare pe unde vedem cu ochii, hai, dar să nu te îndepărtezi prea tare și exploatează la maximum momentele cînd se apropie de nodurile structurii de rezonanță.

Nu știa cît a mers și nici nu-l interesa asta pentru că din subconștientul său simțea că face ultima sa plimbare, simțea că nu mai e nevoie să se întoarcă la grota unde își avea „laboratorul", poate să doarmă oriunde, aici nu a bătut niciodată vîntul și nu a plouat niciodată, iar temperatura a fost întotdeauna așa cum și-a dorit-o el, e ceva. Nimerise într-o poiană înconjurată de niște copaci cu un aspect nou, necunoscut de el pînă atunci. În clipa în care îi observă își spuse că natura asta a început să fie și originală. Iarba desăvîrșită, verde, proaspătă, se trînti pe spate în ea dar brusc

(Continuare în pag. 14)

CAIUS CHIRITĂ

KILOMETRUL 50

...și zîmbi iar. Zîmbii și eu, dar nervos. Palmele îmi erau umede, cu toate că zăpuseala trecuse de mult. Soarele după-amiezii trimitea sulițì galbene, moi, geamurile portierelor din față erau coborîte complet, așa că o boare plăcută ne răcorea fruntile și se juca printre șuvițele de păr.

„La kilometrul 50 o sărut! Dacă nu, sînt cel mai...“ Deocamdată trăiam în kilometrul 40... 41...

Deși acceptase — lucru de nesperat — invitația mea, Claudia nu înceta să mă inhibe. Faptul că era una dintre cele mai curtate fete din facultate și că nu încurajase pînă acum nici un avans, era de natură să mă crispeze. Îmi dădeam bine seama că, fiind eu norocosul, trebuia să fiu la înălțimea așteptărilor și mă simțeam tare rigid. Îmi revenea obsedant în minte clipa cînd îi propusesem o mică escapadă la sfîrșit de săptămînă, cum ea rîsese „gen Claudia“, adică dezarmant, cum în clipa următoare dădusem uitării porpunerea făcută și cum, în sfîrșit, ea a răspuns afirmativ. Era ca o pișcătură în dulcea picoteală.

Kilometrul 50 s-a ivit — fantomă în plină zi — am încetinit și fix la bornă am frînat foarte decis.

— Ce s-a întîmplat?

— Nimic, am spus foarte calm. Las motorul să se răcorească un pic. În afară de asta, am să-ți spun ceva...

I-am mîngîiat părul, am privit-o adînc în ochi și m-am aplecat spre buzele ei. Noroc că șoseaua era aproape pustie, de fapt, nu m-ar fi deranjat pici invers!

Nu mai rîse, dar nici nu mă pălmui. Nu-mi amintesc dacă într-adevăr i-am spus ceva; peste două minute mă simțeam complet descărcat, ca polul unui electrostat. Am pornit în trombă, cu radioul urlînd și puțin mai încolo am dat peste un drum neamenajat.

— Ce zici, pornim în expediție?

S-a arătat încîntată. În urma mașinii se ridicau nori de praf, iar noi, la fiecare hop chioteam sălbatic...

Am oprit în dreptul unei poieni, oricum mă simțeam amorțit, obosit, prilej să ne sărutăm din nou. Mîna stîngă îmi rămăsese pe volan, cu dreapta o îmbrățișam pe Claudia și cînd am revenit cu ambele mîini pe volan, am avut impresia că sînt fosforescente.

— Claudia, ia te uită la mîinile mele!

De altfel un frig străin îmi invadă tot trupul. Ea mă privi liniștit, intens.

Apusul trimitea tentacule cenușii — acuarelă mult diluată, radioul scoase un „Eee“ prelung și foarte gros, care încetă într-o explozie de pîrîituri... dar eram hotărît: „La kilometrul 30 o sărut! Dacă nu, sînt cel mai...“ Ea zîmbi din nou „gen Claudia“, adică dezarmant, amintindu-mi felul cum primise invitația mea cu o zi înainte. Mă obseda mereu faptul că era una dintre cele mai curtate fete din facultate și că pînă acum respinsese toate avansurile băieților. Ciudat, cu cît o cunoșteai mai de mult timp, cu atît te complexa.

Șoseaua era aproape pustie. La kilometrul 50 am frînat.

— Ce s-a întîmplat?

— Nimic, am spus foarte calm. Las motorul să se răcorească un pic. În afară de asta am să-ți spun ceva...

I-am mîngîiat părul și privind-o adînc în ochi m-am aplecat spre buzele ei. Nu mai rîse, dar nici nu mă pălmui. Peste două minute m-am simțit ușor ca un fulg.

Am dat drumul radioului și am pornit în trombă. Altă viață! Puțin mai încolo am dat peste un drumeag de țară.

— Ce zici, pornim în expediție?

Era încîntată.

— Culmea! am exclamat deodată. Asta mi se întîmplă a doua oară!

Mă privi *foarte contrariată*.

— Am uitat cortul acasă... Și îl lăsasem special în hol încă de aseară.

Rîse din toată inima.

— Nu ești supărată?

Eram uimit și ușurat în același timp.

— Deloc, spuse punîndu-și capul pe umărul meu. Imposibil să nu găsim un motel pînă nu se înserează.

Am lunecat mai departe pe asfaltul încă încins al șoselei. Aveam o zi „întreagă“ în față și simțind privirea liniștită a Claudiei, mă puteam bucura în voie de lumina galbenă și moale a soarelui.

OVIDIU PECICAN

ZEUL

De cîtva timp mă lovesc mereu de privirile alunecoase ale cunoscuților. Atunci cînd mă întîlnesc ei par jenați. Își schimbă greutatea de pe un picior pe altul, dacă au vreo geantă (ori sacoșă) par să-i acorde o deosebită atenție și privesc mai tot timpul în lături. Credeam la început că e vreo toană de-a lor — prietenia depinde de atîtea lucruri de care habar n-avem!... S-a dovedit însă că nu e așa. Mi-am spus că mi se pare și că nu mai disting poate realitatea din pricina ochelarilor aburiți. Mă înșelam și de data asta.

Tot astfel, cînd l-am întîlnit pe Robert — lucrul acesta se petrecea pe la orele patru, azi după amiază — am descoperit în atitudinea lui aceleași labirinturi sinuoase. Mi-am spus că e prea mult dacă pînă și el se comportă așa cu mine. E-am întrebat cărui fapt datorez modificările sale de atitudine în privința mea, dar am făcut-o pe un ton care nu admitea decît un răspuns franc.

— E... ciudat — a început el să se bîlbîie la vreo oră după aceea, în fața a două pahare cu coniac, în barul în care ne-am retras — ... Ai să spui că e o prostie sau, în fine, cine știe... dar ceva în tine s-a modificat. În felul în care vorbești, dar mai ales în mișcările pe care le faci există ceva stingheritor și... iartă-mă, ceva care inspiră teamă. Uite, chiar și eu care te cunosc nu de azi de ieri, mă simt străbătut de un fior cînd încerc să te privesc direct. Cauza se află în tine, e clar că nu halucinez. Nu știu ce poate fi, cercetează-te!...

N-am mai stat să-i ascult bîiguielile, mă simțeam penibil ca un cosmonaut printre nudiști. Am aruncat niște bani pe tejgheaua barului și-am luat-o spre casă.

Oamenii aiurează. Dacă ceva s-ar fi petrecut cu mine eu aș fi fost primul care s-o simt. Iată, la fel ca și pînă acum iau sticla de lapte și ziarul lăsat în prag, și intru în casă.

Din ușă mă întîmpină un miros încins. Cîțiva tapiri apar dinspre bucătărie, străbătînd în goană culoarul. În bucătărie marea acoperă în întregime nisipul auriu al plajei, lovind acum cadențat stîncile crescute sub picioarele mesei. Urc. Păsări galbene țîșnesc de sub scară și scoțînd țipete asurzitoare mi se încurcă în păr. Apoi se înalță spre tavan, așezîndu-se pe brațele lustrei. Bovese așa debaralei, trîntind-o de perete. În mijlocul încăperii strîmte, burdușite cu cărți, se înalță maurul japonez. Din trupu-i țeapăn și clinchetitor doar ochii mă urmăresc, rostogolindu-se în orbite. La apropierea pașilor mei oglinda din baie explodează. Iau în mînă un clob și, pentru o clipă, văd cum din ochi îmi țîșnește lumina.

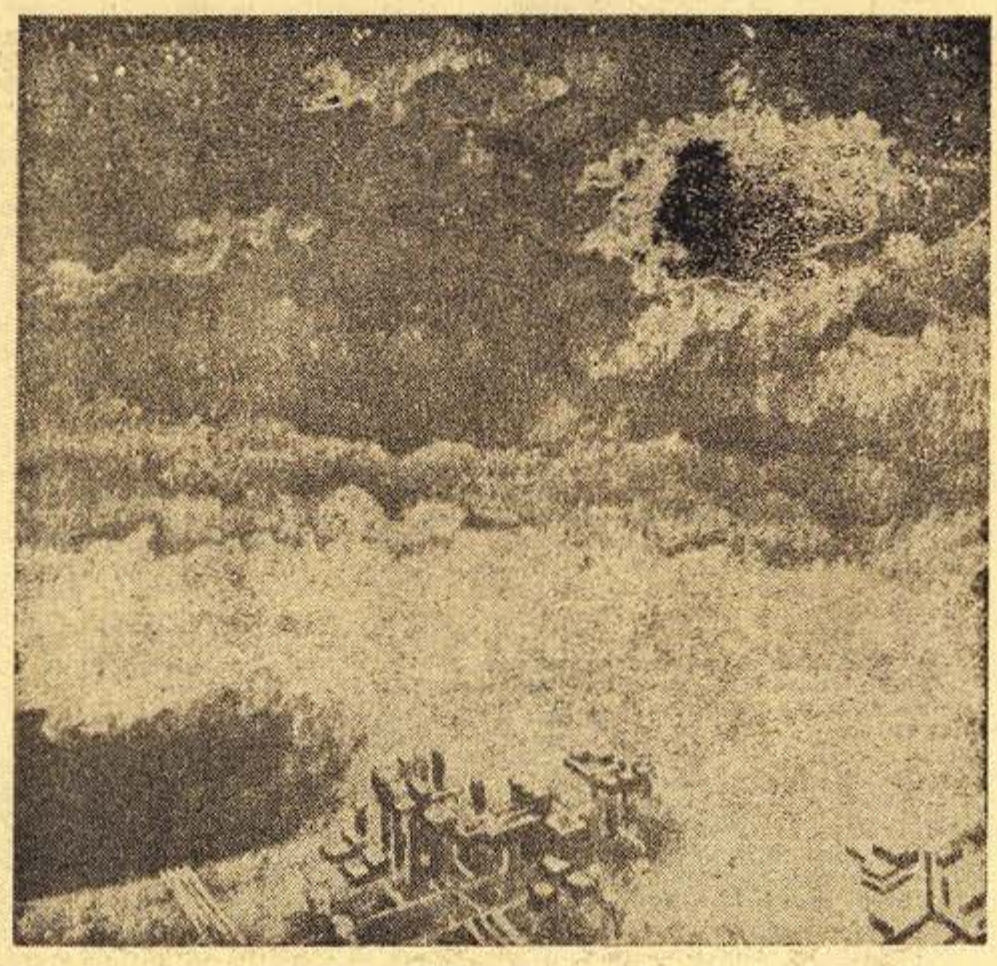

ADALBERT MOLNAR

CEASUL

Azi dimineață mi s-a întîmplat cea mai neașteptată nenorocire. A dispărut ceasul... Poate la prima vedere întîmplarea pare a fi neînsemnată... dar mai bine să vă explic de ce, totuși, a avut implicații atît de profunde asupra mea.

Stau în cameră împreună cu un coleg, sau tovarășul meu. Cred că așa se spune deși eu nu am nimic comun cu el în afară de faptul că sîntem obligați să stăm în aceeași cameră. E un tip ursuz, morocănos, toată ziua nu scoate două vorbe. Stă la masă și citește, sau scrie ceva, aplecat excesiv asupra mesei, cu hainele atîrnînd pe el. Din cînd în cînd, cu degetul arătător de la mîna stîngă își potrivește ochelarii pe care nu știu dacă-i poartă pentru a-i ajuta vederea, deoarece de cinci luni de cînd locuiesc în aceeași cameră nu l-am văzut șterg gîndu-i, după cum nu știu ce tot scrie acolo. La cea mai timidă încercare de a mă apropia de masă în timp ce scrie, se oprește din mîzgălit și se uită la mine peste ochelarii care mereu îi alunecă pe nas în jos, cu niște ochi spălăciți de o culoare nedefinită, dar cert cu intenția de a-mi opri înaintarea. Atunci mă fac că am vrut doar să mă întind puțin și mă așez din nou pe pat afișînd o indiferență totală. Uneori scoate un sunet cam de felul „mrmrrr“, sau ceva asemănător, imposibil de reprodus, dar care invariabil mă face să cred că în sfîrșit se pregătește să-mi spună ceva. Invariabil, după ce sus-amintitul sunet se face auzit, clar și amplificat de pereții albi ai încăperii, se scarpină tot cu arătătorul de la mîna stîngă în creștetul capului, de parcă onomatopeea ar declanșa automat senzația de mîncărime. Cînd vine timpul mesei își ascunde cărțile, care sînt numai două la număr și foarte uzate, mai ales la colțuri, și caietul în care așterne cuvinte scrise cu litere extrem de mici. Nu răspunde la nici o provocare care ar cere din partea lui să articuleze prea multe cuvinte; uneori (numai uneori) răspunde, și atunci monosilabic. „121, îți place mîncarea?“, „Da“, foarte rar un „Nu“ abia auzit. Dacă-l întrebi „Ce mai faci, 121?“, sau „Cum o mai duci, 121?“, răspunde laconic „Bine“, ceea ce înseamnă că e prost dispus. Cînd răspunde „O.K.“ (nu știu de unde a scos expresia asta), semn că într-adevăr se simte bine, atunci parcă îndărătul lentilelor ochii pînă atunci morți, de pește, par să prindă viață și, parcă emoționat, își aranjează grijuliu, cu mîini tremurînde, ochelarii.

În rest, toată ziua stau singur (faptul că locuiesc cu un om în cameră și totuși nu pot vorbi cu el adîncește sentimentul de solitudine care de cîteva zile mă apasă tot mai mult) și privesc pe fereastră. „A privi pe fereastră“ e doar o expresie care îmi vine mai lăindemînă, pentru că ceea ce fac eu e doar o pură contemplare a chenarului ferestrei, prea sus așezată pentru a se putea ajunge la ea, o fereastră care, mică fiind, nu lasă vederii numai un petic foarte mic din cer. Cînd e vînt puternic crengile unui pom (cred că este măr) se freacă de zidul clădirii și numai dacă am răbdare pot vedea o creangă mică cu patru frunze apărînd pentru scurt timp în dreptunghiul ferestrei. Mai rămîne o singură distracție. Să privesc ceasul așezat într-o nișă în perete, deasupra ușii. E un ceas mare care pe vremuri cred că era vopsit în roșu, cadrul alb și acele negre. Secundarul e rupt la jumătate, dar nu face nimic, m-am obișnuit, pot spune cu ușurință ora exactă, în orice moment, fără să mă gîndesc. Am inventat chiar un joc: închid ochii și încerc să ghicesc cît e ceasul. Cînd eroarea e mai mică de trei secunde mă felicit în gînd „Foarte bine 122, ești un băiat isteț.“

Printr-o înțelegere tacită eu trag ceasul în fiecare zi exact la ora șase (lui 121 i-ar veni greu să ajungă pînă acolo, e prea scund și ar trebui să folosească scaunul). Și deci ieri cum ziceam, mă simțeam foarte singur și deprimat și m-am gîndit în sinea mea ....ce ai zice tu băiete (știți, cînd vorbesc cu mine însumi îmi spun *băiete* fiindcă sînt încă tînăr) dacă ai putea să călătorești în timp. Degeaba te-au închis ei aici, dacă ai avea un ceas fermecat l-ai da înapoi cu două ore, sau șapte ore, sau douăzeci și șase de ore, sau chiar mai mult și ai putea să retrăiești încă o dată momentele interesante din viața ta sau dacă l-ai da înainte cu tot atît ai putea să vezi ce ți se va întîmpla în viitor.“ Ideea mi s-a părut nemaipomenită dar nu aveam numai ceasul meu care înainte cred că era vopsit în roșu, cadranul alb și acele negre. „Nrîmrrr“ se auzi în încăpere parcă mai tare ca de obicei și 121 se scărpină cu arătătorul de la mîna stîngă în creștetul capului. Am tresărit și era cît pe ce să scap ceasul pe care intenționam să-l trag fiindcă era exact ora șase. Nu știu ce mi-a venit, am mutat ceasul în urmă cu un minut. 121 făcu „Nrîmrrr“ și se scărpină în creștet. (Nimic deosebit.) Am mutat repede la cinci și paișpe. Să vezi minune! 121 stătea tot la masă dar acum citea și, culmea, eu stăteam pe pat cu ochii închiși, probabil mă lucam „de-a ceasul“

„Cum adică eu stau la ușă și țin ceasul în mînă și tot eu stau și în pat?!“ Ceva era în neregulă. Am strigat tare „Hei, 121!“, dar eu care stăteam în pat nu m-a auzit. Am vrut să merg să-l scutur „cum adică, se face că nu mă aude!?“, dar nu mă puteam mișca. Oricît mă forțam rămîneam pe loc. Eu care stăteam la ușă am readus ceasul la ora șase. În pat nu se afla nimeni, iar 121 a făcut nrîmrrr“ și s-a scărpinat cu arătătorul de la mîna stîngă în creștetul capului. Am mutat ceasul la ora șapte. Aici am făcut cea mai mare prostie. Acum îmi vine să dau cu capul ăsta prost de toți pereții. La șapte se servește masa (așa zice veselarul, „se servește masa“). Eu stăteam în fața ușii și cum veselarul era obișnuit să deschidă ușa cu piciorul (fiindcă în mînă ținea vasele cu mîncare), mă pomenii cu ușa în nas. Am amețit și cred că am scăpat ceasul.

Azi cînd m-am trezit (era întuneric încă, deși ar fi trebuit să fie lumină), în zadar am căutat ceasul. Nu era. Cineva l-a luat. Ce am să mă fac fără ceas?! Mor de plictiseală. Vă rog frumos, dați-mi înapoi ceasul! (Dacă îl găsiți cumva dați-l veselarului, el mi-l va aduce cu siguranță. Spuneți că e ceasul meu, 121, și el va ști cui să-l aducă).

☆

—Ce părere ai? — întrebă obosit bărbatul îmbrăcat în alb care privea pe fereastră, fără șansa de a vedea ceva, deoarece în cameră ardeau neoane, iar afară o negură groasă stranie întuneca peisajul.

— Nu știu cum să o calific, răspunse celălalt mîiniindu-și distrat încheietura mîinii stîngi. Evident a făcut progrese de cînd a venit la noi. Acum poate scrie deja fraze întregi, care aparent au legătură între ele, dar întîmplarea asta ireală pe care pretinde că ar fi trăit-o e o aberație. Apropo, îmi spui, te rog, cît e ora? Ieri spre seară ceasul meu a luat-o razna așa că l-am dus la reparat azi dimineață.

Cel care pînă atunci contempla întunericul de afară se întoarse contrariat:

— Interesant, și-al meu.

DORIN DAVIDEANU

CRONOLIT

Roata se învîrtește, mîinile mînglie piatra fluidă a lutului, degetele apasă, modelează. Roata se învîrtește, iar cînd în cele din urmă se oprește, lutul amestecat și frămîntat păstrează atingerea mîinilor omenești. Mîini care se odihnesc acum, tinere și bătrîne totodată. Chipul omului poartă pecetea tuturor timpurilor, un chip de copil și de bătrîn, cu trăsături curate dar cu obrajii zbîrciți, cu priviri inocente și părul de nea. Iar în ochii lui se perindă reflexele timpului nesfîrșit, trecut și viitor deopotrivă se amestecă neîncetat.

Astfel — spune legenda — s-a născut cronolitul, din lutul mîngîiat de veșnica trecere a rîului, din mîinile omului, spălate în lungul rîu al vremii.

PIATRA DE TIMP s-a dovedit a fi un material ușor și rezistent, elastic, omogen și izotrop. Poate fi turnată, laminată, strunjită, clădită, tăiată, lipită. De la bun început a fost folosită la o seamă de construcții, numai unele fanteziste.

Oamenii și-au dat repede seama de influența stranie pe care cronolitul o are asupra timpului. Mult mai tîrziu au încercat să înțeleagă natura acestei influențe.

ZIDUL TIMPULUI a fost prima mare construcție executată din cronolit. În preajma sa vremea își încetinește goana, ceasurile bat mai rar și se zice că devii mai înțelept. Se mai spune că meșterii care l-au ridicat continuă încă să lucreze, la capetele sale — de vor fi existînd.

TEMPORELIEFUL — una din aplicațiile aparent minore ale pietrei de timp. E vorba de o tehnică artistică, un fel de sculptură în cronolit. Scenele reprezentate în temporeliefuri prind viață încă din perioada executării operei, evoluînd și schimbîndu-se neîncetat. Sculptorii continuă uneori să lucreze ani de zile, adăugînd mereu alte personaje, alte scene, alte episoade. După o vreme, temporelieful scapă de sub controlul autorului, personajele și decorurile combinîndu-se în continuare în noi episoade, la nesfîrșit.

Unii autori au încercat — zadarnic — să pătrundă în propriile temporeliefuri executate la scară naturală.

FÎNTÎNA TIMPULUI — un monument cu înfățișare simplă, sobră. Nu e decît un foraj foarte adînc, căptușit cu piatră de timp. Și în acest caz se crede că meșterii continuă să lucreze, undeva în adîncul fîntînii. Este de altfel caracteristic faptul că de cele mai multe ori, autorii construcțiilor din cronolit nu le sfîrșesc niciodată ci, rătăcind în labirintul timpului, continuă să le creeze și să le re-creeze.

Cît despre fîntîna timpului, a dobîndit o faimă cu totu' neprevăzută, devenind loc de pelerinaj, templu și sanctuar. Odată cu trecerea vremii, în fîntînă se aruncau tot mai mulți oameni cărora numai la început, și pentru puțin timp, li s-a spus sinucigași.

PODUL PESTE TIMP — o splendidă construcție inginerească, se desfășoară zveltă, susținută de un singur arc. Mergînd alături de pod, se pot măsura o mie de pași între capetele sale. Dar cel ce pornește pe pod, nu poate ști cît de lungă îi va fi călătoria. Între cele două limite, lungimea podului e mereu schimbătoare. Deși drumul are un început și un sfîrșit, durata sa rămîne neștiută.

CRONOPOLIS — oraș ridicat ca o ultimă încercare a oamenilor de a înțelege cronolitul, trăind în miezul lui. Un microunivers de străzi, ziduri, creneluri, subterane, palate. Dar prin însăși natura sa, cronolitul este incontrolabil, căci schimbările pe care le provoacă în structura timpului sînt cu totul aleatorii. Rătăcind pe străzile din Cronopolis, vom putea ajunge în orice loc, în orice vreme, oriunde. Mergînd însă un timp suficient de îndelungat, ne vom întoarce la punctul de plecare.

RODICA BRETIN

PLOAIA DE CHINOVAR

M-a trezit senzația neplăcută — ca atingerea unei reptile — a stropilor reci de ploaie ce-mi cădeau pe obraz, prelingîndu-se prin vizorul spart. Retroversată temporal, clipa în care, rănit, îmi pierdusem cunoștința, reprezenta o zonă inertă, albă, un hiat al memoriei... Cerul catartic se leagănă deasupra unui aven nevăzut, împreună cu crengile gheare contorsionate ale copacilor. Capul îmi vuiește, ametește, o senzație de vomă îmi urcă în gît. Pădurea e o îngrămădire aleatorie de trunchiuri negre, carbonizate, rămase în picioare, cu vîrfurile strîmbe înfipte în pătura joasă, cenușie, de nori. Cineva horcăie înfundat, chinuindu-se să tragă aerul în plămîni, e sunetul propriei mele respirații. Cu simțurile alterate, percep realitatea deformat, într-o pendulare haotică de repere disparate. Sondîndu-mi subconștientul, încerc să aflu ce s-a întîmplat, eludînd zonele vulnerabile, dureroase. Ceilalți muriseră, îmi amintesc. Siluetele lor imobile, încremenite în poziții bizare, zac răspîndite pe cîmpul de la marginea brănișteI. Din cauza pelerinelor argintii, metalizate, par niște păsări mari, prăbușite cu aripile larg desfăcute.

Ai noștri căzuseră într-o ambuscadă. Inamicul ne depășea ca număr, poseda dezintegratoare sionice și corelatroane, totuși n-a rămas unul viu... Mă tîrăsc lîngă trupul albivoriu, acoperit cu platoșa solzoasă, al unui dușman. De douăzeci de perioade standard ucid algorieni, dar nu văzusem unul de aproape. Acefal, globii oculari, de culori diferite, se află pe partea dorsală: doi sînt de hiacint, al treilea albastru-electric. Privirea lor sticloasă, acoperită cu un givraj fin, mă fixează, și duc, reflex, mîna la centură, încleștîndu-mi degetele pe patul neted al armei. Scîrbit, mă îndepărtez de cadavrul umilat și diform... De trei sute de ani nu reușim să-i alungăm din galaxie. Lupta se dă pentru fiecare sistem solar, planetă sau asteroid.

Mîna dreaptă, cu care mi-am descheiat fermoarul costumului, e plină de sînge, un roșu-conabiu, altfel decît al ploii. Încerc să mă ridic, puterile mă părăsesc și cad în mijlocul unei băltoace, cu fața în noroiul cleios. Gemînd, mă întorc pe spate; rămîn întins, nemișcat, cuprins de o stare anormală de ataraxie și abandon. Mă întreb cîți parseci mă despart de casă. Gîndul se insinuează perfid, pulverizîndu-mi simulacrul de echilibru sufletesc, devine chinuitor, obsesiv.

Eram obișnuiți cu secretul misiunilor. Ca-ntr-un ritual esoteric, obiectivul îl cunoștea doar comandantul. Închiși în cabine cu hublouri opace, ascultam comunicate clișeizate despre victoriile flotei spațiale — în vreme ce computerul de bord calcula coordonatele saltului în hiperspațiu... Planeta, pierdută în cine știe ce colț uitat al galaxiei, e capătul de linie. Sfîrșitul săptămînilor de claustrare în pîntecul cuirasatului spațial, al lungilor marșuri pe solul unor lumi necunoscute și ostile: planete cu doi sori, planete ale înghețului veșnic, lumi de piatră și lumi de foc. Și pretutindeni, pîndind nevăzut, inamicul.

La întoarcere, cînd hublourile erau libere, priveam stelele și socoteam în care din lumile lor mi-a rămas un prieten. Existau atîtea feluri de a muri, dar puțini aveau parte de un mormînt. Cei care, ca Aglo și Ils, nu fuseseră dezintegrați în explozia navei, rămîneau să plutească veșnic în vid, alături de învelișul ei metalic, sfîrtecat. Unul, Reid — engrama m-a urmărit multă vreme — căra după el un săculeț cu pulbere roșiatică, adusă de pe Terra. I-au abandonat trupul pe o planetă unde structura chimică de bază era siliciul, pe un pămînt care nu-l va primi niciodată.

Încerc apeldina, vectorizînd cuplajul energizant. Funcționează, e un aparat puternic, semnalele ajung pînă în cosmos. Inutil. Deasupra norilor nu așteaptă nici o navă de intervenție. Ai noștri și-au evacuat în grabă bazele de pe planetă.

Blestemata de ploaie, roșie ca sîngele! Sulfură de mercur, spune analizorul.

Am leșinat din nou, iar cînd mi-am revenit era noapte... Zac cu mîinile desfăcute în cruce și trupul meu — din care viața se scurge cu fiecare clipă — cîntărește tone. Cerul e tot acoperit dar, printr-o fereastră zdrențuită a norilor, zăresc un disc argintiu, familiar. Lacrimile îmi curg amestecîndu-se cu ploaia, sînt salvat gîndesc, au venit să mă recupereze. Strălucitor, corpul iese în întregime dintre nori, urmărit de palidul halou.

E Luna, realizez, bătrîna noastră Lună!

În scurtele perioade de acalmie, cînd ne odihneam înainte de o nouă etapă a cruciadei cosmice, camarazii spuneau că sînt un tip norocos. Au dreptate, zîmbesc, pe mine, cel puțin, pămîntul mă va primi

Răscolesc în nestire noroiul cald, vîscos, pleoapele îmi sînt de plumb, simt cum mă descompun încet, ireversibil, și solul mă absoarbe însetat, odată cu ploaia

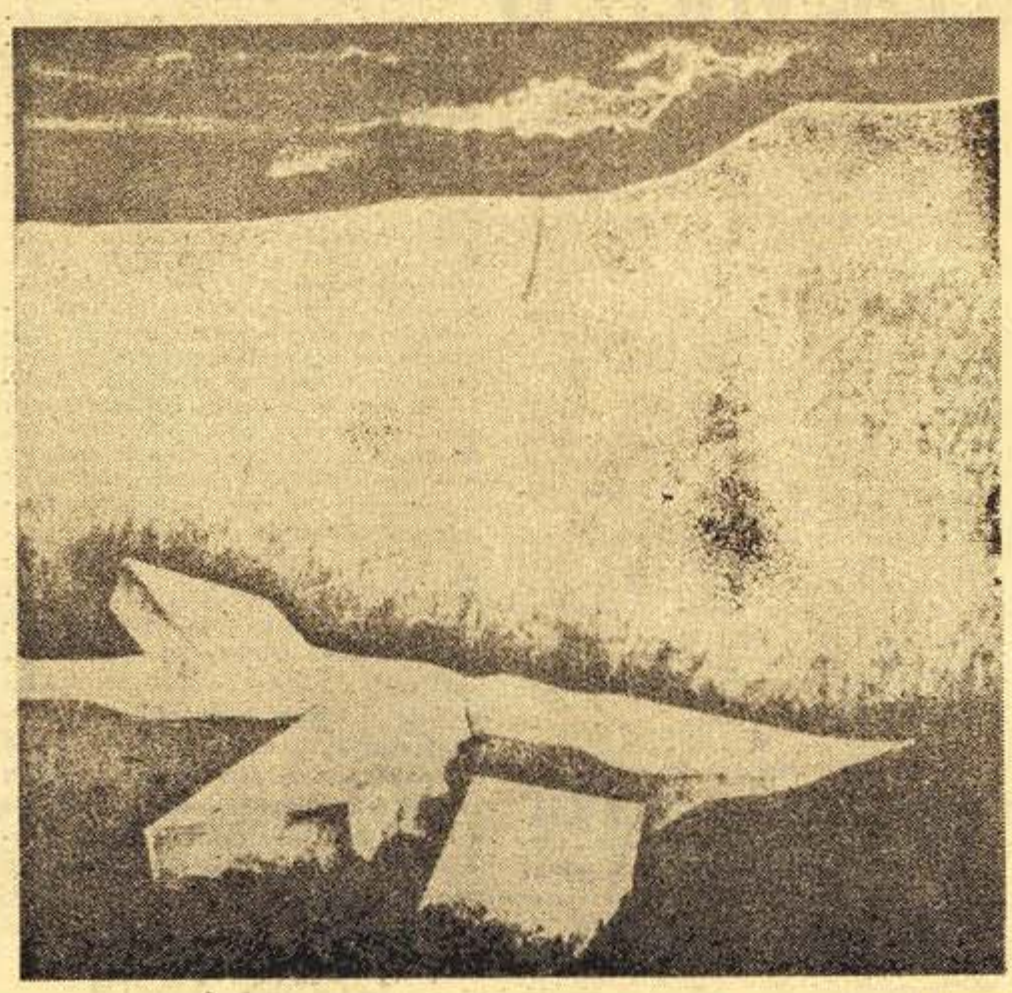

ALEXANDRU PECICAN

T=Tx±T1

La ce visează un tînăr student la facultatea de fizică atomică, în vîrstă de douăzeci și trei de ani? Evident, la premiul Nobel.

El însă era prea legat de pămînt pentru a mai avea timp să se gîndească la așa ceva. Examenele îi dădeau atîta bătaie de cap încît e greu de crezut că ceva l-ar mai fi putut stimula să viseze. Pentru el fiecare leae a fizicii era prilej de perplexitate. De altfel, vă spun un secret: nici n-a trecut vreodată de a doua lege fundamentală a fizicii.

☆

Ați pus vreodată din joacă degetul pe un geam împodobit de gerul iernii cu nestemate și flori? Dacă da, înseamnă că ați observat cum se topește gheața în jurul degetului, formînd un „ochi". Veți spune: nimic deosebit! Din pricina căldurii... Adevărat! Dar studentul nostru și-a zis că trebuie să fie ceva mai complicat și că nu ar strica să pună toate datele într-o problemă de fizică.

Căldura!... Dar ce e la urma urmei căldura, dacă nu energie?! O formă de energie — și iată că ajungem la o definiție cunoscută pînă și copiilor de grădiniță.

Studentul se gîndi atunci că trebuie neapărat să existe un fel de lege a echilibrului energetic asemănătoare cu „legea vaselor comunicante". Căci numai astfel s-ar putea explica felul în care un corp cu o anumită temperatură — să zicem „t_1" — introdus într-un mediu care are o temperatură diferită — „tx" — va ajunge în scurt timp la temperatura „T", care nu va fi alta decît „tx" minus sau plus „t_1" — deci se va ajunge la o egalizare.

Și așa, plecînd de la un deget pe geam, după o muncă intensă, studentul a observat că frecîndu-și palmele una de alta pînă la senzația de cald, și apoi folosind toată puterea de concentrare de care este capabil, reușește să topească gheața de pe un geam într-o secundă

După un antrenament conștiincios ajunse să dezgheațe un frigider și un congelator doar atingîndu-le cu degetul mic.

Într-o zi își spuse că această lege trebuie să funcționeze și în sens invers.

Era într-o stație de tramvai cînd se hotărî să-și probeze teoria. Își frecă palmele și le lipi de primul tramvai care sosi. Simți un tremur străbătîndu-i tot corpul, iar părul îi trecu prin bască.

Din acea zi stătea prin gări atingînd locomotivele care se întorceau din lungi călătorii cu un mare surplus de energie cinetică. Momentul culminant a fost cînd a trecut pe aeroporturi, unde întîmpina aeronavele...

☆

Era o zi de cursuri în marele amfiteatru cînd simți mai întîi în mîini, apoi în tot corpul, o căldură plăcută. Picioarele i se ridicară de pe podea, pe urmă și mîinile și în ciuda tuturor sforțărilor studentul se văzu „decolînd". Făcu cîteva loopinguri pe deasupra colegilor care-l priveau cu gurile căscate într-o tăcere absolută, apoi, cu de trei ori viteza sunetului, trecu prin luminatorul ce acoperea sala și dispăru acolo sus într-un nor alb.

Chiar în aceeași zi, observatoare astronomice de pe trei continente semnalară un obiect zburător neidentificat ce se îndrepta cu o viteză neobișnuită spre limitele sistemului nostru solar.

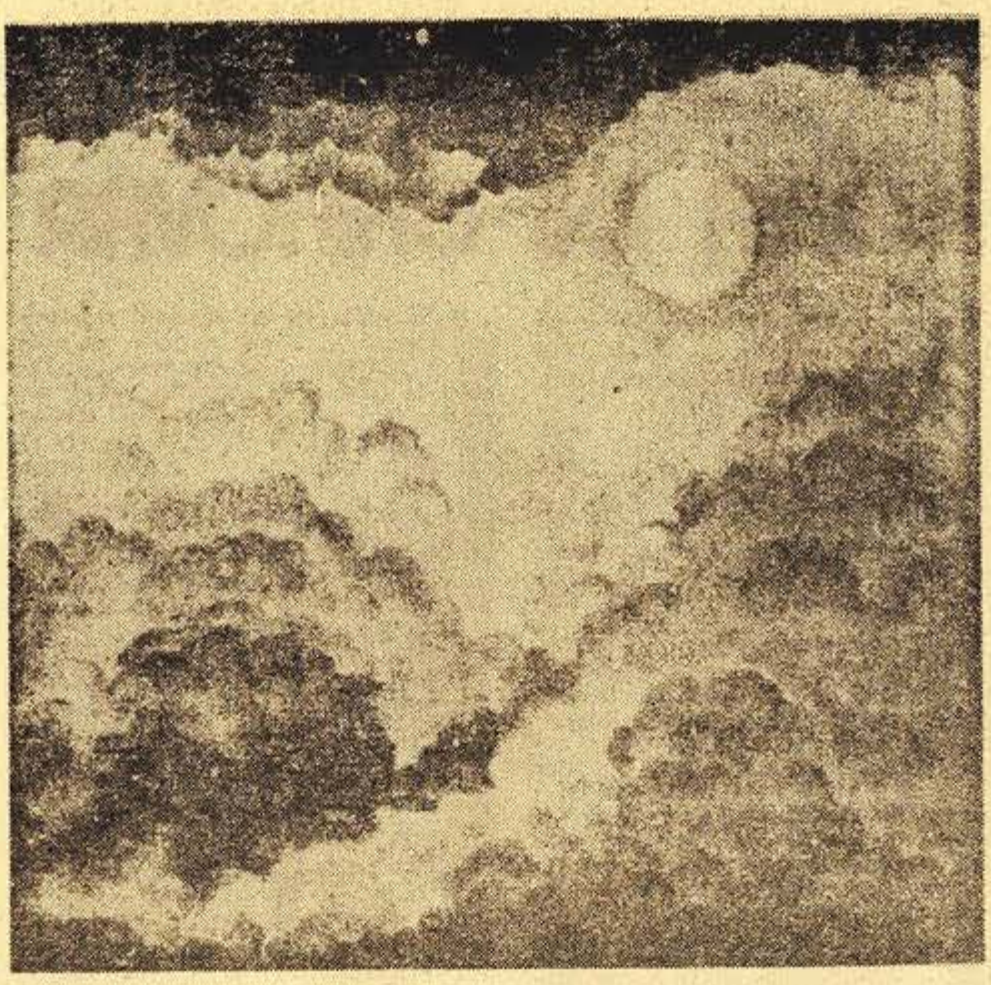

CUNOAȘTEREA LUMII

„Călăuza" este un film științifico-fantastic. Științific în măsura în care indică limitele cunoașterii științifice, fantastic în aceea în care face posibilă introspecția materialului, identificat, în ultimă instanță cu spiritualul, cu sufletul.

Existența contemporaneității devine, în film, o închisoare pentru suflet. Preocupat de producția masivă de bunuri materiale diverse, omul devine robul acestor obiecte, dependent pînă la subjugare de materii, punînd astfel o grilă, un zid obstaculant între el și propriile-i esențe interioare. De aceea zona „este produsul unei supercivilizații". Ea este produsul unei necesități interioare fundamentale, căci individul, preocupat cu studierea și stăpînirea realului exterior, a uitat lumea fantastică din sine, nu mai puțin reală. Acest univers scapă de regula obișnuită a filmului de ficțiune, care își îndrepta interesul spre utopie. El este real și existent, cu legi posibil de înțeles numai dacă pătrunderea în interiorul ei se face părăsind habitudinile comportamentale și de gîndire cotidiene. Altfel spus, zona nu este altceva decît universul cunoașterii spirituale, lumea gîndirii și a sufletului. Intrarea în ea nu este lipsită de primejdii și riscuri. Zona este păzită strășnic, de indivizi ce-și pot exercita forța de intimidare numai pînă la limitele exterioare ale acestei lumi. Odată intrarea în zonă întreprinsă, riscurile privitoare la ceilalți dispar, pentru că „ei se tem de zonă"

Cu toate că lumea gîndirii și a spiritului pur este o asumare proprie, strict individuală, pătrunderea în interiorul său nu este posibilă fără o prealabilă inițiere. Călăuza devine, din această perspectivă, un sacerdot, un magister, care indică calea de început ce trebuie urmată. De altfel, întregitatea intrării în zonă îmbracă forma unei inițieri. Cei doi călăuziți își pierd identitatea civilă. Ei devin, generic, Savantul și Scriitorul, adică, exact ceea ce ei sînt în lumea propriei spiritualități : gîndire și creație. Or, este știut că în toate riturile inițiatice, schimbarea numelui neofitului are o funcționalitate sacră maximă. Individul moare pentru zona de existență anterioară urmînd să renască pentru zona sacră a valorilor supreme ce urmează a-i fi dezvăluite. Aceasta este de altfel singura secvență în care Călăuza este realmente o călăuză. În rest, periplul inițiatic spre odaia miraculoasă îndeplinind orice dorință este condus, alternativ, cînd da Savant, cînd de Scriitor. Ajunși în acest punct, o scurtă dar, credem, folositoare zăbavă asupra mecanismelor simbolice ale filmului ni se pare de neocolit. Ei s-ar reduce la construcția semnificației simbolice și, într-un paralel instantaneu, la deconstrucția ei. Replicile de început ne oferă acest cod : „Și cred că s-a procedat bine, deși nu știu". Zona însă-și va fi pusă, în permanență, sub semnul unei ambiguități totale. Și nu fără temei semnificant, pentru că nu este ea, zona gîndirii, spațiul de absență al certitudinilor prin excelență, lumea de vis în care ideile prind contururi și forme trainice, pentru ca apoi să dispară ca un fum? Și nu este oare, mergînd mai departe pe drumul cu atîta generozitate larg deschis, viața noastră întreagă, un șir nesfîrșit (credem noi) de certitudini, pentru că în clipa de neocolit a morții (venită, vai, întotdeauna prea devreme, cu cîteva clipe numai), totul să devină neant și nimic?

Principiul simbolic al filmului este însăși cheia înțelegerii și descifrării sale. Aici, în lumea ideilor și a spiritului pur, se pătrunde singur și fără garanții. Modelele raționale și de gîndire trebuiesc abandonate. Altfel, zona se închide și, mai ales, nu iartă.

Astfel, scriitorul rostindu-și predica neînțelegerii de către contemporani, în pustia singurătății maladive a creației (apropierea de parabola biblică este evidentă) arunca o piatră într-un puț. Care se dovedește a fi nesfîrșit. Este, fără îndoială, piatra filosofală pe care nebunul o aruncă în apă, dînd astfel de lucru nenumăratelor generații de filosofi. Numai că piatra întîrzie să cadă atît de mult, încît spectatorul uită de ea. Zgomotul căderii parvine dincolo de limita așteptării și a surprizei. El se produce atunci cînd nimeni nu mai aștepta nimic. Or, nu este fără de importanță faptul că fiecare din cei trei călători în lumea spiritului și-au pierdut, în existența zilnică, orice speranță. Morți pentru viață, ei se nasc pentru spirit („Lăsați orice speranță, voi cei care intrați aici" Dante).

Căci filmul acesta întreg nu este altceva decît o călătorie spre o altă lume, alta decît a conjuncturalului și a vieții zilnice. Că lumea aceasta nu este altceva decît lumea gîndirii și a creației, ne-o spun clar dialogurile monolog ale celor trei.

Pentru scriitor, scrisul este o ocupație maladivă și rușinoasă. În încercarea sa (utopică, de data aceasta), de a-i schimba pe ceilalți prin scris, el constată cu oroare că n-a reușit decît să se lase schimbat de oameni. Și într-adevăr, ce poate fi mai rușinos decît actul destăinuirii prin scris?

Dacă simplul gest al confesiunii devine un act penibil și anevoios, ce dimensiuni poate căpăta acest sentiment în cazul destăinuirii, prin scris, a întregului suflet? Sufletul este o boală cumplită, și este maladiv și rușinos să-ți strigi peste tot maladiile interioare. Asta și face, de fapt, scriitorul. Își expune cancerul ființei sale — sufletul, omenirii, expunîndu-se neînțelegerii acesteia, batjocurii sau, și mai rău, înțelegerii parțiale. Pentru cine scrie scriitorul, dacă nu pentru sine însuși? Căci el, Scriitorul a pătruns în zonă. Spera, ca prin artă, să dezvăluie oamenilor revelațiile sale. Folosind cuvîntul, a redevenit om. Revelațiile, devenite parțiale, își pierd acest statut.

Nu mult mai mic este orgoliul Savantului : „Ca să verificăm științific minunile din zonă". Minunile nu pot fi însă verificate. Ele scapă experimentului, cercetării, studiului. Omul, prin știință, dorește să obțină certitudini. Minunile nu sînt însă certitudini, în sensul pe care oamenii îl pot acorda. Ele nu pot fi înghețate și prinse într-o formă, analizate, studiate, disecate, pentru că ele sînt Sufletul. Comunicarea în plan uman a minunilor din zonă are ca rezultat o înțelegere umană. Savantul va fi devenind laureat al Premiului Nobel, așa cum Scriitorul i-o prezisese dealtfel aceasta fiind măsura pătrunderii omenești în Lume.

Aproape de esența lumii iluzorii (aparent) a Sufletului se află Călăuza: „Muzica este cea mai puțin legată de realitate. Prin ea auzi cum zgomotele se transformă în armonii". Cuvîntul a devenit neputincios în a oferi revelația esenței. În ei omul a depus nu doar luminile din el, ci și, vai, toate umbrele și obscuritățile sale interioare. Sunetul doar rămîne purtător al armoniilor primordiale.

Călătoria în zonă este un eșec. Un eșec aparent și inevitabil. Nici unul din cei trei călători nu pătrunde în odaia miraculoasă. Pătrunderea în ea s-ar fi identificat atunci cu transgresarea limitelor condiției umane. Împlinirea tuturor dorințelor l-ar egala pe om cu zeii. Și vai, ce s-ar face omul fără umanitate?

Credința, speranța, zona și călătoria spre ea ar dispare într-o clipă. Mai trist nici că se poate.

GH. SECHESAN

SCIENCE-FICTION ȘI ALCHIMIE MEDIEVALĂ. 3

Oricît de mult am extinde evocarea lumii medievale, esențiale rămîn clișeele. Ele singure pot rezuma imaginea noastră, evul mediu propriu perceperii actuale, și nu un altul, dezbrăcat de obișnuințele inserierilor contemporane. Și pentru ce am ieși din clișeu odată ce peste trei sferturi din ființa culturală a umanității este un mănunchi de clișee? Grecia și Roma, Evul Mediu, Renașterea sînt foarte puțin ceea ce au fost ele însele cîndva, ajustate fiind, în labirintul devenirilor, de înțelegerile noastre conforme.

Topos al gîndirii moderne, epoca medievală poate fi redusă la schelele unor imagini-tip. Să ne reamintim numai insesizabila asprime hamletiană (turistică) a muchiilor crăpate, a zidurilor cutărei cetăți sau turlele și curtile cutărei mănăstiri. Spune însă acest lucru altceva decît ceea ce, posac și încăpățînat, ruina lasă să se întrevadă în decorul viran al istoriei — ea însăși o șansă printre altele, o inscriere în clișeu, o reducere la memorie și la memorabil? La fel, tavanul umed (întunecos și îngust) cercetat cu indiferență de grupuri organizate în jurul ghidului burdușit cu date importante, apoi podelele extrem de neprimitoare, lavița din lemn, pietrele din zidul grobian, deosebit mult de luminozitățile clare ale cultului Madonei, întreținut, în viziunile noastre, de amoruri delicate pînă la istovire și ridicol. Pînă la urmă gustul de cenușă al neputinței încununează efortul. Nesansa este a anilor, a generațiilor, a prea multor evenimente, revoluții, răscoale, genii, titani și satane care ne-au făcut să fim altceva, să ne despărțim adică de partea medievală a ființei noastre private, a cărei existență în actualitate n-ar fi posibilă fără trecerea prin istorie, prin toată istoria, ca o izbîndă deplină a clipelor de față.

★

Fiind o filosofie aplicată, un proces meditativ dublat (susținut) de îndeminări manuale, alchimia medievală a pulsat în fantastic, alăturîndu-se, radiar, unor rețele de norme, credințe și practici care așezau tenebrele pe piedestal, cultivînd prin reflex reminiscențe naturaliste dionisiace în Walpurgii destinate rugurilor inchizitoriale.

Noi, locuitorii vremurilor moderne, regretăm desigur (din postura înaltei noastre stăpîniri a naturii) credințele naive și deșarte ale acelor bieți îngrămădiți între ziduri, ca și temerile lor înaintea răbufnirilor infernale stîrnite (poate) de teama, a încă prea apropiatei vecinătăți cu lumea anticilor.

★

Credința în automate, în roboți, în păpuși mecanice este vis născut sub acoperișul fierăriilor din marginea încrucișărilor de drumuri, este nebunia potcovarilor care citeau în forjă semne sacre cosmogonice și creatoare.

Fierarul este un demiurgos, stăpîn al focului din adîncuri, deținător al comorilor ascunse. Atelierul său este o fortăreață, sediul divinului pogorît în satanic, al apei logodite cu focul, al refugiului interior

★

Întocmai nouă, omul medieval a crezut în robot. Ambiția desăvîrșirii în absolut a mimetismului mecanic pretins de robotizare poate fi întîlnită în legendele iudeo-cabalistice despre golem. Aidoma conflictelor din romanele lui Asimov, desăvîrșirea exterioară (la fel Vera de Villiers De L'Isle Adam) a putut și aici stîrni germenii unei conștiințe de sine, capabilă de fapte periculoase. În romanul fantastic al lui Gustav Meyrink un rabin își construiește un asemenea golem ca să-i fie de ajutor prin sinagogă (impuls asemănător cerințelor moderne, astronautice). Peste ani apariția jumegoasă a acestuia (o dată la 33 de ani) răstoarnă normalul din lume, instaurînd pe tăcute teroarea. Nesemnificativul dobîndește, în atari momente, proporții. Raporturi noi se insinuează subtil și inexprimabil. Golemul se întrupează. Robotul se pune în mișcare: „Și exact cum diferite fenomene prevestesc trăsnetul, tot așa și aci felurite semne de neliniște prevestesc apariția în lumea realităților a acelei fantome înspăimîntătoare. Tencuiala căzută de pe un zid vechi ia forma unui om care se mișcă; florile de gheață de pe tăbliile ferestrilor au înfățișarea unor obraze cu trăsăturile înțepenite. Firele de nisip de pe acoperișul unei case cad altfel decît cădeau înainte de asta și trezesc în sufletul observatorului sceptic bănuiala, că o inteligență invizibilă care se ferește de lumină, îl aruncă jos, exercitîndu-se în tainicile încercări de a crea anumite siluete enigmatice..." (Gustav Meyrink, Golem, ed. Remus Cioflec).

DANIEL VIGHI

O CĂLĂTORIE ÎN TIMP

(Urmare din pag. 11)

se ridică surprins, pipăi puțin locul și scoase din iarbă un obiect metalic, un cilindru perfect, nici o asperitate, foarte greu și cu niște reflexe pe care nu putea să le recunoască. Evident nu știu ce este asta. Cum a ajuns aici. E clar, hei, răspundeți, e cazul să-mi răspundeți... Izbi cu cilindrul în copacul cel mai apropiat, sună sec și căzu.

Cred că în asta și-a consemnat toată energia pentru că după aceea și el căzu înapoi, pe spate, în iarbă, sînt sfîrșit, nu mai suport nici o secundă pentru că le aud pe toate cum mi se sparg în cap, dacă astăzi nu se întîmplă nimic am să mă pulverizez de plictiseală, încă puțin și cred că am să înnebunesc, am să urlu pînă cînd o să dispară totul.

Hai mai bine să facem o baie, dar nu mai fi neliniștit, omule, totul e cît se poate de real, atîta doar că tu acum nu poți să înțelegi... ce greu, la voi mai greu se întreține viața spirituală decît fizic, dar te rog nu mă mai căuta cu privirile printre copaci pentru că eu sînt niciunde, și ceea ce auzi este o iluzie, real dar iluzie, eu îți vorbesc de la același nivel cu gîndul, dacă vrei, cuvintele mele sînt virtuale, sînt un creier sintetic iar spațiul aproape a dispărut pentru cei ca mine, îți mulțumim că te-ai întors pentru că așa vom progresa mult mai rapid, dar nu mai fi neliniștit, sînt aici cu tine și hai mai bine să facem o baie, chiar acolo unde îți plăcea să-ți faci Duminicile din iunie iar eu între timp am să-ți povestesc totul.

ACTUALITATEA ȘTIINȚIFICĂ PE GLOB

● BRETELE ANTIGRAVITAȚIONALE. Cea mai recentă aplicație a antigravitului este realizarea bretelelor antigravitaționale. Iată cum le-au conceput doi specialiști ai casei de modă „SOBRIA": patru pastile de antigravit incorporate în clemele bretelelor clasice vor face ca binecunoscuta piesă vestimentară, purtată astăzi de la mic la mare de ambele sexe, să se muleze bine pe trup, noul sistem avînd avantajul lipsei panglicilor elastice, incomode și scumpe. Singurul dezavantaj al noului sistem de bretele este faptul că scoaterea pantalonilor se face prin desprinderea clemelor, care sînt relativ ușor de pierdut, sau stînd în poziția „luminarea" (SARVANGASANA).

● AUTOBUZUL CU PEDALE constituie, în condițiile actualei penurii de combustibil, un mijloc de transport în comun economic, silențios și nepoluant. Vor pedala șoferii vinovați de infracțiuni anterioare, o perioadă de timp proporțională cu gravitatea faptei. Soluția autobuzului cu pedale primește astfel și un însemnat caracter educativ.

● NEUTRINO PSI. După studii îndelungate și simulări într-un reactor nuclear, savanții harponezi sînt azi în posesia unei explicații perfect plauzibile pentru orîginea sferelor de piatră din jungla americană. Acestea, arată ei, nu sînt altceva decît misterioasele particule neutrino psi, care „au prins", în traiectoria lor prin scoarță, particulele apoi atomi din ce în ce mai complecși, ajungînd pînă la silicați. La întrebarea de ce sferele nu își continuă mișcarea, savanții harponezi au arătat că fenomenul natural a fost perturbat de oameni, care încă din secolul trecut s-au urcat desculți pe uriașele bile.

● O IPOTEZĂ ȘI MAI MULTE ÎNTREBĂRI. Cercetări recente au demonstrat că echilibrul instabil al omului aflat sub influența alcoolului este efectul modificării de către acesta a proprietăților spațiu-timp din jurul său. Mai exact, la procentaje extrem de mici (starea de trezie) omul se găsește într-o groapă de potențial, pe cînd la procentaje mai mari (starea de euforie), pe un vîrf de potențial. Ipoteza deschide largi orizonturi. Din păcate au apărut și semnele de întrebare: Călătoria în timp este teoretic posibilă numai la procentaje mari și foarte mari de alcool, astfel că specialiștii se întreabă dacă vom putea realiza vreodată acest pas. O altă întrebare este dacă în timpul misiunii crononauții vor mai îndeplini cît de cît programul înerediințat.

● NOI VALENȚE ALE UNEI OPERE LITERARE. Un studiu atent a relevat caracterul vizionar al capodoperei lui Cervantes, „Don Quijote". Astfel în celebrul episod al luptei cu morile de vînt, acestea triumfă în înfruntarea cu eroul animat de idei fanteziste, rupte de realitate. Fragmentul a fost interpretat pînă acum greșit sau incomplet, de-abia în prezent evidențiindu-se faptul că bine-cunoscutul autor a anticipat ceea ce numim azi o metodă neconvențională de obținere a energiei — energia eoliană.

● COMBATEREA SFORĂITULUI. Se preconizează vindecarea persoanelor care suferă de această meteahnă, printr-o cură ce constă în plasarea respectivului într-o încăpere izolată, singur. Se presupune că, întrucît în aceste condiții sforăitul nu mai deranjează pe nimeni, unica sa rațiune de a exista încetează, ceea ce conduce la dispariția simptomului. Efectul tratamentului se prelungește și după încetarea acestuia. În caz de recidivă, se va prescrie repetarea curei.

DORIN DAVIDEANU, MARIAN MELINTE

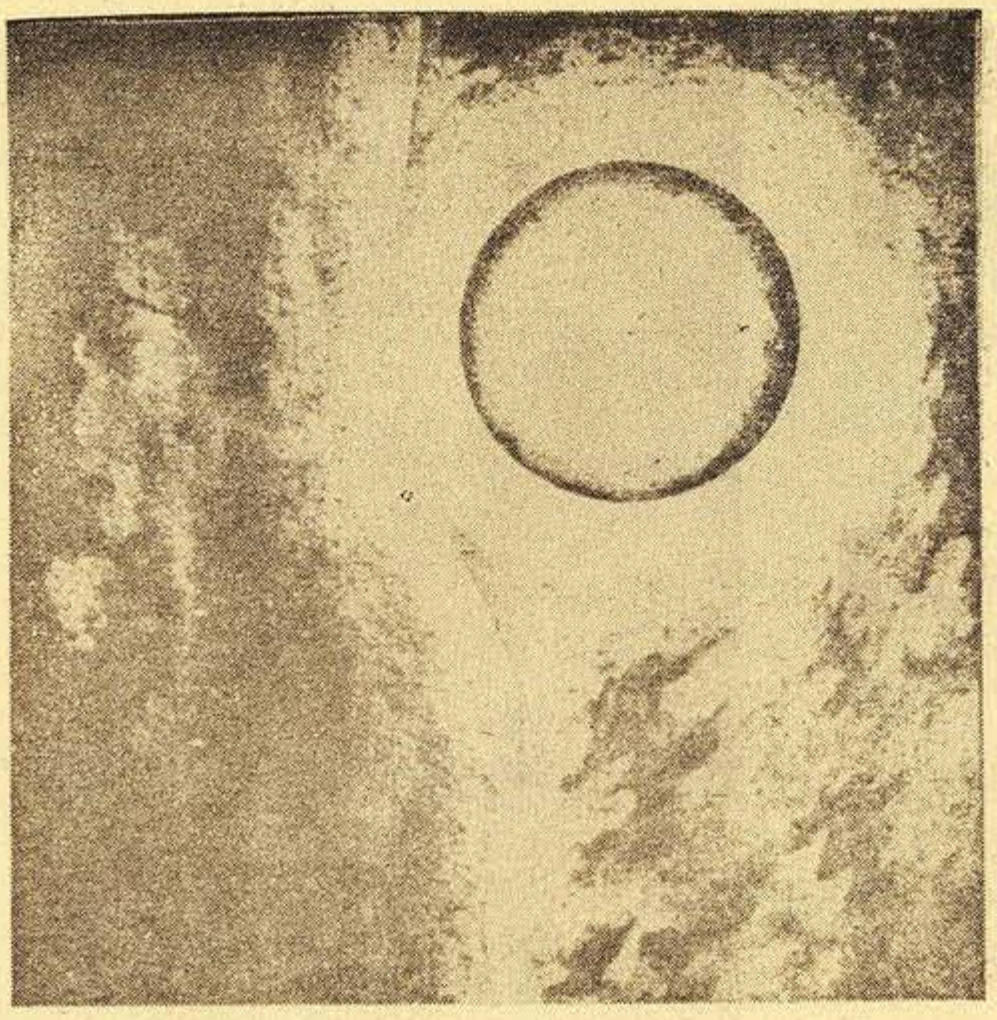

CONSTANTIN MARASCU

FRAGMENT DINTR-UN

REGULAMENT DE ORDINE INTERIOARA

PE RACHETELE INTERPLANETARE

Art. 1 — Racheta *este un autovehicul fără șofer și fără roți, fiind deci un mijloc sigur de deplasare întrucît nu face pană de cauciuc. Deși circulă, racheta este un mijloc fix în evidențele contabile de la baza de lansare.*

Art. 2 — Cosmonautul *este omul care vorbește singur și-l aude toată lumea. El este omul cu cel mai scump pas; primul pas pe Lună costînd miliarde de dolari. Și dacă un pas costă atît, cît costă un maraton?*

Art. 3 — Selecționarea cosmonauților *se va face pe baze riguros științifice, viitorii astronauți trebuind să aibă: degetul mic de la mîna stîngă lung de 10 cm, degetul mare de la mîna dreaptă lung de 12,5 cm; trebuie să fie civilizați, să spună sărut mîna, să aibă cunoștințe despre oul lui Columb, să tricoteze 100 ochiuri pe secundă, să știe povești cu care să ne adormă copii din transmisiile spațiale, să aibă dicție, să nu mănînce și să nu bea. Candidații trebuie supuși unor probe dificile cum ar fi: obligarea la somn letargic 10 zile, sărituri de trei ori într-un picior, suta de metri alergată în două zile și jumătate, săritură tridimensională în lungime și lărgime, aterizare la zece puncte fixe deodată etc.*

Art. 4 — Ehipamentul tehnic. *Pe lîngă mijloacele sigure ale navigatorilor spațiali (busola fără cadran, nivela cu bulă de metal, firul de plumb cu vîrf de ață, compasul negradat) nu vor lipsi: fierbătorul de cafea pe bază de luminare fumigenă, reșoul cu pancuri solare de 100 mp, schiurile cu rotile, bicicleta cu șenile și un splendid modul spațial cu patru boi și-o valeadîncă.*

Art. 5 — Meniul, *cu mici diferențe este ca și pe Pămînt, de aceea astronauții trebuie să poarte la brîu lingura, furculița și cuțitul. Felul întîi neexistînd se trece direct la felul doi. Cu delicatețe se ia cu polonicul din oală o bulină și se așează în farfurie. Apoi cu furculița se caută să se imobilizeze bulina pentru a fi tăiată, prilej de destindere colectivă și umor subiectiv. Se taie cu grijă bulina în cinci mari felii care, privite la microscop, se dovedesc a fi anticoate adevărate (mărind și mai mult vom putea observa și coatele). Apetitul fiind deja sensibilizat, putem arunca feliile în crematoriu, urmînd să înghițim o bulină cu înveliș protector, acesta avînd darul să nu confere nici un gust preparatului. Pilula nu trebuie totuși înghițită și nici mestecată. După cinci minute de așteptare se poate arunca prin primul hublou. Apoi ne putem pune poșta în cui, întrucît vor fi amplasate o serie de cuie în acest scop, pe tot cuprinsul navei. Felul trei este obligatoriu lapte de pasăre, scop în care la fiecare oprire a navei astronauții vor fi mobilizați să prindă păsări pe care să le mulgă.*

Art. 6 — Echipamentul. *Va fi compus din piesa clasică: frunza. Pentru a răspunde tuturor împrejurărilor vor exista exemplare diferite: Frunză combinezon, pentru perioada de pilotaj (în acest scop se va tăia un combinezon în formă de frunză), frunză de salcîm la două rînduri pentru împrejurările deosebite (dacă sînt împrejurări deosebite se renunță la costum și se ia legătura video cu Pămîntul pentru instrucțiuni), frunză de dovleac pentru perioadele reci și frunză de mărar pentru perioadele caniculare.*

Art. 7 — Reguli de conduită. *Pe timpul zborurilor de lungă durată se va juca obligatoriu poker pe buline, zaruri, box (în condițiile descoperirii trișorului) și chiar golf. Se vor spune bancuri și se va discuta despre fotbal. În pauzele dintre meciuri se va lua legătura cu Pămîntul pentru a se urmări pe viu efectele imponderabilității asupra șoarecilor, efectele razelor alfa, beta, gama, delta, teta ș.a. asupra comportamentului melcilor și țînțarilor. Totodată se va sări coarda evidențiind eforturile pe care le pot face cosmonauții. Și pentru ca pauza dintre partide să nu se prelungească, se va motiva o penurie de energie și se va întrerupe transmisiunea. Odată atinsă viteza luminii se întîrzie cu desăvîrșire: coborîrea din mers între stații, plecarea capului în afară, consumarea apei potabile de la surse de apă nepotabilă, acostarea din mers a unor persoane necunoscute. Consumul de alcool va fi diminuat la jumătate de tabletă după fiecare km parcurs. Se vor evita totodată cunoștințele întîmplătoare. În cazul în care totuși, forțați de împrejurări, cunoștințele apar, se va renunța la frunza de mărar și la legătura cu Pămîntul. Nu se vor apăsa butoanele necunoscute de pe tabloul de comandă. Pentru a nu se confunda butoanele cunoscute cu cele necunoscute, astronauții vor fi astfel instruiți încît să nu cunoască nici un buton. Dacă se va pierde accidental legătura cu Pămîntul, se va lua legătura cu un milițian care să întocmească procesul verbal de constatare, urmînd a se lua și alte măsuri de urmărire a posibililor găsitori.*

HOUSTON, AVEM O PROBLEMĂ

● La un moment dat, operatorii de la stațiile-radar din Fort-Worth, Texas, anunță detectarea a trei obiecte care zburau în vecinătatea bazei aeriene. Piloții celor trei avioane de vînătoare F-16 trimise la fața locului raportează contact vizual cu trei O.Z.N.-uri care staționau nestingherite în aer la o înălțime de aproximativ 3000 m. După somațiile de rigoare se deschide focul, fumul exploziei rachetelor aer-aer se risipește și piloții văd stupefiați aceleași O.Z.N.-uri, în același loc; după un pîrîit introductiv aud în căști: „Băieți, știm că trăiți la marginea galaxiei, dar ăsta nu este un motiv să vă purtați ca în mahala."

● La întoarcerea dintr-o misiune pe orbită, naveta spațială Columbia aterizează forțat undeva în jungla africană. Echipamentul radio este grav avariat, legătura cu baza este imposibilă iar din cauza condițiilor meteo deosebit de grele operațiunile de salvare sînt foarte dificile. Totuși, astronauții se simt bine în compania prietenoșilor membri ai tribului local, condusi de un bătrîn misionar englez. Acesta este invitat să viziteze nava. Intrînd în cabina de comandă, fața bătrînului preot se luminează de un zîmbet larg:

„Oh, fiii mei", exclamă bătrînul. „Sînt foarte bucuros că mai aveți cu voi mătăniile" — și arată coolesit de emoție spre șiragul de bile închise la culoare care atîrnă neglijent de manșă.

„Sînt dezolat că vă dezamăgesc, părinte, dar asta-i hrana noastră pe două săptămîni", răspunde cu un aer vădit încurcat comandantul.

● O sută de candidați la titlul de astronaut sînt puși în fața unui test teoretic; printre alte întrebări apare și aceasta: „Cum ați proceda în cazul în care ați întîlni extratereștri?"

Nouăzeci și nouă din candidați au răspuns: „Aș face demonstrații de matematică"; doar unul a scris: „Aș deschide pagina de mijloc a unui număr din **Playboy**."

● Un mic om verde se prezintă la intrarea în complexul spațial de la Cape Kennedy.

„Încotro?" — îl întreabă paznicul.

„La rampe."

„Cu ce scop?"

„În vizită."

„Aha, turist..."

● O zi toridă la Johannesburg. În jurul piscinelor e plin de lume, o muzică molatică se strecoară iar băuturile răcoritoare se consumă cu tonele. La un moment dat, lîngă o asemenea piscină apare — nu se știe de unde — un pîlc de omuleți verzi; lumea fuge îngrozită, este chemată poliția care vine în trombă. Polițiștii sar din jeep-uri și se apropie de micul grup aflat la marginea bazinului.

„Hei, voi de colo!" — strigă un sergent. „Cărați-vă! Aici e numai pentru albi."

● Doi polițiști patrulează în mașina lor pe autostrada Newack-Edison. Deodată văd un O.Z.N. plutind deasupra lor, mergînd în același sens. Cheamă centrala prin radio, raportîndu-i apariția.

„Ce facem?"

„Vă țineți de ei."

„Și dacă ne depășește?"

„Le sălutați permisul."

SILVIU GENESCU

CHARLES E. FRITCH

BUDDY ELSE ÎNTÎLNEȘTE MOLIA CU UN OCHI

TRADUCERE DE

RODICA BRETIN

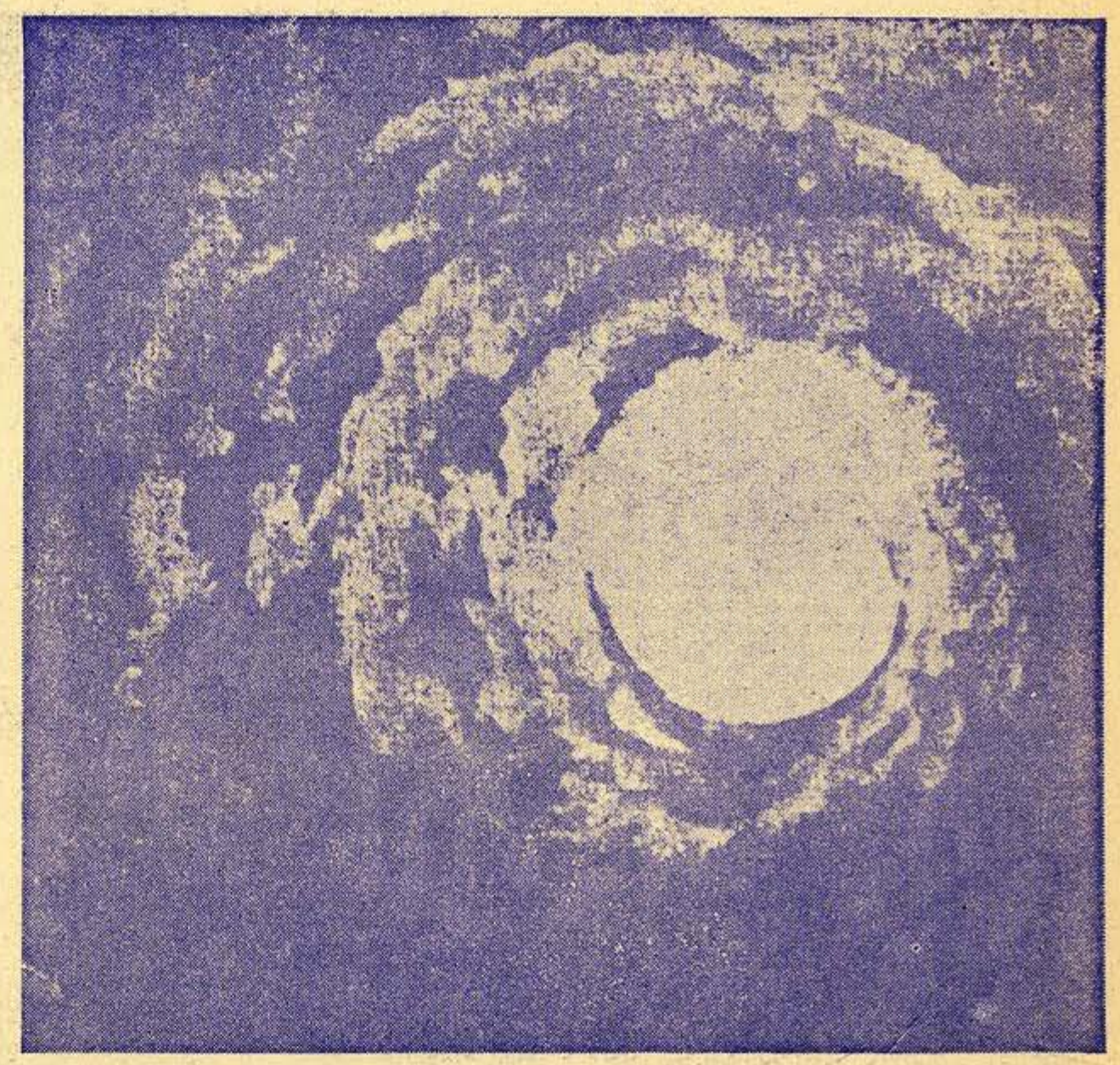

Până cînd a întîlnit molia cu un ochi, viața lui Buddy Else era plicticoasă, monotonă, banală, mohorîtă, lipsită de evenimente, plină de deziluzii și disperare, ratată și nesigură, fără iubire și — luată în totalitate — nu prea satisfăcătoare.

— Viața, îi plăcea să le spună barmanilor, e un mare rahat.

Avea treizeci și cinci de ani, fusese de două ori însurat și tot de două ori divorțase. Era un bărbat urît, cu un nas strîmb, dinți strîmbi și o dispoziție strîmbă. Lucra ca vînzător de pantofi și locuia singur într-un apartament mizerabil. Într-un cuvînt, nu-i plăcea cine era, unde era sau ce făcea.

Noaptea dormea somnul neliniștit, populat de coșmaruri, al omului nemulțumit de sine care știa că are lucruri mai importante de făcut în viață — numai de i s-ar da ocazia.

De un lucru era sigur: oricît de falit era, oricît de jos ar fi coborît, oricît de amărît și deznădăjduit ar fi fost — nu avea de gînd să primească bobîrnace în nas de la nimeni.

Uneori, deschidea fereastra apartamentului său murdar, privea străzile înțesate de trecători grăbiți și striga către lume:

— Hei, lume, îți vorbește Buddy Else! N-am să iau bobîrnace în nas de la nimeni, m-auzi? De la nimeni!

Lumea nu răspundea niciodată, dar răbufnirea îl liniștea pentru o vreme, fiind singura oază de plăcere în deșertul existenței.

Buddy Else era nefericit. Dorea mai mult decît avea. Vroia siguranța zilei de mîine. Sex. Bani.

— Numai dacă — implora către Soarta cea Crudă — numai de-aș avea o șansă care să-mi schimbe felul de viață.

Soarta cea Crudă părea să aibă lucruri mai bune de făcut, căci continua să-l ignore.

— Îți voi da o șansă, zise molia cu un ochi, aruncînd sclipiri orbitoare de pe aripile strălucind ca un curcubeu.

Buddy fu atît de uluit încît căzu de pe scaunul pe care stătea, sorbind din cana cu bere ieftină. Din noua sa poziție contemplă bizara apariție. Creatura avea peste patru metri înălțime. În ciuda fricii care-i plimba degete înghețate pe șira spinării, reuși să-și descleștez gura:

— Cine naiba ești?

— Sînt — anunță molia cu un ochi cu mîndrie — exact ceea ce par: o molie cu un ochi.

Buddy nu era expert în molii, deși triburi întregi de mici varietăți ale acestei specii se ospătaseră din nenorocita lui garderobă, dar creatura părea să fie ce spunea că e. Unul dintre ochii moliei cu un ochi era bine închis, dar celălalt, larg deschis, avea o pupilă neagră, uriașă — un abis întunecat, cu excepția petelor de lumină din interior, explodînd în toate culorile spectrului.

— Știai, continuă molia cu un ochi pe un ton de profundă cugetare, că adevărata valoare a unui om este adeseori mai mult sau mai puțin decît suma defectelor și calităților sale?

— Nu m-am gîndit, recunoscu Buddy Else adunîndu-se de pe jos și refuîndu-și locul pe scaun. Ce-are de-a face cu mine?

— Te numești Buddy Else?

Buddy ezită, întrebîndu-se pentru o fracțiune de secundă dacă molia era cumva un polițist deghizat. Nu părea. Încuviință în tăcere.

— Cunoști vreun alt Buddy Else? — insistă molia.

— Nu există nici un Buddy Else în afară de mine. Sînt singur.

— Atunci pe tine te caut, zise molia încîntată, și dansul formelor luminoase din ochiul său bun păru să reînceapă cu înnoită vigoare. Apropo, numele meu e „B", ca și a doua literă a alfabetului.

— Ce s-a întîmplat cu „A"?

— Ai auzit povestea cu molia și flacăra?

Buddy se gîndi un moment:

— Nu, nu cred.

— „A" a fost arsă rău de o flacără.

— Yeah, mormăi Buddy cu simpatie, cred că a fost groaznic.

— Îmi închipui, trecu molia la subiect, că te întrebi de ce sînt aici.

Un gînd teribil trecu prin mintea suspicioasă a lui Buddy.

— N-ai să-mi faci vreun rău, nu-i așa?

N-avea de gînd să ia bobîrnace în nas de la nimeni, și asta includea o gigantică molie vorbitoare cu un ochi.

— Nu, Buddy Else, am venit să te ajut.

— Să mă ajuți? Pe mine?

— Pe nimeni altcineva, îl asigură molia.

— Nu mi-ar strica un ajutor, spuse Buddy Else privind în jur la aspectul dezolant al apartamentului. Te pricepi la curățatul geamurilor?

— Pot face chiar mai mult, zise molia cu o stranie intonație.

— Nu zău, făcu Buddy brusc înspăimîntat.

— Apropie-te, ceru molia, și uită-te în adîncul ochiului meu bun.

Își deschise ochiul sănătos mai larg ca niciodată, efectul fiind închiderea completă a ochiului bolnav. Buddy privi temător în adîncurile sale înfricoșătorul abis al spațiului fără de capăt. Puțul de întuneric era atît de larg, încît dacă ar fi dorit-o, ar fi putut să se tîrască în adîncul giganticului ochi

— Du-te, îl zori molia. Vei găsi o altă lume, mai bună.

Buddy Else n-avea de ce să refuze o lume mai bună. Cea în care se afla acum i se părea putredă. O altă lume ar fi însemnat o schimbare binevenită, așa că Buddy se tîri înăuntru fără să stea prea mult pe gînduri. Nu era ușor. Un vînt puternic îi sufla împotrivă împiedicîndu-l să înainteze, împingîndu-l înapoi cu violență, dar rezistă rafalelor dezlănțuite și se trezi într-un tunel întunecat cu pereți moi, netezi la pipăit și podeaua destul de solidă pentru a-i suporta greutatea. Pete albe, tremurătoare, sclipeau în față, indicînd direcția cea bună — spre cercul de lumină ce se zărea în depărtare.

Se opri un moment pentru a privi înapoi, pătruns de un sentiment de teamă și de nesiguranță. Mizerabilul său apartament era acolo, așteptîndu-l, în caz că se hotăra să se întoarcă. Alungă grijile și — arzînd de curiozitate — grăbi pasul.

Era ca și cum ar fi ieșit afară dintr-o peșteră întunecoasă, în plină zi de vară. Umbrindu-și ochii cu palma, porni către plaja acoperită cu nisip fin, auriu. Soarele, de culoarea portocalei, strălucea pe cerul albastru și limpede. Palmierii se legănau în briza umedă, în semn de bun venit. Suprafața calmă a oceanului se întindea în toate direcțiile în jurul său.

„Nu-i rău — gîndi Buddy, noțiunea de paradis a moliei potrivindu-se cu a sa — dar unde sînt oamenii"?

Atunci văzu castelul.

Era așezat pe un deal, dominînd plaja și oceanul. Dinspre el răzbăteau frînturi de muzică și risete, iar mirosmele unor băuturi și mîncăruri exotice îi amețiră simțurile. Buddy urcă în fugă panta domoală, alergă spre poartă și ajunse în sfîrșit în curte. Cu răsuflarea tăiată, transpirat și înfierbîntat, se opri să-și șteargă fruntea de sudoare. Instantaneu, o aversă de ploaie caldă căzu din cerul fără nori, răcorindu-l și înviorîndu-l.

Începu să rîdă și să plîngă în același timp. Molia cu un ochi avea dreptate: era o lume frumoasă.

Și lumea cea nouă se dovedi plină de surprize.

Căci înăuntrul castelului trăiau femei frumoase — cum nici nu visase — părînd la fel de dornice să-i placă în realitate ca și cele din fanteziile sale nocturne.

Timpul zbura pe nesimțite. Buddy nu știa, nici nu-i păsa cît stătuse la castel: puteau fi minute, ore sau zile. Timpul încremenise, și totuși părea să curgă la nesfîrșit. Mînca, bea, făcea dragoste. Avea toate plăcerile pe care un om și le-ar fi putut dori.

În afară de bani.

Sigur, era o viață minunată, dar rămăsese tot calic. Cine-i asigura viitorul? Trebuia să-și facă o mică rezervă pentru anii bătrîneții...

Fetele nu știau ce erau aceia bani.

— Bine, măcar ceva aur sau diamante aveți, nu? — insistă Buddy încrezător.

Nu aveau.

— Ce dracu de lume e asta fără bani pe care să-i cheltuiești? — vroia el să știe.

Fetele habar n-aveau despre ce vorbește. Ele doreau să-l mîngîie, să-l sărute și să-și reverse sentimentele neînhibate asupra bărbatului pe care — pentru motive inexplicabile — îl iubeau mai mult decît orice pe lume.

Ceea ce îi dădu lui Buddy marea sa idee de făcut bani.

Ar putea să se apuce de călătorii de afaceri, decise, chicotind. Pentru o sută de dolari va conduce clientul prin ochiul bun al moliei, spre insu-

(Continuare în pag. 2)

SUPLIMENT REALIZAT DE DORIN DAVIDEANU, VIOREL MARINEASA ȘI SERGIU NICOLA

Tiparul executat la Întreprinderea poligrafică „Banat" Timișoara

16 pagini – 4 lei